

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM

**TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNE (TEKNOPARK)
SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ VE HİLELERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ECE BOZKURT

İSTANBUL, 2021

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM

**TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNE (TEKNOPARK)
SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLARIN
DEĞERLENDİRİLMESİ VE HİLELERİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ECE BOZKURT

İSTANBUL, 2021

KABUL VE ONAY

ECE BOZKURT tarafından hazırlanan “**TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNE (TEKNOPARK) SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE HİLELERİN İNCELENMESİ**” adlı tez çalışmasının savunma tarihi tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği /oy çokluğu ile İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Doç. Dr. Murat AKKAYA

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ülkü ÖZBAY

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Lokman KANTAR

.....

İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun
..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....

Prof. Dr. Ali AKDEMİR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNE (TEKNOPARK) SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE HİLELERİN İNCELENMESİ**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

08.08.2021

ECE BOZKURT

ÖZET

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİNE (TEKNOPARK) SAĞLANAN VERGİSEL AVANTAJLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE HİLELERİN İNCELENMESİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

ECE BOZKURT

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM BİLİM DALI**

(DANIŞMAN: DOÇ. DR. MURAT AKKAYA)

İSTANBUL, 2021

Günümüzün bilgi toplumu haline gelen dünyasında ülkeler için küresel rekabetteki teknolojinin önemi büyük ölçüde artmıştır. Bu rekabette ayakta kalabilmenin en önemli güç kaynağı bilim ve teknoloji haline gelmiştir. Ülkelerin güç gösterileri ve gelişmişlik düzeyleri, teknolojik gelişmeler ile doğru orantılı bir sisteme bağlanmaktadır. Bilgi ve teknolojiyi ihraç eden bir ülke olmaktan öte bilgi ve teknolojiyi üreten bir ülke konumuna geçmek büyük önem teşkil etmektedir. Bu bağlamda ülke politikaları, teknolojik atılım ve ilerlemeler için teşvik edici ve yönlendirici bir rolü üstlenmişlerdir. Devletler bir takım vergi istisnaları, teşvik destek paketleri ve hizmet sağlayıcı olarak teknoloji alanında adım atmak isteyen girişimci firmaları destekleme kararı almışlardır. Tüm bu gereksinim ve ihtiyaçlar çerçevesinde Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ortaya çıkmıştır. Ülkemiz, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile çok sonradan tanışmış olsa dahi ülkemizde görülmeye başladığı andan itibaren sermaye ve iş gücü ifadelerinin yerini teknoloji ve bilgi ifadeleri almaya başlamıştır.

Bu çalışmada Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nin dünyada ve Türkiye'deki tarihsel gelişimi, üniversite-devlet-sanayi iş birliğinde bilginin işlenerek teknolojinin üretimi ve ticarileştirilmesi amacıyla; Ar-Ge alanında sağlanan destek, teşvik ve istisna uygulamalarına 'Teknopark' ifadesi ile değinilecek ve önemine vurgu yapılacaktır. Son bölümde ise tüm bu destek, istisna ve teşviklerin hile ve hataya açık noktaları ortaya konulacak, girişimci sıfatı ile bazı işletmeler tarafından ülkenin gelişmesi ve

kalkınması göz ardı edilerek suistimal edilen konulara vaka incelemeleri ile değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Teknopark, Ar-Ge, teşvik, hata, hile

ABSTRACT

EVALUATION OF TAX ADVANTAGES PROVIDED TO TEKNOPARKS AND INVESTIGATION OF FRAUDS

MSC THESIS

ECE BOZKURT

GRADUATE SCHOOL, ISTANBUL AREL UNIVERSITY

BUSINESS ADMINISTRATION

ACCOUNTING AND AUDITING

(SUPERVISOR: DOÇ. DR. MURAT AKKAYA)

İSTANBUL, 2021

In today's world, which has become an information society, the importance of technology in global competition for countries has increased to a great extent. The most important source of power to survive in this competition has become science and technology. The show of power and the level of development of the countries are connected to a system directly proportional to the technological developments. It is of great importance to become a country that produces information and technology rather than being a country that exports information and technology. In this context, country policies have assumed an encouraging and guiding role for technological breakthroughs and advances. States have decided to support some tax exemptions, incentive support packages and entrepreneurial companies that want to take a step in the field of technology as a service provider. Technology Development Zones have emerged within the framework of all these requirements and needs. Even if our country met with Technology Development Zones much later, from the moment they started to be seen in our country, the expressions of technology and knowledge have started to replace the expressions of capital and labor force.

In this study, the historical development of Technology Development Zones in the world and in Turkey, for the production and commercialization of technology by processing information in cooperation with university-state-industry; The support, incentives and exception practices provided in the field of R&D will be referred to as 'Technopark' and its importance will be emphasized. In the last section, the points of all these supports, exceptions and incentives that are open to fraud and error will be

revealed, and the issues that are abused by some enterprises as entrepreneurs, ignoring the development and development of the country, will be discussed with case studies.

Key Words: technology, technology development areas , research-development, frauds

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
TABLO LİSTESİ	xi
KISALTMA LİSTESİ	xii
ÖNSÖZ.....	xiii
1 GİRİŞ	1
2 TEKNO PARKLAR	2
2.1 Teknopark Tanımı ve Türleri	2
2.2 Amaçlarına Göre Teknoparklar.....	3
2.2.1 Bilim Parkları	3
2.2.2 Teknoloji Parkları.....	4
2.2.3 Kuluçka / İnkübatör Merkezleri	5
2.3 Kuruluş Modellerine Göre Teknoparklar	6
2.3.1 Kamu /Devlet Esaslı Model	6
2.3.2 Üniversite Esaslı Model	7
2.3.3 Özel Sektör Esaslı Model.....	7
2.3.4 Yerel Yönetim Esaslı Model.....	7
2.4 Teknoparkların Tarihsel Gelişimi	8
2.4.1 Teknoparkların Gelişimi	8
2.4.1.1 Uluslararası Teknopark Kuruluşları.....	11
2.4.1.1.1 International Association of Science Parks / Uluslararası Bilim Parkları Birliği (IASP)	11
2.4.1.1.2 Association of University Research Parks / Üniversite Araştırma Parkları Birliği (AURP)	12
2.4.1.1.3 World Technopolis Association / Dünya Teknopolis Birliği (WTA)	12
2.4.1.1.4 European Business and Innovation Centre / Avrupa İş ve İnovasyon Merkezi/ (EBN)	12
2.4.1.2 Teknopark Uygulamaları	12
2.4.1.2.1 Kuzey Amerika Örneği /Silikon vadisi	12
2.4.1.2.2 Avrupa Örneği/Cambridge bilim parkı	13
2.4.1.2.3 Avrupa Örneği/ Sophia-Antipolis.....	14
2.4.1.2.4 Asya Örneği / Tsukuba Bilim Şehri	14
2.4.1.3 Sayılarla Dünya Üzerindeki Teknoparklar	17
2.4.2 Teknoparkların Türkiye’deki Gelişimi	17
2.5 Teknoparkların Amaçları	18
2.6 Teknoparkların Faydaları	19
2.6.1 Teknoparkların Üniversitelere Sağladığı Yararlar	20
2.6.2 Teknoparkların Girişimcilere Sağladığı Yararlar.....	21
2.6.3 Teknoparkların Kuruldukları Bölgeye ve Ülkeye Faydaları.....	22
2.6.4 Teknoparkların Girişimcilere Sağladığı Faydalar	23
2.7 Teknoparkların Başarı Kriterleri	24
2.7.1 Operasyonel Açından Başarı Ölçütleri.....	24

2.7.2	Faaliyetler Açısından Başarı Kriterleri	25
2.8	Teknoparklarda Faaliyette Bulunabilmek İçin Gerekli Şartlar ve Aşamalar	26
2.8.1	Aşamalar	26
2.8.2	Şartlar	26
3	TEKNOPARKLARDA SAĞLANAN TEŞVİK VE DESTEKLER	28
3.1	Teknoparklar ile İlgili Mevzuat Gelişimi	28
3.2	Teknoparklarda Yönetici Şirketlerin Kurulma Süreci	28
3.2.1	Yönetici Şirketin İşlev ve Yükümlülükleri	29
3.3	Teknoparklarda Uygulanan Vergisel Teşvik ve Destekler	30
3.3.1	İstisna Kapsamı Dâhilindeki Faaliyetler	31
3.3.2	Kurumlar Vergisi Açısından Sağlanan Teşvikler	34
3.3.2.1	Kurumlar Vergisi İstisnasında Belge Zorunluluğu	35
3.3.3	Gelir Vergisi Açısından Sağlanan Teşvikler	38
3.3.3.1	4691 Nolu Kanun Çerçevesinde Gelir Vergisi Teşviki	42
3.3.3.2	5746 Sayılı Kanun Kapsamında Gelir Vergisi Teşviki	44
3.3.3.3	Asgari Geçim İndirimi (AGİ)	47
3.3.4	Katma Değer Vergisi Açısından Sağlanan Teşvikler	47
3.3.4.1	İstisna Kapsamından Çekilme	49
3.3.4.2	Serbest Bölgelerde Bulunan Teknoparklar İçin KDV Muafiyeti .	50
3.3.4.3	KDV İndirim ve İade Tespiti	50
3.3.5	Sosyal Güvenlik Ödemeleri Açısından Sağlanan Teşvikler	51
3.3.6	Damga Vergisi ve Harçlar İçin Sağlanan Teşvikler	54
3.4	Teknoparklarda Uygulanan Diğer Teşvik ve Destekler	54
3.4.1	Ortak Genel Gider ve Amortisman Dağılımı	54
3.4.2	Teknoparklarda Seri Üretim	56
3.4.3	Gümrük Vergisi Kapsamında Sağlanan Teşvikler	57
3.4.4	Hibe, Bağış ve Yardımlar Kapsamında Vergisel Avantajlar	57
3.4.4.1	Hamle Programı	61
3.4.4.2	TÜBİTAK Ar-Ge Desteği	62
3.4.4.3	KOSGEB - KOBİ Teknoyatırım Destek Programı	62
3.4.5	Ar-Ge İndirimi	63
3.4.6	Teknoloji Ürün Yatırımı	64
3.4.7	Faiz / Kar Payı Desteği	64
4	TEKNOPARKLARDA YAPILAN HATA VE HİLELER	66
4.1	Muhasebede Hata ve Hile	66
4.1.1	Muhasebede Hata	66
4.1.2	Muhasebede Hile	67
4.1.3	Muhasebede Bilanço Maskelemesi	69
4.2	Teknoparklarda Yapılan Hata ve Hileler	70
4.2.1	Teknopark Kazanç İstisnasının Kurumlar Vergisi Beyannamesinde Yanlış Beyan Edilmesi	70
4.2.2	Teknoparklarda Ar-Ge ve Yazılım Faaliyetlerinden Doğan Zararın Yanlış Beyan Edilmesi	70
4.2.3	Teknopark İstisna Kazanç Tutarının Yanlış Hesaplanması	71
4.2.4	Kur Farkı, Mevduat Faizi vb. Gelirlerin İstisna Kapsamında Dikkate Alınması	72
4.2.5	Diğer Teknopark İşletmelerinden Satın Alınan Yazılımların Yenilenerek Satılması Sonucunda Oluşan Mükerrer İstisna	72

4.2.6	Teknoparklarda KDV'den Muaf Ürün ve Hizmetlere İlişkin Yüklenilen KDV'nin İndirilecek KDV Olarak Dikkate Alınması	72
4.2.7	Teknoparklarda 4691 ve 5746 Sayılı Kanun Maddelerinden Aynı Anda Yararlanılması	73
4.2.8	TÜBİTAK Gibi Kuruluşlardan Hibe Şeklinde Sağlanan Desteklerin İstisna Proje Dışında Kullanılması.....	73
4.2.9	Müşterek Genel Giderler ve Amortismanların Yanlış Dağıtımına Tabii Tutulması	74
4.2.10	Teknoparklarda Faaliyete Geçilmeden Önce Başlatılan Projelerden Sağlanan Kazançlar	76
4.2.11	AGİ Uygulama ve İşlemlerinde Yapılan Hata ve Hileler	76
5	TEŞVİK VE İSTİSNALARIN UYGULANMASINDA FİRMA ÖRNEKLEMİ	80
5.1	Teşvik ve İstisnaların Doğru Uygulamaları	80
5.1.1	Geçici Vergi Beyannamesi Uygulamaları.....	80
5.1.2	Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları.....	81
5.1.2.1	Teknoparktan Kazanç Elde Edilmesi ve Şirketin Genel Olarak Karda Olması	81
5.1.2.2	Teknoparktan Kazanç Elde Edilmesi ve Şirketin Genel Olarak Zararda Olması.....	83
5.1.2.3	Teknoparktan Zarar Elde Edilmesi ve Şirketin Genel Olarak Karda Olması	85
5.1.2.4	Teknoparktan Zarar Elde Edilmesi ve Şirketin Genel Olarak Zararda Olması.....	88
5.1.3	KDV-1 Beyannamesi Uygulamaları	90
5.1.4	Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Giderleri Uygulamaları.....	92
5.1.5	Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi	95
5.2	Teşvik ve İstisnaların Yanlış Uygulamaları.....	96
5.2.1	Geçici Vergi Beyannamesi Uygulamaları.....	96
5.2.2	Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları.....	97
5.2.3	KDV-1 Beyannamesi Uygulamaları	101
5.2.4	Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Giderleri Uygulamaları.....	102
5.2.5	Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi	107
6	LİTERATÜR.....	114
7	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	115
7.1	Yasal Mevzuata Gerekli Eklemeler Yapılmalıdır	117
7.2	Yasal Mevzuatta Yorum Açık Konular Ortadan Kaldırılmalıdır	118
7.3	Yönetici Şirketin Takip ve Kontrol Sisteminde İyileştirmeler Yapılmalıdır	119
7.4	Teknoparkta Bulunan İşletmelerin Muhasebe Kayıt ve Takip Sisteminde İyileştirmeler Yapılmalıdır	120
7.5	Dijital Dönüşüm Uygulamalarına Önem Verilmeli ve Vergi İdarileri ile Tam Entegrasyon Sağlanmalıdır	121
7.6	Sektörel Teşvikler Yapılmalıdır	124
7.7	Teknoparklardaki İşletmeler İçin Zorunlu ve Periyodik Eğitimler Sağlanmalıdır	125

8	KAYNAKÇA	127
9	EKLER.....	141
	EK 1	141
	EK 2	146
	EK 3	147
	EK 4	148
	EK 5	149

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1 Amaçlarına Göre Teknoloji Geliştirme Bölgeleri.....	3
Şekil 2 Teknoparkların yıllara göre kuruluşu.....	10
Şekil 3 Modellerine göre Teknoparklar	10
Şekil 4 Mülkiyetlerine göre Teknoparklar	11
Şekil 5 Destek Unsurları	34
Şekil 6 Katma Değer Vergisi ödemeden demirbaş alım süreci.....	55
Şekil 7 Teknopark Gümrük Vergisi istisnası	57
Şekil 8 Hamle Programı	62
Şekil 9 Hile üçgeni, Dr. Donald Cressey	68
Şekil 10 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Karda ve Şirket Genel Olarak Karda İken	82
Şekil 11 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Karda ve Şirket Genel Olarak Karda İken Ödenecek Vergi	83
Şekil 12 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Karda ve Şirket Genel Olarak Zararda İken	84
Şekil 13 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Karda ve Şirket Genel Olarak Zararda İken Ödenecek Vergi	85
Şekil 14 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Karda İken	86
Şekil 15 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Karda İken KKEG	87
Şekil 16 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Karda İken Ödenecek Vergi	88
Şekil 17 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Zararda İken	89
Şekil 18 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Zararda İken Ödenecek Vergi	90
Şekil 19 KDV-1 Uygulamaları Projenin Gösterilmesi	91
Şekil 20 KDV-1 Uygulamaları İstisna Tutarının Gösterilmesi.....	91
Şekil 21 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları.....	98
Şekil 22 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları Ödenecek KDV	99
Şekil 23 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları İstisna Tutarın Gösterilmesi	100
Şekil 24 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları Ödenecek Vergi.....	101

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1 Bilim / teknoloji parkı çeşitleri	5
Tablo 2 ABD’de oluşturulan ilk teknoparklar	9
Tablo 3 Silikon Vadisi 10 büyük firmanın piyasa değeri	13
Tablo 4 Dünyadaki Teknokent Örnekleri	16
Tablo 5 Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Verilen Destekler	59
Tablo 6 AGİ 0,00 gösterilmiş Net Maaş Ücret Bordrosu	77
Tablo 7 AGİ’ nin ilave edilerek net ücret hesaplaması.....	78
Tablo 8 Brüt Ücret Personel Gideri Hesaplanması	93
Tablo 9 Net Ücret Personel Gideri Hesaplanması	94
Tablo 10 Teknoparkta çalışan Ar-Ge personeline ait ücret tahakkuku.....	95
Tablo 11 Personele ücretinin ödenmesi	95
Tablo 12 AGİ düşüldükten sonra gelir vergisi ve damga vergisinin ödenmesi	96
Tablo 13 Sigorta primlerinin ödenmesi	96
Tablo 14 Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Gideri Muhasebe Kaydı	108
Tablo 15 Teknoparkta çalışan destek personeline ait ücret tahakkuku.....	109
Tablo 16 Personele ücretinin ödenmesi	109
Tablo 17 Gelir vergisi ve damga vergisinin ödenmesi.....	109
Tablo 18 Sigorta primlerinin ödenmesi.....	110
Tablo 19 Net Ücret Sisteminin Brüt Ücret Gibi Hesaplanması	111
Tablo 20 Teknoparkta çalışan destek personeline ait ücret tahakkuku.....	112
Tablo 21 Personele ücretinin ödenmesi	112
Tablo 22 Sigorta primlerinin ödenmesi.....	112

KISALTMA LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
AGİ	: Asgari Geçim İndirimi
API	: Application Programming Interface
AURP	: Üniversite Araştırma Parkları Birliği/ Association of University Research Parks
BDS	: Bağımsız Denetim Standartı
DDK	: Devlet Denetleme Kurumu
DPT	: Devlet Plânlama Teşkilatı
EBN	: Avrupa İş ve İnovasyon Merkezi/ European Business and Innovation Centre
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
IASP	: Uluslararası Bilim Parkları Birliği / International Association of Science Parks
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KDV	: Katma Değer Vergisi
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
KKEG	: Kanunen Kabul Edilemeyen Gider
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEKNOPOLİS	: Teknoloji Transfer Ofisi
TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UNFSTD	: Birleşmiş Milletler Kalkınma İçin Bilim ve Teknoloji Fonu
UNIDO	: Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı
WTA	: Dünya Teknopolis Birliği/ World Technopolis Association

ÖNSÖZ

"Teknoloji Geliştirme Bölgelerine (Teknopark) Sağlanan Vergisel Avantajların Değerlendirilmesi ve Hilelerin İncelenmesi" adlı çalışmada Teknoparklar teknik açıdan tüm yönleri ile ele alınarak sundukları teşvik ve muafiyetler incelenmiştir. Mevcut çok sayıda, teşvik ve muafiyet karşılığında bu desteklerin nasıl suistimal edilebileceği üzerinde durularak hata ve hileye açık olan kısımlar vurgulanmıştır.

Bu çalışmanın yürütülmesi sırasında desteğini ve zamanını esirgemeyen değerli hocam sayın Doç. Dr. Murat AKKAYA başta olmak üzere, yoğun çalışmalarım sırasında sabır gösterdikleri ve bana katlandıkları için sevgili ebeveynlerim Nihal ve Güven BOZKURT' a, her bir soruma titizlikle yanıt veren ve her konuda desteğini esirgemeyen Sevda KIRMIZIOĞLU' na ve tecrübeleri ile bu akademik yolda ışık kaynağı olan Remziye KIRMIZIOĞLU' na sonsuz teşekkür ederim!

07.08.2021

ECE BOZKURT

1 GİRİŞ

Teknoparkların oluşumu dünyada 1950’li yıllarda başlamıştır. Ülkemizde ilk çalışmalar 2001 yılında ‘*Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu*’ ile gündeme gelmiştir. Teknoparklar ile ilgili yasal düzenleme Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu (4691 sayılı) 26 Haziran 2001 tarihinde hazırlanmış olup 6 Temmuz 2001 tarihinde Resmi Gazete ’de yerini alarak yürürlüğe girmiş; ardından Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği 19 Haziran 2002 tarihinde, son olarak da Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü ile 12.03.2014 tarihinde tasarlanan güncel teknopark yönetmeliği uygulamaya konulmuştur.

Bu tez çalışmasında, gün geçtikçe önemi daha iyi anlaşılan teknoparklarda faaliyet gösteren işletmelere sunulan vergisel istisnalar ve istisnalara ilişkin güncel düzenlemeler anlatılmaya çalışılmıştır.

Teknoparklarda işletmelere, çalışanlarına ve yönetici şirketlere yenilikçi ve katma değeri yüksek ürünler üretmek, Ar-Ge çalışmalarına destek olmak adına bir takım teşvikler ve istisnalar sunulmaktadır. İkinci bölümde teknoparkların daha iyi anlaşılabilmesi adına tanımı yapılarak tarihsel süreçteki oluşumu, faaliyetleri ve işlevleri hakkında bilgiler verilecektir. Ardından üçüncü bölümde ise Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile bölgelerde Ar-Ge faaliyetinde bulunacak işletmelere uygulanacak vergisel avantajlar ile ilgili esaslar açıklanacaktır. Dördüncü bölümde hata ve hile açısından teşvik ve istisnaların gözden kaçırılmaması gereken önemli noktalara değinilecektir. Beşinci bölümde ise ilgili destek ve teşviklerin usulüne ve amacına uygun bir şekilde değerlendiren örnek bir firma ele alınarak öncelikle doğru olan örnekleme yapılacaktır. Beşinci bölümün ikinci aşaması için şirketlerin farkında olmadan, hata olarak, hatalı uygulamaları ve bu hataların ne şekilde önüne geçilebileceği üzerinde durulacaktır. Son olarak hipotez bir firma üzerinde teknoparklarda sağlanan teşviklerin farkında olarak, hile yoluyla, nasıl suistimal edildiği ve ülke kalkınması göz önünde bulundurulmaksızın ne şekilde suistimal edildiği ortaya konacaktır.

2 TEKNOPARKLAR

Yerküredeki ülkelerin küreselleşmesi ile birlikte bilgi ve bilim en kuvvetli rekabet silahı haline gelmiştir. Bu bağlamda bilim ve bilimi kullanma konusunda ülkeler büyük bir rekabet halindedir. Bu büyük pastadan önemli pay almak isteyen şirketler için küreselleşen teknoloji hızını yakalamak bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu amaçtaki ülkeler ve kapsamındaki şirketler; yatırımlarını geleneksel üretim yerine bilim, teknoloji ve yenileşim üzerine yapmaktadırlar. Bu amaç çerçevesinde hükümet desteği ile akademik birimler ve işletmeler güçlerini birleştirmişlerdir ve teknoparklar oluşmuşlardır.

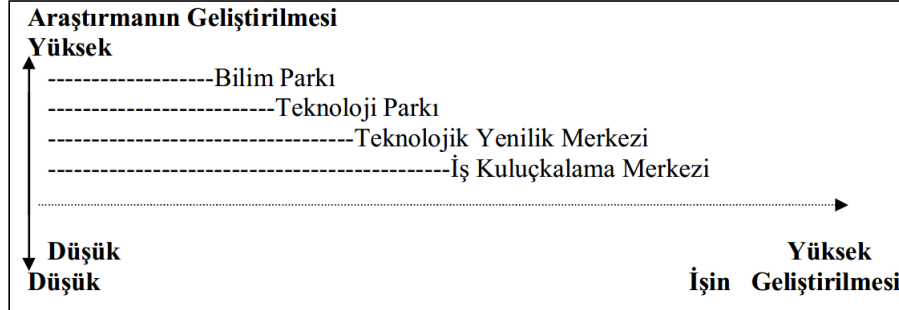
2.1 Teknopark Tanımı ve Türleri

4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nda Teknoloji Geliştirme Bölgesi ifadesi kullanılarak en geniş kapsamda “*Yüksek/ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojilere yönelik firmaların, belirli bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsünün olanaklarından yararlanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri/geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticari bir ürün, yöntem veya hizmet haline dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda bulundukları; aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği site veya bu özelliklere sahip bölgeler*” olarak tanımlanmıştır.¹

Ülkelere göre farklı şekillerde ifade edilen Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, ülkemizde ‘technology’ ve ‘park’ kelimelerinin birleşmesi ile ‘Teknopark’ olarak kullanılmaya başlamıştır. Diğer ülkelere göre ise; “*İngiltere’de Science Park (Bilim Parkı), Amerika’da Research Park (Araştırma Parkı), Fransa’da Technopole (Teknoloji Kenti), Japonya’da Technopolis (Teknoloji Kenti), Almanya’da Grunderzentrum (Kurucu Merkez)*” terimleri kullanılmaktadır (Harmancı ve Önen, 1999).

¹ 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu madde 3

Birçok ifade ile tanımlanan bu kuruluşlar birbirini tamamlayıcı nitelikte, amaçlarına göre farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar kuruluş yerlerine göre aşağıda detaylı şekilde açıklanacaktır.

Şekil 1 Amaçlarına Göre Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

Kaynak: Törel, 1991

2.2 Amaçlarına Göre Teknoparklar

Bulundukları yerleşkedeki üniversiteye kaynak sağlamak, teknoloji üretimine öncülük etmek, bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlamak gibi amaçları olan Teknoparklar amaçlarına göre aşağıdaki şekilde incelenmektedir:

2.2.1 Bilim Parkları

Uluslararası Bilim Parkları Birliği tanımı ile bilim parkları; “*Temel amacı ilgilendiği iş dallarında ve bilgi temelli kuruluşlarda yenilikçilik (yenileşim) ve rekabetçilik kültürünü geliştirerek toplumun değerini artırmak olan özelleşmiş profesyoneller tarafından yönetilen bir organizasyondur. Bu hedeflere ulaşabilmek için bilginin; üniversitelerden, Ar-Ge kurumlarından, enstitülerden, şirketlere akmasını sağlar ve kontrol eder. Yenilikçilik (yenileşim) tabanlı şirketlerin, kuluçka ve yan ürün süreçleri vasıtasıyla kurulmasını ve büyümesini kolaylaştırır ve diğer servisleri de yüksek kalitede tesisler ve alanlarıyla hizmete sunar*” olarak tanımlanmaktadır (Science Park, 2007).

Yüksek büyüme potansiyeline sahip yenilikleri yakından takip eden işletmelerin faaliyete geçebilmesi için teknoloji transferi, alt yapı hizmeti, kuluçkalama ve olgunlaşma desteği, işletme yeteneklerini geliştirme hizmetleri, ilgili

aktörlerle ortaklık/aracılık ve konumlanabilmek için arsa/arazi temini bilim parkları tarafından karşılanmakta ve desteklenmektedir (Dulupçu, 2007).

Bilim Parkları, yeni/küçük/ileri teknoloji şirketlerin gelişmesini desteklerken üniversiteler ile bağlantılı alanlarını da güçlendirerek bir nevi ‘kuluçka merkezi’ rolü oynamaktadır. Ayrıca ticari potansiyeli olan yeni ürün ve süreçlerini geliştirirken bölgesel olma özellikleri ile de bölgesel kalkınma ve ekonomik canlanma sağlamayı amaçlamaktadırlar (Çakmakçı 2006).

2.2.2 Teknoloji Parkları

Teknoloji parkları, gelişmiş teknoloji kurumları ve teknoloji tabanlı şirketler ile akademik ve araştırma merkezleri arasında köprü görevi kurarak teknolojinin üretilmesi, geliştirilmesi ve ticari değer kazanması için kurulmaktadır. İddialı fikir ve projelere sahip küçük firmaların kendilerine sağlanan aşağıdaki destekler ile ayakta kalması ve piyasada tutunması amaçlanmaktadır (Petree vd. 2000);

- Bilimsel araştırma enstitüleri ve laboratuvarları ile Ar-Ge işbirliği,
- Finansal danışmanlık ve girişim sermayesi temininde yardım,
- Mesleki, teknik, idari ve hukuki yardım,
- Bilgi ve telekomünikasyon hizmetleri,
- Destekleyici iş altyapısı

Teknoloji Parkları da Bilim Parkları gibi teknolojik gelişmeleri takip ederken ve bu gelişmelerden faydalanırken üniversite olanaklarından yararlanır. Farklı oldukları nokta, teknoloji parkları daha çok var olan bir ürünün kalitesinin yükseltilmesi, üretiminin çeşitli hale getirilmesi, küresel dünyada rekabet edebilecek teknoloji uyumu ile ticarileşmeye önem veren kuruluşlardır (Delichasanoglou, 2007).

Teknoloji parkı ve bilim parkı arasında benzerlikler söz konusudur. İkisinin arasındaki ayrımı Birleşmiş Milletler Bilim ve Teknoloji Geliştirme Fonu’nun açıklaması ile somutlaştırabiliriz; *“Bilim parkı, genellikle temel bilimler alanında geniş araştırma kapasitesi ve olanakları olan güçlü teknik üniversitelerle yakın ilişki içinde çalışan araştırma ağırlıklı kuruluşlardır. Teknoloji parkları da araştırma kuruluşları ve üniversitelerle bağlantılı kuruluşlar olabilirler ancak buralardaki*

Çalışmalarda teknoloji geliştirme ve uygulama daha çok önem ve öncelik taşır. Buradaki amaç, uluslararası rekabet alanlarını arttırılarak daha kaliteli, ucuz, yeni ürünler ve üretim süreçlerinin geliştirilmesidir” (Arslantekin, 2007).

Tablo 1 Bilim / teknoloji parkı eşitleri

Kaynak: Kim, 2014

Çeşitler	Fiziksel Karakteristik	Temel Fonksiyon	rnekler
İş İnkübatörleri	Ar-Ge ve İş Geliştirme	Yeni İş Oluşturma	Üniversite İş İnkübatörleri
Araştırma Parkı	Geniş Ölçekli Arazi ve Temel Ar-Ge Tesisleri	Ar-Ge + Prototip Üretme	Surrey Araştırma Parkı
Bilim Parkı	Geniş Ölçekli Arazi ve Uygulamalı Ar-Ge Tesisleri	Ar-Ge + Hafif Üretim	Cambridge Bilim Parkı
Teknoloji Parkı	Geniş Ölçekli Arazi ve Ticarileştirme Tesisleri	Hafif Üretim + İş Geliştirme	Chungnam Teknoloji Parkı
Bilim Kenti	Bilim Parkları, Üniversiteler ve Araştırma Kurumları İçeren Büyük Ölçekli Kent	Temel Ar-Ge	Daedeok Bilim Kenti
Teknokent	Teknoloji Parkları, Ar-Ge ve Üretim Tesisleri İçeren Büyük Ölçekli Kent	Yüksek Teknoloji Üretimi	Sophia Antipolis

Teknoloji uyumu ile birlikte gelişimi destekleyerek yenilik ve yeni olanı yaratmayı hedefleyen merkezlerdir. Kuruluşların üniversite ve araştırma merkezlerine yakınlığı sağlanarak oluşan fiziksel çevrede yenilik ağından maksimum seviyede verim hedefi amaçlanmaktadır (Güleç, 1998:9).

Yenilik merkezlerinde en önemli ölçüt, projelerinin ileri dönük olduğu genç firmaların seçilmesidir. İşlevleri aşağıdaki gibidir (Babacan, 1995);

- Teknoloji alt yapılı firmalar için lokasyon, ofis hizmetinin sağlanması ve yeni firmaların veya araştırma merkezlerinin kurulmasının desteklenmesi,
- Teknoloji alt yapılı firmaların gelişmesi ve geleceğe yönelik hizmetleri sağlaması adına yönetim tarafından danışmanlık hizmetinin sağlanması,
- Araştırma merkezleri ve işletmeler arasında bilgi alışverişi ve teknoloji akışı adına enfastrüktür ihtiyacının karşılanması.

2.2.3 Kuluçka / İnkübatör Merkezleri

Kuluçkalama(inkübatör) kavramı işletmelerin başlangıç ya da ilk dönemlerini ifade etmektedir. Sermaye temini, planlama ve pazarlama ihtiyaçlarının yüksek olduğu kuluçka merkezlerinde sunulan hizmetlerden maksimum seviyede yararlanacak firmalar tercih edilmektedir. Tercih edilen bu firmaların da yeterliliklerini birkaç yıl içerisinde tamamlayarak kuluçka merkezinden ayrılmaları beklenir (Ay, 1996).

Kuluçka merkezleri girişimciler için fiziksel alan, iş desteği hizmeti, iş birliği ve network hizmeti gibi paket hizmetler sunar. Bu sayede genç girişimcilerin başarı ve büyüme grafiklerinin yükselerek hedeflerini gerçekleştirmeleri öngörülen bir organizasyondur (Taghiyareh, 2007).

Kuluçka merkezinde bulunan girişimciler, teknopark alanlarındaki yerlerinde bulundukları zaman içerisinde genel müdürlükteki malzeme, santral, ve telefon desteği gibi imkanlardan ücretsiz ya da cüzi bir ücret karşılığında yararlanmaya devam ederler. Ayrıca bulundukları üniversite bünyesindeki laboratuvar, kütüphane, toplantı salonu vb. gibi alanlardan da yararlanabilmektedirler. Burada amaçlanan katma değeri yüksek, Ar-Ge niteliğinde fikirlere sahip olan fakat maddi desteğe ihtiyacı bulunan girişimcilere belirli bir süre için gerekli alt yapıyı sağlayarak kalkınmalarını sağlamaktır. Sonrasında Ar-Ge tabanlı projelerini geliştiren girişimcilerden kuluçka merkezlerinden ayrılmaları ve yeni girişimcilere fırsat vermeleri beklenir (Keleş, 2007).

2.3 Kuruluş Modellerine Göre Teknoparklar

Teknoparklar için çeşitli kuruluş modelleri mevcuttur. Bu kuruluş modelleri bulunduğu bölge ve yöreye göre değişmektedir (Bilgili, 2008). Genel olarak teknoparkların oluşumu idari yönetim, ortaklık biçimi, işin özünde tarafların özelliklerinin çoğunluğuna göre şekillenmektedir. Teknoparkların özel, yerel ya da üniversiteye bağlı olmaları ve kar amaçlarının olması ya da olmaması gibi özellikler bu sınıflamada belirleyici rol oynamaktadır (Erün, 2012).

2.3.1 Kamu /Devlet Esaslı Model

Devletin kendi sınırları içinde teknolojinin yerli, milli ve insan gücü kaynaklarını kullanarak ve bu konuda etkin bir rol üstlenerek teknoparkların kuruluşlarını doğrudan üstlendiği modeldir. Bu modelde devlet, teknoparkın kuruluşu

ve idaresinde söz sahibidir ve teknopark yöneticisinin tümüyle bağımsız ve objektif davranması gerekir (Bilgili, 2008).

Bu modele örnek olarak büyük firmaların iş birliği ile kurulan *“Japonya’daki Tsukuba Bilim Kenti ve Fransa’daki Sophia Antipolis’i verebiliriz”* (DPT, 1989).

2.3.2 Üniversite Esaslı Model

Bu modelde teknoparkın ana kaynaklarını üniversite oluşturmaktadır. Uzmanlık alanlarının ve ileri teknolojinin yeni kaynaklar oluşturabilmesi için yeni işletmeler kurulmaktadır. Bilimsel araştırmalara dayalı projelerin hayata geçirilmesi öncelikli olup amaç kar sağlamak değildir. *Küçük (2010) tarafından gerçekleştirilen bilimsel araştırmasında “Üzerinde kurulduğu arazi, gayrimenkuller ve tesisler yönünden zengin, gelişimini tamamlamış, araştırma alt yapısını kurmuş ve maddi sıkıntısı bulunmayan üniversitelerin bünyesinde veya yakınlarında kurulacak bir teknopark için temel veya ana kaynağı oluşturabilirler”* şeklinde tanımlanmaktadır.

Yönetim organizasyonunda dışarıdan müdahalelerin kapalı olduğu bu modele örnek olarak ABD’deki Silicon Valley Bilim Parkı’nı verebiliriz (DPT, 1989).

2.3.3 Özel Sektör Esaslı Model

Özel sektör esaslı teknopark modelinde üniversiteler, binaların inşasını üstlenebilecek maddi yönden kuvvetli firmalar ile birlikte iş birliği yapmaktadırlar. Arsa fiyatlarının fazla olduğu alanlarda kurulmakta ve genel olarak yeni kurulan teknoparkların tercih ettiği bir modeldir. İnşa edilen gösterişli binalar ile birlikte kar amacı ilk sıradadır (Polat, 2003).

Yönetim organizasyonunda aracı olan finans kuruluşlarının söz sahibi olduğu bu modele, İtalya’daki İtalya Parkı’nı örnek olarak gösterebiliriz (DPT, 1989).

2.3.4 Yerel Yönetim Esaslı Model

Yerel yönetim esaslı teknopark modeli; bölgesel kalkınmayı hedefleyen, bütçelerini uluslararası kuruluşlardan ya da yerel yönetimlerden karşılamaktadırlar.

Genellikle genişleyerek büyüyen bölgelerde yerel yönetimler, yeni iş imkânları oluşturmak amacıyla teknopark kurma girişiminde bulunurlar. Söz konusu yerel yönetimin bütçesi yeterli değil ise fon sağlayacak kuruluşlardan temin edilecek destek ile kurulurlar (DDK, 2009).

Bu modele örnek olarak bölgesel kalkınma hedeflenen ABD'deki Kuzey Karolina Araştırma Parkı ve Türkiye'deki Mersin Teknokenti gösterilebilir (DPT, 1989).

2.4 Teknoparkların Tarihsel Gelişimi

2.4.1 Teknoparkların Gelişimi

Tarihte teknolojinin ve öneminin farkına her dönemde varılmış fakat teknoloji alanındaki gelişmeler bilinçli ve programlı olarak tasarlanamamıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda önemi ve değeri anlaşılan atom enerjisi ve havacılık sistemleri Amerikan şirketlerini üniversitelere yaklaştırmışlardır. Bu kapsamda ilk teknopark olarak sayabileceğimiz kuruluşlar 1950 yılında Stanford Üniversitesi etrafında yapılanmaya başlamışlardır (Llach, 2008).

Teknopark fikri, ilk olarak Stanford Üniversitesi desteğiyle teknolojik projelerini ticarileştirmek isteyen araştırmacı bir grup tarafından ortaya çıkmıştır. 1950 yılında temelleri atılan bu teknopark modeli, günümüzde Silikon Vadisi adı ile dünyanın en çok bilinen teknoloji ve yenilik merkezi haline gelmiştir. Çağımızın teknoloji devleri olarak bildiğimiz Google, Intel, Adobe Systems, Yahoo, VeriSign de bu teknopark alanında yer almaktadır (DDK, 2009).

ABD'den sonra tüm dünyada oluşumlarını gösteren teknoparklar için bir süre sonra gelişmekte olan ülkelere de kurulabilmesi maksadıyla çalışmalar başlatılmıştır. Çalışmalar neticesinde *“Avustralya, Çin, Tayvan, Kore, Singapur, Macaristan, Rusya ve Türkiye’de Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın (UNDP) da destekleriyle teknoparklar açılmıştır”* (Görkemli, 2011:45).

Tablo 2 ABD’de oluşturulan ilk teknoparklar

Kaynak: Link ve Link, 2003

Park	Şehir	Eyalet	Yıl
Stanford Araştırma Parkı	Stanford	CA	1951
Cornell İş & Teknoloji Parkı	Ithaca	NY	1952
Swearingen Araştırma Parkı	Norman	OK	1957
Research Triangle Park	Research Triangle	NC	1959
Purdue Araştırma Parkı	West Lafayette	IN	1960

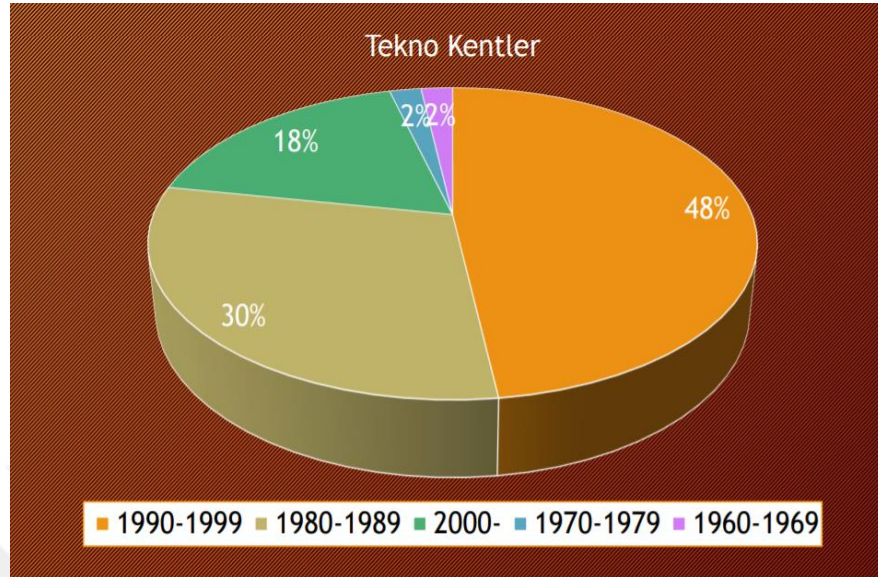
Avrupa’da teknopark kavramının anlaşılması 20 yıl kadar uzun sürmüştür. Birleşik Krallık ’taki Cranfield ve Cambridge Üniversite’leri 1960 yılının sonlarına doğru bu çizgide adımlarını atmaya başlamışlardır. İngiltere’de ilk kurulan teknopark Herist-Watt Araştırma Parkı olmuştur. Yine aynı yıl içerisinde ülkenin en büyük bilim parkı olan lan Cambriad Bilim Parkı kurulmuştur. Bilim parkları İngiltere’de bilgi temelli işletmelerin bir araya gelmesi şeklinde oluşmuştur. (Uzar, 2005). 1980 yılından sonra ise artış göstererek Merseyi’de; 1982’de, Aston, Bradford, Leeds ve Glasgow 1983’te, Oxford 1990’da, Emmerson ve Cranfield teknoparkları kurulmuştur (Görkemli, 2011).

Fransa’da demir, çelik, kömür gibi endüstrilerde duraklamaların yaşanması ve beraberinde ortaya çıkan işsizliğin etkisiyle teknoparkların kurulmasına önem verilmiştir. Fransa’da ilk teknopark Sophia Antipolis 1970 yılında kurulmuştur ve bugün hala büyük bir başarıya sahiptir (Llach, 2008).

Almanya’da teknopark alanında ilk çalışmalar 1978’li yıllarda Berlin Teknik Üniversitesi öncülüğünde başlatılmıştır. 1983 yılında Berlin merkezli, Girişimciyi Destekleme Merkezi kurulmuş ve ülkenin ilk teknoparkı olmuştur. Takiben 1984 yılında Aachen’de Aachen Teknoloji ve İnovasyon Merkezi kurularak ülkenin mali yönden zayıf alanlarında teknoparkların oluşumu hızlanmıştır.

Asya kıtasında teknoparklar Japonya’nın öncülüğünde Tsukuba Bilim Şehri ile 1961 yılında oluşmaya başlamıştır (Lambert, 2000). Sonra birbirini takip eder nitelikte, Kore’de 1973 yılında Daedok Bilim Kenti, Çin’de 1988 yılında Zhongguancun teknoparkları oluşmaya başlamıştır (Zhang ve Sonobe, 2011). Büyük Okyanus çevrelerinde çoğalan endüstri teknoloji merkezleri, teknoparkların

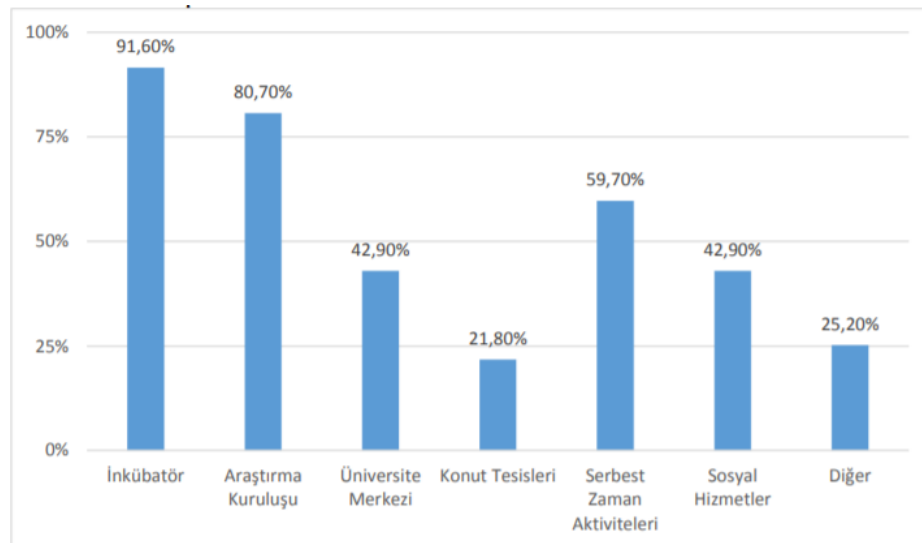
öncülüğünde diğer bölgelere yayılarak bölgesel kalkınmayı da sağlamıştır (Erenler, 2007).

Şekil 2 Teknoparkların yıllara göre kuruluşu

Kaynak: Öz ve Gülten, 2018

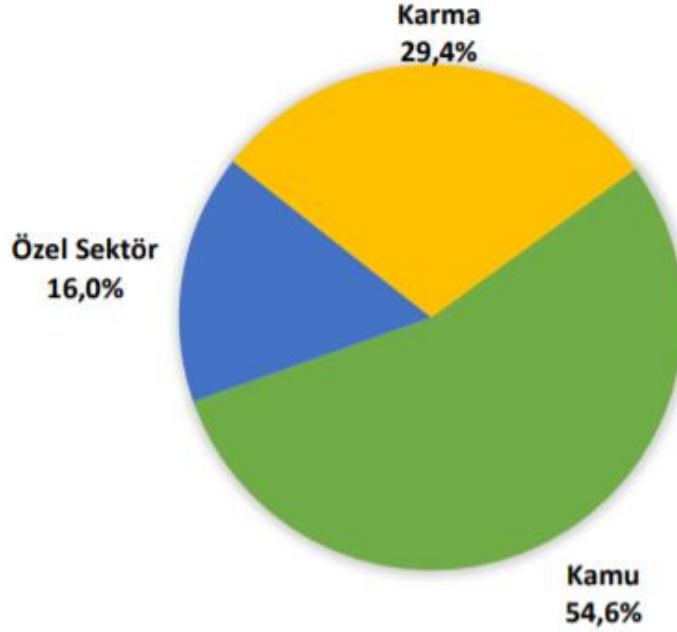
Şekil 1'e göre 1960'lı yıllarda kurulmaya başladıkları görünen tekno parklar ilk süreçlerde düşük hızda oluşum göstermişlerdir. Dünya çapında 1980 yılı ile birlikte tekno park oluşum süreleri hız kazanmıştır. Aşağıda ise günümüzde IASP kuruluşunun kendi bünyesinde yaptığı bir anket çalışması ile sayıları hızla artmakta olan tekno parkların model detaylarını görmekteyiz;

Şekil 3 Modellerine göre Teknoparklar

Kaynak: IASP, 2014

Yapılan bu ankette teknoparkların mülkiyetlerine göre de bir çalışma yapılmış ve aşağıdaki gibi bir dağılımın olduğu görülmüştür;

Şekil 4 Mülkiyetlerine göre Teknoparklar

Kaynak: IASP, 2014

Kamu, özel sektör ve karma olmak üzere üç ana başlıkta incelenen teknoparkların mülkiyet alanlarının %56,6 oranla en fazla kamuya ait olduğu belirlenmiştir. Teknoparkların %29,4'ü karma mülkiyete aitken %16'sının da özel sektör girişimli olduğu tespit edilmiştir.

2.4.1.1 Uluslararası Teknopark Kuruluşları

2.4.1.1.1 International Association of Science Parks / Uluslararası Bilim Parkları Birliği (IASP)

IASP, dünyaca bağımsız ve kazanç beklentisi olmayan sivil toplum kuruluşudur. 1984 yılında kurulan örgüt, bilim ve teknoloji parklarını yöneterek profesyonellerin son derece aktif olduğu ağı koordine etmektedir. Yeni park ve yenilik alanlarının gelişimine katkı sağlayan örgüt, işletmeler ve araştırma kuruluşları adına istihdam sağlamaktadır (IASP, 2014).

Mart 2014 itibariyle 6 kıtada 69 ülkeden 388 üyesi bulunmakta ve 128.000 den fazla şirkete ev sahipliği yapan IASP, üyelerine uluslararası prestij sağlamaktadır (IASP, 2014).

2.4.1.1.2 Association of University Research Parks / Üniversite Araştırma Parkları Birliği (AURP)

Araştırma kuruluşları ile sanayi ilişkilerini geliştirirken yeniliği teşvik ederek özel sektöre bu kurumlardan teknoloji transferini sağlar. AURP, 1986 yılında Tempe Arizona’da bir toplantıda kurulmuştur. Teknoparkların geleceğine planlı bir şekilde yanıt verebilmek amacıyla kar amacı gütmeyen uluslararası bir kuruluştur (AURP, 2014).

2.4.1.1.3 World Technopolis Association / Dünya Teknopolis Birliği (WTA)

Teknoloji ile bölgesel kalkınmayı hedefleyen WTA, 1998 yılında kurulan çok uluslu bir organizasyondur. 2005 yılından bu yana UNESCO ortaklığı ile birlikte gelişmekte olan ülkelerde teknoloji parkları kurulması konusunda teknik destek sağlayarak pilot projeler ve kapasite geliştirmektedir. 2014 yılı itibariyle WTA’nın 44 ülkeden 91 üyesi bulunmaktadır (WTA, 2014).

2.4.1.1.4 European Business and Innovation Centre / Avrupa İş ve İnovasyon Merkezi/ (EBN)

Temel amacı iş ve yenilik merkezlerinde büyümeyi teşvik ederek yeni, küçük veya orta ölçekli işletmeler (KOBİ) ya da ticari değeri olan fikir ve projelere sahip KOBİ’ler için verimlilik içinde hedeflerine ulaşmalarını amaçlar. 1984 yılında kurulan EBN, Avrupa’daki 200’ü aşkın yenilik ve girişim merkezini bir araya getirirken kar amacı gütmemektedir (EBN, 2005).

2.4.1.2 Teknopark Uygulamaları

2.4.1.2.1 Kuzey Amerika Örneği /Silikon vadisi

Silikon Vadisi olarak adlandırdığımız teknopark alanı San Francisco’nun 20 mil güneyinde bulunan San Carlos ve San Andreas arasındaki Santa Clara alanını

kapsayan bir yerleşkedir. Silikon Vadisi'nin temeli 1937 yıllarında Hewlett - Packard Şirketi'nin kuruluşuna dayanmaktadır. Master eğitimlerini Stanford Üniversitesi'nde sürdüren William Hewlett ve David Packard'ın eski bir tamirhanede elektronik üzerine başlattıkları çalışmaları, Silikon Vadisi'nin temeli olarak kabul edilmektedir (Saxenian, 1996).

Silikon Vadisi'nin bilindiği halini almasında ise Amerikalı Nobel ödüllü fizikçi Dr. William Shockley önemli bir rol oynamıştır. 1955 yılında Shockley Yarı İletken Laboratuvarları'nı kuran Dr. Shockley, bu sayede bölgedeki ilk yarı iletken işletmeyi kurmuştur. Sonrasında bu şirketten ayrılan kişiler kendi şirketlerini kurarak Silikon Vadi' sinin popülerliğini başlatmışlardır (Moll, 1995).

1970 ve 1980 yıllarında vadide kişisel bilgisayar ve iş istasyonları geliştirilerek üretimi ve satışı başlamıştır. Bu gelişme ile Apple, Silicon Graphics ve SUN gibi firmalar öne çıkmaya başlamışlardır. İnternetin yayılması ile birlikte 1990-2000 yıllarında internet tabanlı uygulamalar ve bilgi aracılığının hızlanması ile birlikte Yahoo, Google gibi firmalar ortaya çıkmışlardır (Ay, 1996).

Tablo 3 Silikon Vadisi 10 büyük firmanın piyasa değeri

Kaynak: www.nasdaq.com Erişim: 28.03.2014

Silikon Vadisindeki En Büyük 10 Firmanın Piyasa Değeri	
Apple	479.71 Milyar \$
Google	374.45 Milyar \$
Oracle Corporation	174.97 Milyar \$
Facebook, Inc.	155.46 Milyar \$
Intel Corporation	125.84 Milyar \$
Cisco Systems	113.43 Milyar \$
Hewlett-Packard Company	60.51 Milyar \$
Yahoo! Inc.	35.92 Milyar \$
Adobe Systems Incorporated	32.23 Milyar \$

2.4.1.2.2 Avrupa Örneği/Cambridge bilim parkı

Cambridge Bilim Parkı'nın Sir Nevil Mott başkanlığında toplanan özel bir Cambridge Üniversitesi komitesi olan Mott Komitesi sonucunda temelleri atılmıştır. 1972 yıllarında Cambridge'de Trinity College ve Edinburgh'da Heriot-Watt parkları açılmıştır. 1980'li yılların sonlarına doğru teknoparkların sayılarında hızlı bir artış olmuştur. (Ay, 1996). *“1982 yılında Merseyside Bilim Parkı, 1983 yılında Aston, Bradford, Leeds ve Glasgow Bilim Parkları, 1990 yılında Oxford Bilim Parkı, 1992 yılında Emerson Bilim Parkı ve Cranfield Teknoloji Enstitüsü kurulmuştur (Menteş, 2010) ”.*

İngiltere'deki üniversitelerin kısıtlı bütçeleri, üniversiteleri zor durumda bırakarak fon arayışına sürüklemiştir. Yerel ekonominin yönlendirici olduğu bu süreçte maliyetlerin düşmesi ve gelirlerin artması hedeflenmiştir. Bu çerçevede yerel koşullar, teknoparklara olan ilgiyi arttırmıştır. Schlumberger, IBM, Napp Pharmaceuticals, Marconi, Microsoft, Toshiba, AT&T, Siemens gibi firmalar bu dönemde Ar-Ge'ye odaklanarak sonrasında bir popüler haline gelmişlerdir (Ay, 1996).

2.4.1.2.3 Avrupa Örneği/ Sophia-Antipolis

P. Laffitte'nin Paris'in sol yanını çevreleyen üniversiteler için entelektüel dinamizmin gerekliliği düşüncesi ve bir teknoloji kenti hayali ile 1970'li yılların başlarında filizlenerek teknoloji atılımı olan Sophia-Antipolis'i hayata geçirmiştir (Çağıl, 2007).

“Faaliyet gösterdiği alanlar; bilgisayar ve uzaktan veri işleme, elektronik ve otomasyon, tıp, eczacılık, kimya, biyoteknoloji ve eğitimidir. Faaliyet gösterdiği bölgenin iklim koşullarının uygunluğu ve sunduğu yüksek yaşam kalitesi yanında çevre estetiğine verilen önem, uluslararası bağlantıların yoğunluğu, Sophia Antipolis'in güçlü olduğu yanlarıdır” şeklinde bilinmektedir (Keleş, 2007).

2.4.1.2.4 Asya Örneği / Tsukuba Bilim Şehri

Tokyo'nun yüksek nüfuslu hükümet ofislerini şehir dışına taşımak amacıyla ortaya çıkmışlardır. Tokyo'nun Tsukuba bölgesinin seçildiği proje, 1967 yılında Bakanlar Kurulu tarafından onaylanarak 1970 yılında Tsukuba Bilim Şehri İnşa Yasası ile inşasına başlanmıştır (Lambert, 2000).

Japonya'nın kendi endüstrisini Asya endüstrileri karşısında koruma isteği, ÷lkedeki teknoloji transfer ofislerinin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Başlarda, kuluçka merkezlerine öncelik verilirken sonrasında, iktisadi ve siyasi yönelimler teknopolislerin gelişmesinde önem sağlamıştır. Ülke, kendini teknolojik anlamda çok ileriye taşımış olsa da Japon yeninin sürekli değeri kazanması, küresel rekabet içinde her geçen gün katma değeri yüksek ürünler ile yer almak zorunda kalmasına neden olmuştur (Şenliler, 2006).

Tablo 4 Dünyadaki Teknokent ÖrnekleriKaynak: <http://www.iasp.ws>

İsim	Ülke	Kuruluş Tarihi	Firma Sayısı	Çalışan Sayısı	Alan	Sektör
Research Triangle Foundation of North Carolina (Kuzey Karolayna Araştırma Üçgeni)	A.B.D.	1959	150	39.000	28.328.300 m ²	Bioteknoloji, Bilgi ve İletişim teknolojileri, Medya ve Multimedya, Telekomünikasyon Yaşam Bilimleri, Medikal Bilim ve Teknoloji, Sağlık
JSC - "VNIIEF-Conversia"	Rusya	1996	21	-	30.000 m ²	Enerji ve Yenilenebilir enerji, Yaşam Bilimleri, Medikal Bilim ve Teknoloji, Sağlık Malzeme/ Yeni malzeme
University City Science Center (Üniversite Şehri Bilim Merkezi)	A.B.D.	1963	350	26.000	606.000 m ²	Bioteknoloji Bilgi ve İletişim teknolojileri, Medya ve Multimedya, Telekomünikasyon, İnternet Teknolojileri ve servisleri, e-iş, Yaşam Bilimleri, Medikal Bilim ve Teknoloji, Sağlık
Oxford Bilim Parkı ³⁴⁷	İngiltere	1989	50	-	430.000 ft ²	Biobilim, Bilgisayar, haberleşme endüstrileri
Cambridge Science Park Cambridge Bilim Parkı	İngiltere	1970	90	5.000	145.540 m ²	Bioteknoloji, Bilgi ve İletişim teknolojileri, Medya ve Multimedya, Telekomünikasyon, Yaşam Bilimleri, Medikal Bilim ve Teknoloji, Sağlık
Thailand Science Park Tayland Bilim Parkı	Tayland	2002	34	1.000	309.000 m ²	Otomotiv endüstrisi ve teknolojisi, Bioteknoloji, Elektronik & Mikroelektronik, Enerji ve Yenilenebilir enerji, Yaşam Bilimleri, Medikal Bilim ve Teknoloji, Sağlık, Malzeme
Southern Korea Science Park Güney Kore Bilim Parkı	Tayvan	1993	157	-	16.090.474 m ²	Bioteknoloji, Bilgisayar, Medya ve Multimedya, Haberleşme, Lazer
Barcelona Science Park Barcelona Bilim Parkı	İspanya	N/A	300	-	1.159.626 m ²	Video/görüntü, Bioteknoloji, Enerji ve Yenilenebilir enerji, Bilgi ve İletişim teknolojileri, Medya ve Multimedya, Haberleşme
Cartuja 93 Teknoparkı	İspanya	1993	245	-	639.419 m ²	Biyoteknoloji, Elektronik, mikroelektronik, , Yenilenebilir enerji, Bilgi ve iletişim teknolojileri, Telekomünikasyon
Daedeok Innopolis Daedeok Teknoloji Yenilik Merkezi	Kore	1973	204	-	70.2km ²	Bioteknoloji, Elektronik&Mikroelektronik, Bilgi ve İletişim teknolojileri, Medya ve Multimedya, Haberleşme
Kyoto Research Park Kyoto Araştırma Parkı	Japonya	1989	250	-	120.000 m ²	Bioteknoloji, Kimya / Kimya Teknolojileri, Bilgi ve İletişim teknolojileri, Medya ve Multimedya, Haberleşme, Enformatik
AREA Science Park AREA Bilim Parkı	İtalya	1978	84	1700	550.000 m ²	Bioteknoloji, Enerji ve Yenilenebilir enerji, Bilgi ve İletişim teknolojileri, Medya ve Multimedya, Haberleşme, Malzeme
ICICI Bilgi Parkı	Hindistan	N/A	18	-	200.000 m ²	Bioteknoloji, Kimya / Kimya Teknolojileri, Yaşam bilimleri, Medikal bilim ve teknolojiler, Sağlık, Malzeme
Technologiapark Heidelberg (Heidelberg Teknoloji Parkı)	Almanya	1985	75	1300	50.000 m ²	Bioteknoloji ve çevre, Bilgi ve İletişim teknolojileri, Medya ve Multimedya, Haberleşme, Yaşam Bilimleri, Medikal Bilim ve Teknoloji, Sağlık
Sophia-Antipolis Teknoparkı ³⁴⁸	Fransa	1969	1300	30.000	2300 hektar	Bilgisayar ve uzaktan veri işleme, Elektronik ve Otomasyon, Tıp, Eczacılık, Kimya, Biyoteknoloji

2.4.1.3 Sayılarla Dünya Üzerindeki Teknoparklar

Öz ve Gülten (2018) tarafından Dünya üzerindeki Teknoparklar “Dünyadaki teknoparkların sayısı kuluçka merkezleri ile birlikte 4000’in üzerindedir. Bu teknoparkların çoğu 1980’li yılların ikinci yarısında kurulmuştur. %83’ü kar amacı gütmeyen yapılardır. %62’si bünyesinde kuluçka birimi barındırmakta, %70’i kamu yatırımı ile kurulmuş, %73’ü arsa kiralayarak kendini idame ettirmektedir. Teknopark firmalarının %26’sı bilişim teknolojilerinde, %20’si biyoteknoloji, %19’u elektronik, %8’i çevre, %6’sı ileri malzeme, %5’i kimya, %9’u tarım ve %7’si diğer sektörlerde faaliyet göstermektedir. Teknopark şirketlerinin %51’i hizmet, %18’i sanayi ve %26’sı Ar-Ge şirketi olarak tanımlanmaktadır. Teknopark şirketlerinin %89’u KOBİ niteliklidir” şeklinde açıklanmaktadır.

2.4.2 Teknoparkların Türkiye’deki Gelişimi

1980’li yıllarda ekonomide dışa açılma hareketi ile birlikte küresel pazarda rekabetin teknoloji üretmeden mümkün olamayacağı anlaşılmış ve teknoparklar gündeme gelmiştir (Keleş, 2007). Teknoparklar siyasal açıdan olarak ilk defa Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından 1984 ile 1989 yıllarında “Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı” kapsamında gündeme getirilmiştir.

DPT, öncelikli olarak ileri teknoloji merkezlerinin kurulması akabinde; bu merkezlerin enstitüleşmeleri ve teknopark projesinde istekli olan üniversite, mahalli idareler ve sanayi temsilcilerinden oluşan bir yönetim kurulunun varlığına ihtiyaç olduğunu bildirmiştir (Özbay, 2000).

1990 yılında Devlet Planlama Teşkilatı talebiyle Türkiye’yi ziyaret eden UNFSTD (Birleşmiş Milletler Kalkınma İçin Bilim ve Teknoloji Fonu) uzmanları Eskişehir, İzmir, Ankara, İstanbul ve Gebze’de bulunan üniversite ve araştırma merkezlerinde incelemelerde bulunarak ilgili sanayi ve ticaret odalarında seminerler düzenlemişlerdir. Gerekli inceleme ve seminerlerin sonrasında, “DPT ve Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO) yürütücülüğünde UNFSTD ile Türkiye arasında TUR/90/T01 numaralı ‘Türkiye’de Teknoparklar Kurulması İçin Program’ başlıklı proje imzalanmıştır (Keleş, 2007) ”.

1990'lı yıllarda “Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdare Başkanlığı'nın da kurulması ile birlikte ODTÜ, İTÜ, Anadolu Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve TÜBİTAK MAM Araştırma Merkezi'nde 5 teknokent kurulması kararı alınmıştır. TÜBİTAK MAM'da tek başına, diğer dört üniversite ise KOSGEB ortaklığında ilk araştırma merkezlerini kurmuşlardır (Sarıhan, 1998) ”.

1991 yılında Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfının (TTGV) kurulmasıyla Türkiye’de teknolojinin gelişmesi ve ticarileştirilmesi sağlanarak yeni ürün ve üretim yöntemlerinin geliştirilmesi ile finansal katkı hedeflenmiştir. TTGV, Hazine Müsteşarlığı, Dünya Bankası ve Dış Ticaret Müsteşarlığı fonları ile birlikte teknoparklara personel ve sarf malzeme gibi harcamalarında finansal destek sağlamaya başlamıştır (Ay, 1996).

1995 yılı ortalarında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı aracılığıyla “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasa Tasarısı” hazırlanarak bağlantılı kuruluşlara sunulmuştur. Kuruluşlar tarafından görüş birliğine varıldıktan sonra 1997 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne sevk edilmiştir. 2001 senesinde yayınlanan “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu” çerçevesinde teknoparkların varlığı ve işleyişi yasal zemine oturtulmuştur. İlgili kanunun yayınlanmasını takiben, 2002 yılında “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği” çıkartılarak uygulama şekli ve alanları belirlenmiştir (Atay, 2004).

Günümüzde Türkiye’de 18’i yapım aşamasında olan 85 adet Teknoloji Geliştirme Bölgesi bulunmaktadır (EK 1).

2.5 Teknoparkların Amaçları

Kuruldukları bölge ve ülkelere göre farklılık gösterse de teknoparkların birçok ortak amaçları bulunmaktadır. Bu ortak amaçlara bağlılıkları, teknoparkları başarı ölçümlemesinde yükseklerle çıkarmaktadır.

- Araştırma ve geliştirme etkinliklerinde mahalli ikdisadi durumun baştan düzenlenmesine vesile olmak, mahalli endüstrinin çağdaşlaşmasını desteklemek,

- Yüksek teknoloji firmalarının yapılaşmasını ve ilerlemesini desteklemek,
- Yükseköğretim kurumları – endüstri işbirliğini desteklemek,
- Yükseköğretim kurumlarındaki bilimsel verilerden faydalanarak yüksek teknolojili çıktılar elde edilmesi, satışının gerçekleştirilmesi ve yenileşim sürecinde elverişli yerleşim temin etmek
- İşletmeler arasındaki iş birliğinde aracı rol oynamak,
- Teknoloji tabanlı ürünlerde ihracat oranını yükseltmek,
- Yerel ekonominin verimliliğini arttırarak krizlere karşı daha dayanıklı hale getirmek,
- Bölgeye yabancı sermaye sağlamak,
- Nitelikli kişilere girişimci yönlerini gösterebilecekleri imkânlar sunarak beyin göçünü önlemek,
- Araştırma, geliştirme ve tasarım etkinliklerine ait maddi karşılığı fazla çıktılarının sayıca arttırılması, eş zamanlı olarak diğer ülkelerden duyulan ihtiyaç seviyesini azaltmak,
- Tam teşekküllü ve planlanmış kampüslerin yapılaşması için destek olarak yer aldıkları lokasyon adına, çağdaş bir yaklaşımla olumlu yönde intiba sağlamak,
- Kuruldukları bölgelerde nitelikli iş gücü sağlayarak ilgili yerleşim ekonomik seviyesini yükseltmek ve işsizlik oranlarına pozitif şekilde katkıda bulunmak (Sarıçiçek, 2006).

2.6 Teknoparkların Faydaları

Teknoparklarda üniversite-sanayi iş birliği ile akademik ve yenilikçi bir ekip ile iç içe bir ortamda katma değeri yüksek ürün ve projelerin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Bu sistemde süreç içerisinde bulunan herkes ve her kurum ayrı yararlar edinmektedir. Yer yer maddi, yer yer teknolojik ve kültürel kalkınma sağlayan bu faydalar, bölgesel olarak başlayarak sonunda ülke çapında gelişim ve kalkınma sağlamaktadır.

Teknopark alanlarındaki firmalar kendi aralarında etkileşim sağlayarak öncelikle kendilerine, sonrasında üniversiteye ve en sonunda da ülke ekonomisine olan

katkı büyük ölçüdedir. İstihdamın kalifiye ve yenilikçi, araştırma alt yapısının da verimli şekilde kullanılmasının hedeflendiği teknoparklarda ülke kaynaklarının da milli hedefler doğrultusunda kullanılması hedeflenmektedir. Teknoparkların bu süreçte rolü büyüktür (Özgüven, 2012).

2.6.1 Teknoparkların Üniversitelere Sağladığı Yararlar

Üniversiteler maddi anlamda kaynak eksikliğinden dolayı bütçe konusunda sıkıntılar yaşamaktadırlar. Yerleşkelerin yakınında ya da çevresinde kurulan teknoparklar, üniversitelerin kütüphane, dokümantasyon, bilgi ağları, sosyal ve sportif olanaklarından faydalanırken bu üniversiteler için de fon sağlamış olmaktadır. Ayrıca üniversite öğrencisi ya da personeli, ürettikleri fikir, hipotez ya da projelerini uygulama fırsatı bularak teorik bilginin ilerisine geçilmektedir. Bu teknoloji bölgelerinde eğitimini sürdüren öğrenciler de girişimci bu firmalar sayesinde staj ve iş yerinde eğitim programları imkânlarından yararlanmaktadırlar. Eğitimlerini tamamlayan öğrenciler de sonrasında edindikleri bu tecrübeler ile teknoparklarda kariyer hayatlarını sürdürme fırsatını da yakalamaktadırlar (Alkibay, Orhaner, Korkmaz ve Sertoğlu, 2012)

Teknoparklardaki girişimci firmalar için üniversitelere yakın olmaları her daim yeni fikir ve projelere erişebilme fırsatı sağlamaktadır. Çevrelerindeki yaratıcı ve yenilikçi fikirlere sahip öğrencilere destek olarak bu fikirleri hayata geçirmeleri, girişimci firmaları da rakipleri arasında bir adım ileriye taşımaktadır (Delichasanoglou, 2007).

Ayrıca TÜBİTAK ve AB tabanlı projeler için teknoparklarda bulunan firma ve öğretim elemanları, ortak teklif verebilmektedirler. Bu şekilde öğretim elemanları, proje danışmanlıklarının yanında projenin bir parçası olarak da kabul edilerek akademik görevli, işletme ve yeni fikir tasarısı ile en başından eş zamanlı hareket edildiğinden dolayı proje en başında bilimsel temellere dayandırılmış olmaktadır²

² www.emo.org.tr

2.6.2 Teknoparkların Girişimcilere Sağladığı Yararlar

Teknoparklar, girişimci firmalara uygun mekân ve gerekli desteği sağlayarak Ar-Ge faaliyetlerinin gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır. Uzman kadro desteği, alt yapı sistemleri, kütüphane ve laboratuvar gibi teknik konuların yanında; geliştirdikleri projelerinin ticari hale gelmesinde yabancı ortaklık, risk sermayesi edinme, pazarlama, finansman, plânlama ve yönetime dayalı oluşabilecek sıkıntıların sonuca ulaşmasında da destek almaktadırlar (Arslantekin, 2007).

Farklı sektörlerden firmaların bir araya geldiği teknoparklarda, aralarında bir görevdeşlik oluşarak ihtiyaç duyulan farklı sektör tecrübelerine daha yakından ulaşılan bir bilgi akışı sağlanmış olmaktadır. Bu bilgi akışı sayesinde, firmalar yeni projeleri için ihtiyacı olan yeni ve sektör dışı bilgilere kolaylıkla ulaşarak yeni projelerin hayata geçme oranında artış sağlanmış olmaktadır (Özçelik, 2005).

Girişimci firmalar, teknoparklar sayesinde daha ileri bir teknoloji ile birlikte küresel dünyada rekabet şansı yüksek, özgün ve ticari değeri yüksek katma değere sahip ürün ve projeler üretebilmekte ve ihraç edebilmektedirler. Zaman içerisinde bu sistem; yenilikçi firmaların doğmasına, ticari hayatta tutunabilmesine ve ülke çapında kazandıkları başarılar ile birlikte dünyada Türkiye'ye katma değer sağlayacak duruma gelmektedirler (Bayındır, 2005).

Teknoparkların sağladığı önceliklerden faydalanmak isteyen firmalar, teknopark bünyesinde yerlerini almak isterler. Bu çerçevede, 800 Avrupa bilim parkında 1998 senesinde yapılan bir anket çalışmasına istinaden, işletmelerin teknoparkları tercih etme sebepleri önem sırasına göre şu şekilde belirlenmiştir (Dulupçu, 2007);

- Prestij kazanma isteği
- Fiziki alt yapı desteği
- Üniversite ile olan ilişkiler ve üniversitenin sunduğu koşullar
- Katma değeri olan hizmetler
- Teknolojiyi ve gelişimini yakından takip eden potansiyel müşteri çevresi
- Coğrafi yerleşim

- Ortak hizmetler

2.6.3 Teknoparkların Kuruldukları Bölgeye ve Ülkeye Faydaları

Bir ülkenin sanayileşme ve bu alanda başarı sağlayabilmesi için teknolojik gelişmeler büyük bir öneme sahiptir. Sanayisini geliştirmek isteyen bir ülke, milli fikir ve projeleri dikkate alarak destek sağlamalıdır. Bunun paralelinde girişimci firmaların Ar-Ge faaliyetlerini teknopark çerçevesinde sürdürmesi, üniversite ve sanayi iş kolu arasındaki bağı kuvvetlendirmektedir. Teknopark firmaları, teknolojik yeniliklere olumlu bir etki sağlarken bölgenin gelişmesinde ve yerel ekonominin kalkınmasında; akabinde ülkenin gelişmesinde ve ulusal rekabette başarı sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadırlar.

Gelişmekte olan ülkelerin sanayileri ile birlikte kendi teknolojilerini ve teknolojik ürünlerini üretmeye başlamaları, onları daha az dışarıya bağımlı hale getirerek teknolojik ürün ithalatında harcanan bütçenin azalmasını sağlamaktadır. Ayrıca ülke içerisinde üretilen ürünlerin tamir ve bakım onarım masrafları da aynı oranda azalmış olmaktadır. Bunun yanında, beyin gücüne dayanan ürünler üretilerek sanayilerde de daha çevre dostu bir ortam sağlanmaktadır. Gelişen ülkeler ağır sanayi sisteminden bu şekilde beyin gücüne dayalı bir sisteme geçmektedirler. Bu sayede ülke içerisindeki beyin göçü de engellenmiş olup daha kalifiye ve tecrübeli kişilerin bu rekabet ortamında milli projelere imza atmaları sağlanmaktadır (Bayındır, 2006).

Ülkemizde bulunan teknoparklarda yabancı firmaların bulunması ve yatırım teşebbüsleri, bölgeye yabancı sermayenin girmesini sağlamaktadır. Bu yabancı firmalar, teknopark alanları içinde ödedikleri kiralar ve yerli projelerimize bulundukları yatırım payları gibi ödenekler ile bölge ekonomisini kalkındırarak ülkedeki taze fikirlerin önünü açmış olmaktadır³

³ www.mersin.edu.tr

2.6.4 Teknoparkların Girişimcilere Sağladığı Faydalar

Teknoparklarda bulunan firmalar hem üniversitelerin teknik ve alt yapı gibi imkânlarından faydalanırken hem de bağlı oldukları teknoparkın kendi bünyesindeki destek ve hizmetlerinden faydalanmaktadır. Bu hizmetler ücretsiz ya da ilgili teknoparkın belirlemiş olduğu cüzi bir miktar karşılığında verilmektedir. Bu hizmetleri şu şekilde sıralayabiliriz (Keleş, 2007; Delichasanoglou, 2007 ve Karahan, 2009);

- Danışmanlık Hizmetleri
 - Kuruluş danışmanlığı ve iş planları
 - Teknoloji danışmanlığı
 - Mali ve hukuki danışmanlık
 - Denetim ve muhasebe işlemleri
 - Reklam ve pazarlama danışmanlığı
- Teknik Hizmetler
 - Laboratuvar ve kütüphane
 - Atölye
 - Uluslararası bilgi ağlarına erişim
 - Bilgisayar, telefon, teleks, fax
 - Yazılım paketleri ve patent katalogları
 - Konferans ve toplantı salonları
 - Veri tabanı
 - Sekreter
 - Eğitim Hizmetleri
 - Uygulamalı iş adresi eğitimi
 - Üst düzey yönetici eğitimi
 - Girişimcilik ve teknik eğitimler

- Sosyal Hizmetler
 - Sağlık hizmetleri
 - Alışveriş merkezi, lokanta,kafeterya
 - Tiyatro, sinema, konser salonları ve spor tesisleri

2.7 Teknoparkların Başarı Kriterleri

Teknoparkların kuruluş modeli, odaklandığı alanlar ve hedefleri başarı ölçütlerinin belirlenmesinde büyük öneme sahiptir. Teknoparkın hedeflerinin doğru tanımlaması ve başarısını bu hedefleri gerçekleştirme oranına göre değerlendirmesi en doğru yaklaşımdır. (Çelik, 2011)

Ülkemizde ve dünyada teknoparkların gelişme biçimleri, yapılanmaları ve amaçları farklı olduğundan başarı ölçütleri belirlenirken her teknoparkın başarısının, hedeflenen amaçlar çerçevesinde ele alınıp incelenmesi daha uygun olacaktır.

2.7.1 Operasyonel Açıdan Başarı Ölçütleri

Teknoparkta yer alan ulusal ve uluslararası firmaların;

- Teknoparkların doluluk oranı
- Teknoparkta istihdam edilen Ar-Ge çalışanlarının toplam çalışanların sayısına oranı
- Teknoparka çekilebilmiş yabancı yatırım miktarı
- Faaliyetlerin sürdürülebilirliği ve karlılığı
- Teknoparkta yapılan yatırımın geri dönüş hızı
- Bölgenin ulusal ve uluslararası alanda tanınırlığı ve prestiji
- Sunulan imkanların sosyal yaşam ve çalışma kalitesi

Görkemli (2011)

2.7.2 Faaliyetler Açısından Başarı Kriterleri

- “Bölgede üretilen yeni ürün, üretim teknolojileri ve modeller
- Bölgedeki çalışmalar sonucu alınan patent ve diğer fikri mülkiyet hakları
- Üretimine geçilen ve ticari değer kazanılan ürünler
- Bölgede gerçekleştirilen teknoloji transferleri
- Bölgedeki faaliyetler sonucu üretilen araştırma yayınları
- Yerel ve uluslararası pazarlarda satılan yeni ürün veya üretim teknolojileri
- Ar-Ge ve yazılım sektöründe yeni firmaların kurulması ve ek iş gücüne istihdam sağlamaları
- Bölgedeki firmalar bünyesinde sürdürülen teknoloji faaliyetlerinin çeşitlenmesi, yeni alanlar üzerinde çalışmaların artması
- Bölgede üretilen katma değerın artması (satıştan elde edilen gelir / toplam maliyet)
- Bölgeden yapılan Ar-Ge ve yazılıma dayalı ihracat
- Bölgede üretilen ürün ve hizmetler sonucu elde edilen ithalat ikamesi
- Bölgede istihdam edilen akademisyen ve araştırmacı sayısı
- Bölgede istihdam edilen (staj ve yarı-zamanlı) öğrenci sayısı
- Ar-Ge harcamalarının toplam satışlara oranı ve harcamalarının geri dönüş hızı
- Yabancı firma ortaklık sayısı
- Üniversite ve araştırma kuruluşlarıyla teknopark firmalarının yürüttüğü ortak proje sayısı
- Bölgedeki faaliyetler sonucu ticari uygulamaya geçirilen bilimsel çalışma sayısı
- Teknopark firmaları arasında geliştirilen ortak proje ve iş birliği sayısı (Sarıçiçek, 2006) ”.

Teknoparkların başarıya ulaşp ulaşmadıkları, ulaştılar ise ne ölçüde ulaştıklarının cevabı yukarıdaki sorular çerçevesinde yapılan araştırma ve hesaplamalar sonucunda yanıt bulabilmektedir.

2.8 Teknoparklarda Faaliyette Bulunabilmek İçin Gerekli Şartlar ve Aşamalar

2.8.1 Aşamalar

Teknoparklarda yer almak ve hizmetlerinden faydalanmak isteyen girişimci firmalar, bir takım ölçütlere uyarak belirlenmiş aşamalardan geçmeleri gerekmektedir.

4691 Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu gereğince müracaatlar, zorunlu ilk şart olan proje ile birlikte ilgili teknoparkın internet sitesinden online olarak yapılabilmektedir. Sonrasında da başvuru formu ve gerekli evraklar, kaşe ve imzalı şekilde önceden belirlenmiş başvuru ücreti ile birlikte ilgili teknopark proje birimine teslim edilir. *“Proje başvurularının tamamı 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ve Uygulama Yönetmeliği’nin 14/g maddesi uyarınca Proje Değerlendirme Komisyonu’ nuna sunulur”*⁴

2.8.2 Şartlar

- Başvurular, şirket olarak yapılabileceği gibi bireysel olarak da yapılabilmektedir. Fakat proje kabul edildiği takdirde, teknoparkta yer alabilmek için bir şirketin kurulması gerekmektedir.
- Firmaların sektörlerine göre Ar-Ge ya da yenileşim projesi olmalıdır. İlgili projenin önceden belirlenmiş, taslağa uygun şekilde teknopark yönetimine sunulması gerekmektedir.
- İlgili teknoparka göre; değişen ve önceden belirlenmiş ‘teknopark başvuru ücreti’ belirtilen IBAN numaralarına yatırılmalıdır. Firmaların, TÜBİTAK, KOSGEB ya da Sanayi Bakanlığı tarafından önceden onaylanmış bir projesi mevcut ise proje inceleme safhasından muaf tutulmaktadırlar.
- Sunulan projenin 2 ve daha fazla akademisyen tarafından onaylanması halinde teknoparka kabul sağlanmış olur ve kiralık ofis seçme aşamasına geçilir.
- Seçilen ofis sonrasında, ofisin büyüklüğüne göre çalıştırılacak personel sayısı belirlenmektedir. 8 metrekare için 1 personel istihdam edilebilmekte

⁴ www.yildizteknopark.com

ve her 10 teknik personel için 1 destek personel istihdama dahil edilebilmektedir.

- Teknoparkta bulunmanın ve hizmetlerinden faydalanabilmek için ayda, 3 ayda ve yılda olmak üzere Sanayi Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Vergi Dairesi'ne faaliyet raporu sunulması gerekmektedir.
- Teknopark bölgesinde bulunmanın sürekliliğinin sağlanabilmesi adına; projelerin tamamlanması, projeler tamamlandıktan 3 ay içerisinde de yeni projelerin üretilmesi gerekmektedir. . Sunulan her yeni proje için KOSGEB, TÜBİTAK ya da teknopark yönetimine ilgili projenin onaylatılması gerekmektedir. Ayrıca yeni proje üretilmesi için hali hazırda olan projelerin bitmesini bekleme zorunluluğu bulunmamaktadır⁵

⁵ Girişimciler İçin Türkiye'deki Teknoparkların Sağladığı Avantajlar ve Buralarda Yer Alabilme Koşulları

3 TEKNOPARKLARDA SAĞLANAN TEŞVİK VE DESTEKLER

Teknoparklar için geçerli olan 4691 Sayılı Kanun 2001 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Bilgi ve Teknoloji, Plan ve Bütçe Sanayi, Ticaret Enerji Tabii Kaynaklar komisyonları yapıcı düşünceleri ile kabul edilmiş ve resmi gazetede yayımlanmıştır (Delichasanoglu, 2007).

3.1 Teknoparklar ile İlgili Mevzuat Gelişimi

Devlet politikası olarak teknoparklar “ilk olarak Devlet Plânlama Teşkilatı (DPT) tarafından 1989 yılında Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında” konu olarak yer almıştır (Keleş, 2007:109). 1990 yılında DPT’nin daveti sonucu UNFSTD tarafından gönderilen uzmanlar tarafından çeşitli illerdeki üniversitelerde ve araştırma merkezlerinde araştırmalar yapılmıştır. Araştırmalar sonucu “İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ), Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Ege Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi’nde beş ayrı teknopark kurulmuştur. Aynı yıl 3624 sayılı kanunla Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi (KOSGEB) kurulmuştur (Yavuz, 2008)”.

Teknoparkların yasal bir zemine oturtulması ve yasal bir şekilde yürütülmesi adına “ileri teknoloji alanında Ar-Ge faaliyetinde bulunmak üzere, yeni teknoloji geliştirme bölgelerinin oluşturulması ve buralarda çalışan araştırmacı personel özlük haklarında iyileştirmeler yapılması için yürütülen taslak hazırlama çalışmaları tamamlanacaktır” vurgusu ile bu alanda sorumluluk Sanayi ve Ticaret Bakanlığına verilmiştir (Sezgi, 2001).

Teknoparkların yasal boyutu “Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra teknoparkların kuruluşu, işleyişi, yönetim ve denetimi konusundaki usul ve esaslar ‘Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği ile 2002 yılında 24790 sayılı resmi gazetede yayımlanarak” geçerliliğe kavuşmuştur (Yusufoğlu, 2014). Bu şekilde mevzuatta yerini alan yönetmelik, bazı düzenleme ve değişiklikler ile 2014 yılında 28939 sayılı resmi gazetede yayımlanarak bugünkü halini almıştır (Yusufoğlu, 2014).

3.2 Teknoparklarda Yönetici Şirketlerin Kurulma Süreci

Teknopark alanlarında teşvik ve uygulamalardan yararlanmak isteyen firmalar bir takım değerlendirme ve süreçlerden geçmektedirler. Anonim Şirket olma şartı kapsamında; *“Anonim Şirket olma durumu teknopark bölge ilanından önce gerçekleşmiş ise; yönetici şirket olarak kabul görülmesi adına bölge ilanının ardından şirket esas sözleşmesini incelenmek üzere Genel Müdürlüğe gönderir”* Müdürlük gerek gördüğü takdirde esas sözleşme değişiklikleri yapılır⁶

Yönetici şirket kuruluş sözleşmesi, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanır ve Genel Müdürlük ’ün kanun ve yönetmeliğe uygunluğu konusunda görüşleri alınır. Bu süreçte şirket ortaklık yapısında bir değişiklik olduğu takdirde, Genel Müdürlük’ e haber verilir. Bölge kuruluş kararının resmi gazetede yayımlanmasını takiben, şirketin kuruluş işlemlerinin tamamlanması gerekir. Bu süre aşıldığı takdirde, bir kereye mahsus en fazla 6 ay olmak üzere ek bir süre tanınabilir. Yönetici şirket, bu ek süre içinde de kuruluş işlemlerini Ticaret Sicili’nde tescil etmediği durumda Bakanlar Kurulu bölge ilanına ait hükümler ortadan kalkmış olur⁷

3.2.1 Yönetici Şirketin İşlev ve Yükümlülükleri

Bir teknoparkta *“yönetici şirketin yapmakla yükümlü olduğu sorumluluklar; başlıca bölgeye ait planlama ve projelendirmenin yapılması, gerekli alt yapı ve üst yapı hizmetleri ile bölge için gerekli her türlü hizmetlerin yürütülmesi, bölgenin kanun ve ilgili yönetmeliklerde gösterilen amaca uygun olarak yönetilmesi, girişimcilerin ve üçüncü şahısların buna aykırı davranışlarının tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması, kuluçka merkezi ve teknoloji transfer ofislerinin kurulması”* şeklinde sıralanabilir ⁸

Ayrıca yönetici şirketlerin detaylı yükümlülüklerini Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği 15. maddesine istinaden *“Bölgeye ait planlama ve projelendirmenin yapılması ve gerekli alt ve üst yapı hizmetlerinin sağlanması, alt ve*

⁶ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği

⁷ Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ

⁸ TC. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

üst yapılara zarar verenlerin tespiti ve zararların tazmininin sağlanması” şekilde özetleyebiliriz ⁹

- “Gerekli belge, izin ve ruhsatların alınması ve ilgili mercilere bildirilmesi,
- Çeşitli tehlikelere karşı acil durum planlarının hazırlanması ve koordinasyonu,
- Tahliye, ilk yardım ve acil tıbbi müdahale konusunda doğal afetler ile ilgili önlemlerin alınması,
- Binalar için gerekli sigortaların yaptırılması,
- Bölgede oluşan negatif dışsallıkların yönetilmesi,
- Bölge için gerekli olan hizmetlerin sağlanması ve kesintisiz olarak sürdürülmesi,
- Çalışma esaslarının belirlenmesi, fiyatlandırmaların ve hesaplamaların yapılması ve uygulanması,
- He türlü bakım ve onarım hizmetlerinin sağlanması,
- Bölgede hizmet vermek amacıyla yer almak isteyen kurum, kuruluş, yerli ya da yabancı tüzel veya gerçek kişilerin taleplerinin değerlendirilmesi ve uygun görüldüğü takdirde yer tahsisinin sağlanması,
- Bölgede yer alan Ar-Ge faaliyetinde bulunan girişimciler için yönergeye bağlı kalarak gerekli denetimlerin yapılması” ¹⁰

3.3 Teknoparklarda Uygulanan Vergisel Teşvik ve Destekler

Yönetici şirket, “4691 sayılı Kanun’un geçici 2. maddesi nezdinde, gelir ve kurumlar mükellefleri” ile bölgede istihdam edilen araştırma, geliştirme ve destek personeller için vergisel avantajlar sağlanmıştır. Sağlanan bu avantajlar ile Ar-Ge ve teknolojik faaliyetlerin gelişimine destek verilmiştir (Alp, 2012).

⁹ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği madde 15

¹⁰ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği madde 15-16

Bölgede faaliyetlerini sürdüren işletmeler 4691 Sayılı Kanun teşviklerinin tamamından yararlanabilmekte, “Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi hakkında yasada öngörülen yazılım, araştırma ve geliştirme ile ilgili teşviklerden ayrıca yararlanamamaktadır. Fakat bölgede faaliyet gösteren şirketler yatırım teşvik belgesi almaları durumunda, Ar-Ge, Bilişim teknolojisi, yazılım geliştirme ve TÜBİTAK tarafından önceliği belirlenecek yatırımlar sebebiyle Gümrük Vergisi muafiyeti, KDV istisnası, faiz desteği, sigorta prim teşviki, yatırım yeri tahsis” gibi teşviklerden ayrıca yararlanabilmektedir (Kiraz, 2004).

3.3.1 İstisna Kapsamı Dâhilindeki Faaliyetler

Teknoparklarda faaliyetlerini yürüten işletmelere tanınan istisnalar, bölgede araştırma, geliştirme ve yazılım etkinliklerinden kazanılan hasıllara uygulanmaktadır. “12.03.2014 tarihli 28939 Resmi Gazetede yayımlanan Teknoloji Geliştirme Kanunu Uygulama Yönetmeliği’nin tanımlar bölümünde, Ar-Ge ve Yazılım kavramları aşağıda belirtildiği şekilde ifade edilmiştir”

“ a) Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) : Araştırma ve geliştirme, kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının arttırılması ve bunun yazılım dahil yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları

b) Yazılım: Bir bilgisayar, iletişim cihazı veya bilgi teknolojilerine dayalı bir diğer cihazın çalışmasını ve kendisine verilen verilerle ilgili, gereken işlemlerin yapmasını sağlayan komutlar dizisinin veya programların ve bunların kod listesini, işletim ve kullanım kılavuzlarını da içeren belgelerin ve hizmetlerin tümünü ifade etmektedir” ¹¹

¹¹ 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Üretilen Yazılımlara İlişkin Kurumlar Vergisi İstisnası

İlgili yönetmeliğin muafiyet ve istisnalar kısmının 37. maddesinde teknoparklarda uygulama kapsamındaki esaslar şu şekilde bildirilmiştir:

- Teknoparklarda etkinliklerini sürdüren gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri, bölgeden elde ettikleri yazılım ve/veya Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettiği kazançlar 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden muaftır. Bu istisnadan yararlanmak isteyen şirketlerin bağlı bulundukları vergi dairelerine başvurması gerekmektedir. Başvuru öncesinde firmaların, bölgedeki yönetici şirketten bölgede faaliyette bulunduğu dair bir belge de temin etmek durumundadır.
- Yönetici şirket kanun uygulamasında, 31.12.2023 tarihine kadar kurumlar ve damga vergisi ile harçlardan muaftır. Bu istisnadan yararlanmak isteyen yönetici şirketin bağlı bulunduğu vergi dairesine başvurması gerekmektedir.
- Teknoparklarda çalışan Ar-Ge ve destek personellerinin yönetmeliğe göre tanımlanmış görev tanımlarından kazandıkları ücretler 31.12.2023 tarihine kadar tüm vergilerden muaftır. Bu istisnadan yararlanmak isteyen girişimci firmalar yönetmelik kapsamına uygun şekilde görev tanımları yapılmış Ar-Ge ve destek personellerinin çalışma nitelik ve sürelerini yönetici şirkete aylık olarak onaylatması gerekmektedir. Haftalık 45 saati aşan çalışma süreleri bu istisna dışında kalırken hak edilmiş hafta ve yıllık ücretli izinler ile ulusal resmi tatil günleri gelir vergisi teşvik uygulamasında dikkate alınmaktadır.
- Teknoparkta etkinliklerini sürdüren mükellefler, araştırma, geliştirme ve yazılım faaliyetleri için vergisel teşviklerden bir bütün olarak faydalanabilmektedirler. Girişimci firmalar aynı projeleri için 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu vergisel teşviklerinden ayrıca yararlanmak isterlerse; eş zamanlı olarak yönetici şirket ve Maliye Bakanlığı'na başvurmaları gerekmektedir.
- Bölgedeki girişimci işletmelerin, yönetici şirket onayıyla bünyesindeki yönetmelik kapsamındaki personellerin bölge dışında Ar-Ge ve/veya yazılım alanında faaliyet gösterdikleri süreler karşılığında elde ettikleri ücretlerin; üniversitede kadrolu öğretim elemanları için %50'si, diğer Ar-Ge personeli için %25'i gelir vergisinden muaftır. Bu istisnadan yararlanmak isteyen firmaların öncelikle yönetici şirkete gerekçeli tekliflerini sunmaları gerekmektedir. Bölge dışında yürütülmesi gereken projeye ait ilgili

Çalışanların sayıları, nitelikleri, çalışma süreleri ve ücret bilgilerinin bulunduğu bu teklif, yönetici şirket tarafından incelenmektedir. İncelemeler sonucunda projenin bölge dışında yürütülmesi gerektiğine kanaat getirildiği takdirde, ilgili öneri, yönetici şirket tarafından tasdik edilir. Son olarak bölge dışında Ar-Ge ve/veya yazılım çalışmalarına devam eden kurum veya kuruluştan, süreci onaylayıcı bir belge alınarak yönetici şirkete sunulması gerekmektedir.

- Teknoparklardaki mükelleflerin, gelir ve kurumlar vergisinden muaf oldukları süre içinde yazılım ve Ar-Ge alanında bölgede ürettikleri ürün ve hizmetlerin 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu erevesinde KDV'den muaf olmaları için yönetici şirketten alınan onaydan sonra ilgili vergi dairesine başvurmaları gerekmektedir.
- Teknoparklarda faaliyet gösteren firmaların, bölgedeki teşviklerden yararlanabilmeleri için kendi mali müşavirleri ya da yeminli mali müşavir tarafından onaylanmış bilgileri, üçer aylık dönemler halinde ve her üç ayı takip eden 60 gün içerisinde bakanlığa iletmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde, Maliye Bakanlığı tarafından teşviklerin devam edip etmeyeceğine incelemeler sonucunda karar verilir¹²

¹² Resmi Gazete 2014/Sayı 28939

Şekil 5 Destek Unsurları

Kaynak: TC. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ¹³

3.3.2 Kurumlar Vergisi Açısından Sağlanan Teşvikler

4691 Sayılı Kanunda “Kanuna uygun ve anonim şirket olarak kurulan, bölgenin yönetimi ve işletmesinden sorumlu şirket” ifadesi ile adlandırılan yönetici şirket, 31.12.2023 tarihine kadar elde edilen kazançlar karşısında kurumlar vergisinden istisna edilmiştir (4691 Sayılı TGBK) İstisna edilen bu kazançlar 4691 nolu kanun kapsamında bölgenin kurulum, yönetim ve işletim alanında elde edilen kazançlar olarak sınırlandırılmıştır (Çiftçi ve Aktaş, 2014).

Kurumlar vergisi matrahı belirlenirken istisna kazancın tespitinde kanun uygulamasına giren ve girmeyen gider, hasılat ve maliyet kalemlerinin ayrı şekilde tutulması büyük önem taşımaktadır. Örneklendirecek olursak; şirketin nakitlerinin değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan faiz gelirleri, yabancı para cinsinden oluşacak

¹³ www.sanayi.gov.tr

kur farkları, iktisadi kıymetlerin elden çıkarılması ile oluşan gelirler vb. kısaca olağandışı gelirler bu istisna dışındadırlar (Delichasanoglu, 2007).

Teknoparklarda faaliyet gösteren mükellefler tarafından, 4691 sayılı Kanunun 6170 sayılı Kanunla değişik geçici 2'nci maddesinin ilk fıkrası uyarınca yazılım ve Ar-Ge kapsamında elde ettikleri kazançlar 31.12.2023 tarihine kadar kurumlar vergisinden muaf edilmişlerdir (Erdem, 2007).

İstisna dışında kalan bir diğer durum ise teknoparklarda faaliyet gösteren mükelleflerin bulundukları teknopark alanları dışında sağladığı gelir ve kazançlar istisna dışıdır. Bu durum, Maliye Bakanlığı 22359 nolu ve 20.05.2004 tarihli özelgesinde şu şekilde belirlenmiştir; *“İstisna sadece bölgede yürütülen yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerine tanındığından dolayı mükelleflerin gerek bölge içinde gerekse bölge dışarısında üretim faaliyeti sonrası verdikleri destek, bakım, uygulama danışmanlığı gibi hizmetlerden sağladıkları kazançların istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir”* İlgili istisna kapsamında şirketler, teknopark alanları dışında Ar-Ge alanında bir hizmet sunsa dahi elde edilen kazançlar vergi istisnası dışında kalmaktadır. (Demirli, 2014)

3.3.2.1 Kurumlar Vergisi İstisnasında Belge Zorunluluğu

Mükelleflerin istisnadan yararlanabilmek adına mevzuat çerçevesinde sürdürdükleri Ar-Ge faaliyetleri için patent ya da patentle eşdeğer belgeler için tescil veya kayıt yaptırmaları gerekmektedir. *“Ayrıca faydalı model belgesi, (Ar-Ge faaliyetleri neticesinde alınan) tasarım tescil belgesi, telif hakkı tescil belgesi, entegre devre topografyası tescil belgesi, yeni bitki çeşitlerine ait ıslahçı hakkı tescil belgesi vb. belgeler fonksiyonel olarak patente eşdeğer belge olarak kabul edilmiştir”* Kazancın elde edildiği vergilendirme dönemine ait beyannamelerin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar ilgili kurumlara başvurulmuş olması gerekmektedir. 54 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı *“Mükellefler, kazancın elde edildiği vergilendirme dönemine ilişkin beyannamelerin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar tescil veya kayıt için yetkili kuruma başvurulmuş olması kaydıyla, bu kazançları doğuran işlemlerin gerçekleştirildiği vergilendirme döneminden başlayarak istisnadan yararlanabilirler”* şeklinde açıklanmıştır. İstisnanın uygulanması konusunda belgelerin çıkmış olmasına gerek yoktur ancak belirlenen esaslar çerçevesinde

belgelerin alınmadığı durumlarda zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergi için herhangi bir vergi zıyaı cezası ödenmeksizin sadece gecikme faizi ile birlikte tahsil edilmektedir (Taş ve Karyağdı, 2018).

İstisnanın uygulanacağı, gayri maddi haklardan elde edilen kazançların istisnadan faydalanacak tutarı hesaplanırken aşağıdaki hesaplama yöntemi kullanılır. Bu hesaplama yapılırken aralarındaki ayrımın iyi bir şekilde yapılması gereken iki önemli kavram mevcuttur:

$$\text{TGB Kazanç İstisnası} = \text{Nitelikli Harcamalar} / \text{Toplam Harcamalar}$$

“Nitelikli Harcama: Mükellefin kendisi tarafından yapılan ve gayri maddi hak ile doğrudan bağlantılı harcamalardır. Bu harcamalardan aktifleştirilerek amortisman tabi tutulması gerekenler de gerçekleştirildikleri dönemde, amortisman öncesi tutarlarıyla bu hesaplamada dikkate alınır. Bu harcamalar, ilişkisiz kişilerden sağlanan fayda ve hizmetler olarak da adlandırılmaktadır.

Nitelikli Olmayan Harcamalar: Mükellef tarafından yapılsa dahi yürütülen yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyeti ile doğrudan ilişkili olmayan her türlü maliyet unsuru nitelikli harcamalar dışında tutulur. Faiz giderleri, bina maliyetleri, gayri maddi hak satın alma bedelleri (lisans ve benzeri bedeller dahil) vb. harcama ve maliyetler nitelikli olmayan harcamalar sınıfına dahil edilmektedir. Ayrıca ilişkili kişilerden elde edilen fayda ya da hizmet bedeli olarak da adlandırılmaktadır.

Toplam harcama tutarını aşmamak kaydıyla mükellef, nitelikli harcama tutarını %30’a kadar arttırabilir” şeklinde uygulanmaktadır (Açar, 2021).

Örneğin

“Yıldız Teknik Üniversitesi Teknopark’ ta bulunan A Ltd. Şti. bir muhasebe programı tasarlamaya başlamış ve 1 senelik bir zaman zarfında yazılımı tamamlamıştır. İşletmenin bu süre içinde katlandığı maliyetler ise aşağıdaki gibidir;

Ar-Ge Personel Maliyeti: 150.000

Ar-Ge Yazılım Danışmanlığı: 100.000 (Prof/Dr)

Ar-Ge Yazılım Danışmanlığı: 50.000 (Başka bir şirketten alınmıştır)

Gayri Maddi Hak Bedeli: İlgili yazılımda kullanılacak bordrolama programı, A firması 125.000 Türk Lirası (TRY) 'na almıştır

Firma, finansman giderleri ile genel giderleri, yürütülen bütün projelerin maliyetleri nispetinde dağıtıma tabii tutmuş olup bu projeye isabet eden maliyetler aşağıdaki gibi hesaplanmıştır;

Genel Giderler: 40.000 TRY

Finansman Giderleri: 30.000 TRY

Şirket geliştirmiş olduğu yazılımı, bütün hakları ile beraber A Muhasebe Yazılımları AŞ'ye 1.500.000 TRY'ye satmıştır" (Aslan, 2018)

HARCAMALAR	NİTELİKLİ HARCAMALAR	NİTELİKLİ OLMAYAN HARCAMALAR	TOPLAM HARCAMA
Ar-Ge personel maliyeti	150.000		150.000
Ar-Ge yazılım danışmanlığı	100.000		100.000
Ar-Ge yazılım danışmanlığı (İlişkili kişi)	50.000		50.000
Bordrolama modülü gayri maddi hak bedeli		125.000	125.000
Genel giderler		40.000	40.000
Finansman giderleri		30.000	30.000
TOPLAM	300.000	195.000	495.000

Şirket için 495.000,00 TRY ye mal olan projesinde nitelikli harcamalar 300.000,00 TRY'dir. İşletmenin Bakanlar Kurulu tarafından nitelikli harcama oranını %30 kadar yükseltme hakkı vardır:

$$300.000,00 * 1,30 = 390.000,00 \text{ Nitelikli Harcama}$$

Gayri Maddi Haklardan Doğan Kazançtan İstisna Tutarı

= Nitelikli Harcamalar / Toplam Harcamalar

$$390.000 / 495.000 = \% 78,78$$

Şirket 495.000,00 maliyete katlanarak ürettiği muhasebe yazılım programını 1.500.000,00 TRY' ye satmıştır. Kazanç Tutarı:

$$1.500.000 - 450.000 = 1.050.000$$

Bu çerçevede oluşan kazancın 4691 nolu kanunun Geçici 2. Maddesi'ne göre kurumlar vergisinde istisna olacak tutar:

$$1.050.000 \times \%78,78 = 827.190,00 \text{ TRY şeklinde hesaplanmaktadır.}$$

Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yeni düzenleme ile 827.190,00 TRY olarak belirlenen istisna tutarı, ilgili düzenlemeden önce 1.050.000,00 TRY için istisna uygulanmaktaydı. Bu uygulama ile istisna tutarlarının düşürüldüğü görülmektedir (Aslan, 2018).

Teknoparklarda faaliyetlerini sürdüren ve tüm Ar-Ge projelerini tamamlamış işletmeler, 90 gün içinde yeni bir proje sunmadıklarında mevcut kira sözleşmesi söz konusu olmaksızın bölgeden çıkarılmaları veya uzun süreli Ar-Ge projesi sonlanmış firmalar gelir ve kurumlar vergisi istisnasından faydalanamamaktadır. Girişimci firmaların teknoparkta bulunmalarından önce başlattıkları ve teknoparka taşındıktan sonra da devam ettirdikleri Ar-Ge projelerine ait kazançtan, bölgede bulunmaya başladıkları tarihten sonrasına denk gelen tutar istisna kapsamındadır. Ayrıca teknoparktaki işletmeleri TÜBİTAK gibi kuruluşlardan hibe olarak aldıkları bağışlar, işletmenin kazanç tutarına eklenerek istisna kapsamında değerlendirilmektedir (Çaltekin, 2014).

3.3.3 Gelir Vergisi Açısından Sağlanan Teşvikler

Kurumlar vergisi tüzel kişi mükelleflerine sağlanan kazanca ait istisnalar, gelir vergisi gerçek kişi mükelleflerine de sağlanmaktadır. Bu bağlamda, teknoparklarda gelir vergisi mükellefleri de Ar-Ge kapsamında nitelendirilen faaliyetler için bir takım teşvik ve avantajlardan yararlanmaktadırlar. Bu üretim faaliyetleri, *Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği'ne göre;*

“Bölgede faaliyet gösteren girişimcilerin, bu bölgede gerçekleştirdikleri Ar-Ge faaliyetlerinin sonucunda ortaya çıkan özgün süreç, hizmet, yöntem, üretim tekniği, faydalı araç gereç, malzeme, yazılım, ürün ve sistemlerin bölge içinde yer alan üretim birimlerinde ticari ürün haline getirilmesi, üretilmesi faaliyetleri”

Bu tanımdan yola çıkarak teşvikten yararlanabilmek için yapılan işlemin:

1- Türk Ticaret Kanunu 3. ve 11. maddeleri kapsamında ticari faaliyet sayılması,

2- Gelir Vergisi Kanunu madde 37' ye göre ticari kazanç olarak kabul edilmesi gerekmektedir ¹⁴

Aynı şekilde Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği kapsamında, bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin Ar-Ge ye dayalı kazançlarının teknopark bölgesi içerisinde elde etmiş olması gerekmektedir. Bölge dışından kazanılan kazanç Ar-Ge ye dayalı bile olsa, teşvik dışında kalmaktadır (Özmen, 2020). Ayrıca mükelleflerin proje tarihleri, teknopark bölgesinde faaliyet göstermeye başladığı tarihten önceki bir tarihe ait ve hali hazırda devam ediyor olmalıdır. Bu girişimci firmalar, projelerine teknoparka gelmeden önce başlamış olup ilgili bölgede devam etmeleri gerekmektedir. Bu çerçevede mükellefler gelir vergisi teşviklerinden yararlanabilmektedirler (Aygün, 2007).

Teknoparklarda faaliyet gösteren mükelleflerin vakıflardan taşınmaz kiraladıkları durumlarda vakfa yapılacak ödemeler için Gelir Vergisi Kanun'un 94. maddesinin birinci fıkrasına göre, vergi kesintisi yapılması gerekmektedir. Kiralama işleminin teknoparklarda anonim şirket olarak kurulma zorunluluğu olan yönetici şirketlerden kiralandığı durumlarda, ödenecek tutar üzerinden tevkifat yapılmamaktadır. Bu çerçevede teknoparklarda bulunan iş yerlerini kiralama durumunda gelir vergisi istisnasının yönetici şirket için geçerli olduğu görülmektedir (Yıldız, 2010).

Gelir vergisi teşvikleri kapsamında beyan edilen matrah tutarının doğruluğu konusunda istisna kazanca diğer istisna olmayan gelirlerin karıştırılmaması, büyük önem teşkil etmektedir. İstisnaya ait faaliyetlerin zararlarla sonuçlanması halinde diğer olağan dışı gelirlerden indirilmesi mümkün değildir.

¹⁴ Türk Ticaret Kanunu, 2011 Madde 3-7 / Gelir Vergisi Kanunu 1961 Madde 37

İstisna kapsamındaki matrah tutarının doğru şekilde hesaplanabilmesi için mükellefler tarafından muhasebe kayıtlarında, istisna kapsamındaki Ar-Ge kazançları ve istisna dışı faaliyetlerden elde edilen kazançların takibinin ayrı şekilde yapılması gerekmektedir (Özkanlı & Çaltekin, 2006). Ayrıca mükellefler teknoparklarda şube olarak faaliyette bulunuyor ise kazançlarının takibi açısından merkez ve teknoparkta bulunan şubenin kayıtları da ayrı olarak tutulmalıdır (Sağlam, 2004).

Teknoparklarda faaliyet gösteren mükelleflere ait kazançların gelir ve kurumlar vergisi kapsamında istisnaya dahil olma durumları aşağıdaki kriterler çerçevesinde özetlenebilir (Kiraz, 2004):

- Gelir ve kurumlar vergisi mükellefinin teknopark bölgelerinde ileri teknolojiye dayalı etkinlik göstermesi gerekmektedir.
- Elde ettikleri kazançlar özellikle teknoparklardaki Ar-Ge ve yazılım kapsamında faaliyetlerinden kazanılmış olması gerekmektedir.
- Uygulanacak teşvik ve istisna, 31.12.2023 tarihinde bitecek olup teşvik sürecinin başlangıç tarihi yönetici şirketten izin alınmak kaydıyla teknoparkta fiilen faaliyete geçilen tarih baz alınmaktadır. Uygulama tarihleri geçici 2. Madde kapsamında değiştirilebilecektir. *“Yapılan düzenleme ile teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin, bölgedeki yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar daha önce 10 yıl ile sınırlanmış iken, faaliyete başlanılan tarihten bağımsız olmak üzere 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir”* (Aksis Denetim, 2020).
- Uygulanan istisna ve teşvikler yalnızca gelir ve kurumlar vergisine ilişkindir. Teknoparkta faaliyet gösteren işletmelere diğer vergi, resim ve harçlar için bir istisna durumundan bahsedilmesi mümkün değildir.
- Teknoparktaki işletmelerin vergi istisnalarından faydalanabilmeleri için Maliye Bakanlığı’na başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Başvuru için öncelikle işletmelerin, yönetici şirket tarafından teknoparkta bulunduklarına dair etkinlik alanlarını da kapsayan belge temin etmeleri gerekmektedir.

Gelir vergisi istisnası kapsamında az bilindiğinden dolayı gözden kaçırılan önemli bir nokta, yönetim kurulu üyeleri veya şirket ortaklarının huzur hakları da (ücretleri) bu istisnaya dâhildir. Şirket yönetim kurulu üyelerinin aldıkları maaş huzur hakkı olarak adlandırılmaktadır ve üyelerin kararı ile notere onaylatıldıktan sonra geçerli hale gelmektedir. Bu uygulama, teknopark dışındaki şirketlerde gelir vergisine tabiidir ve sigorta primi yoktur. Teknoparklarda faaliyet gösteren şirketler için proje geliştirilmesine fiilen katılan şirket ortaklarına veya yönetim kurulu üyelerine ödenen huzur hakları gelir vergisinden muaftır (Özmen, 2020).

Huzur hakkı ödemeleri gelir vergisi muafiyeti konusunda dikkat edilmesi gereken konu, huzur hakkı tutarının emsale uygun olup olmadığıdır. Teknopark içinde veya dışındaki bir firma için şirket ortağına kar payı dağıtılırken %15 stopaj bulunmaktadır. Maliye Bakanlığı kontrolleri sonucunda emsaline uygun olmayan huzur hakkı ödemelerini kar dağıtımı olarak belirleyebilir ve gerekli yaptırımlara gidebilmektedir¹⁵

Teknoparklardaki Ar-Ge, yazılım, tasarım ve destek personellerinin yine söz konusu kapsamda teknoloji ve yenilik faaliyetleri ile ilgili faaliyetlerinden kazanılan ücretler her türlü vergiden muaftır. Gelir vergisi teşviki kapsamında destek personel sayısı Ar-Ge ve tasarım personelinin %10' unu aşmamalıdır. Kazanılan yıllık ve/veya haftalık izinler, ulusal bayram ve genel tatiller de bu teşvik kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca haftalık 45 saatlik çalışma süresinin üzerindeki fazla mesai çalışma süreleri, teşvik kapsamı dışındadır. Sürdürülen projelerin bölge dışında Ar-Ge işleminin zorunlu olduğu durumlarda, bölge dışına çıkacak proje personelinin ücretinin %100' ünü geçmemek koşuluyla; ayrı şekilde ya da bütünü gelir vergisi stopaj teşviki kapsamında kabul edilir. Cumhurbaşkanınca ayrı ayrı ya da bir kerede belirlenen bu tutar, bölgedeki işletmede minimum bir senedir görev alan yüksek lisans öğrencileri için 1,5 yıl, doktora öğrencileri için ise 2 yılı aşmamak şartıyla teşvikten

¹⁵ GİB B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 10-1971 Sayılı Özelge, 2011

yararlanılır. Teşvikten yararlanmak isteyen işletmenin bölge yönetici şirketten onay alması ve bakanlığı bilgilendirmesi gerekmektedir¹⁶

Bölgede görev alan yazılım, tasarım, Ar-Ge ve destek personeli ücretleri için uygulanan gelir vergisi stopajı teşviki, 4691 ve 5746 sayılı kanunlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Uygulanan bu iki kanun arasında farklılıklar bulunsa da iki kanun için de gelir teşviki uygulaması geçerlidir. İki kanun kapsamında gelir vergisi teşvikini karşılaştırmalı olarak inceleyelim:

3.3.3.1 4691 Nolu Kanun Çerçevesinde Gelir Vergisi Teşviki

4691 sayılı Kanun kapsamında Teknoparklarda faaliyet gösteren “*Ar-Ge, tasarım ve destek personellerinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31.12.2023 tarihine kadar her türlü vergiden muaftır*” Projenin bölge dışında yürütülmesi gerektiği durumlarda kazanılan ücretin %100’ ü (tamamı) vergiden muaftır. Bu gibi durumlarda bölge içinde faaliyet gösteren işletmenin, yönetici şirkete konu hakkında gerekçeli teklif sunması gerekmektedir. Bu teklifin içerisinde projede çalışan personellerin proje ile ilgili bağlantıları, nitelikleri, görevleri, sayıları, süre ve ücret bilgileri ile birlikte gerekçe sunulmalıdır. Sonrasında bölge dışında geçirilen süre karşılığında kazanılan ücret için gelir vergisi teşvikinden yararlanabilmek adına, çalışmanın yapıldığı bölge dışı firmadan kanıtlayıcı belgelerin de yönetici şirkete sunulması gerekmektedir (*Tüm ve Dokuzoğlu, 2020*).

Yüksek lisans ve doktora programları aktif olarak devam eden ve araştırmalarını sahada gerçekleştiren Ar-Ge personelleri, istisna kapsamına dahildir. Teknopark bölgesinde faaliyet gösteren firmalarda minimum 1 sene çalışan yazılım ve Ar-Ge çalışanlarının; yüksek lisans öğrencisi olanlar için 1,5 senesi, doktora öğrencisi olanlar için de 2 seneyi geçmemek şartıyla teknopark dışı sahalarda bulunduğu süreler karşılığı kazanılan ücretin % 100’ ünü aşmamak koşuluyla Bakanlar Kurulu tarafından

¹⁶ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanun Desteklenmesi Hakkında Prime Esas Kazancın Hesaplanması

tamamı (%100) veya bölünmüş olacak şekilde gelir vergisi stopajı teşviği kapsamındadır (Özmen, 2020).

“Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği’nin ‘Muafiyet, indirim ve istisnalar’ başlıklı 35 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre”

- Bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretlerinin 31.12.2023 tarihine kadar her türlü vergiden muaf olduğu
- Hak kazanılmış hafta tatili ve yıllık ücretli izin süreleri ile 17.03.1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun'da belirtilen tatil günlerine denk gelen ücretlerin de bu istisna kapsamında olduğu
- Haftalık 45 saatin üzerindeki ve ek çalışma sürelerine ilişkin ücretlerin bu istisnadan yararlanmadığı
- Bölgede çalışan personelin istisna kapsamı dışındaki net ücret ödemelerinin de brüte iblağ edilecek vergisinin hesaplanmasında kanunla sağlanan vergi teşviklerinin dikkate alınmaması gerektiği
- Destek personelinin bu kanun kapsamında elde ettiği ücret, prim, ikramiye vb. ödemelerin de istisna kapsamına dahil olduğu bildirilmiştir ¹⁷

Ar-Ge çalışmaları sonucunda kazanılan ücretin tamamının teşvik kapsamında sayıldığı 4691 sayılı Kanun kapsamında, net ücret sistemine göre çalışan bir personelin, brüt ücreti hesaplanırken gelir vergisi ve damga vergisi dikkate alınmamaktaydı. Şubat/2021 tarihinde “7263 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 7 nci maddesine eklenen hüküm ile 4691 sayılı Kanun içeriğinde, 31/12/2028 tarihine kadar bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi; verilecek

¹⁷ T.C 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir” şeklinde değişikliğe gidilmiştir. Her türlü vergiden muaf olan personel ücretleri Şubat /2021 tarihinden itibaren geçerli olarak aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır ve muhtasar beyannamesinde tahakkuk eden vergiden indirilecektir ¹⁸

Brüt Ücret: Net Ücret + Sosyal Sigorta Primi (İşçi payı) + İşsizlik Sigortası Primi (İşçi Payı)

Örnek: 4691 nolu Kanun çerçevesinde Ar-Ge görevlendirmesinde ve net ücret sistemi uygulaması ile çalışan personelin net ücretinin 7.000,00 TRY olduğu varsayıldığında;

4691 Ar-Ge Personeli Net Ücret/Brüt Ücret Hesaplaması

(Gelir Vergisi Muafiyeti)

Net Ücret	7.000,00
Sigorta Primi İşçi Payı (%14)	1.370,80
İşsizlik Sig.Primi İşçi Payı (%1)	97,91
Gelir Vergisi Matrahı	8.322,73
Gelir Vergisi (%15)	1.248,41
Damga Vergisi	74,32
Brüt Ücret	9.791,44

*% 15 gelir vergisi dilimi

*Asgari Geçim İndirimi dikkate alınmamıştır

3.3.3.2 5746 Sayılı Kanun Kapsamında Gelir Vergisi Teşviki

5746 nolu Kanun¹⁹ çerçevesinde Ar-Ge, yazılım ve destek personelinin yine bu faaliyetleri sonucunda elde ettikleri kazançlarda gelir vergisi hesaplanır fakat ortaya

¹⁸ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanun Desteklenmesi Hakkında Prime Esas Kazancın Hesaplanması

¹⁹ 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

ıkan rakam muhtasar beyannamesinde tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle beyan edilmektedir. Teknopark uygulamaları dışında bir personelin net ve brüt maaşı aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

“**Net Ücret:** Brüt Ücret - Sosyal Sigorta Primi (İşçi payı) – İşsizlik Sigortası Primi (İşçi Payı) - Gelir Vergisi - Damga Vergisi

Brüt Ücret: Net Ücret + Sosyal Sigorta Primi (İşçi payı) + İşsizlik Sigortası Primi (İşçi Payı) + Gelir Vergisi + Damga Vergisi”²⁰

5746 nolu Kanun çerçevesinde teknoparklarda yazılım, Ar-Ge ve destek personellerine, gelir vergisi istisnası uygulanmadığı için net ücret sistemi ile çalışan personelin brüt ücreti hesaplanırken gelir vergisi ve damga vergisi dikkate alınır. Örnek ile konuyu somutlaştıracak olursa:

Örnek: Aylık Net ücreti 6.000,00 TRY' lik Ar-Ge personelinin brüt maaş hesaplaması aşağıdaki gibidir;

(5746 sayılı kanun kapsamında)

Net Ücret	6.000,00
Sigorta Primi İşçi Payı (%14)	1.174,97
İşsizlik Sig.Primi İşçi Payı (%1)	83,93
Gelir Vergisi Matrahı	7.133,77
Gelir Vergisi (%15)	1.070,06
Damga Vergisi	63,70
Brüt Ücret	8.392,66

*Asgari Geçim İndirimi dikkate alınmamıştır.

*%15'lik vergi dilimine göre hesaplanmıştır.

²⁰ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanun Desteklenmesi Hakkında Prime Esas Kazancın Hesaplanması

5746 sayılı Kanun “gelir vergisi stopajı teşviki uygulaması kapsamında, kamu personeli hariç olmak üzere teknopark bölgelerinde faaliyette bulunan işletmeler Ar-Ge ve yenilik projelerinde istihdam edilen personellerini; bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretlerin doktoralı olanlar ile temel bilimler alanlarından birinde en az yüksek lisans derecesine sahip olanlar için yüzde doksan beşi, yüksek lisanslı olanlar ile temel bilimler alanlarından birinde lisans derecesine sahip olanlar için yüzde doksanı ve diğerleri için yüzde sekseni gelir vergisinden muaftır” Buradaki muafiyet tam muafiyet değildir, söz konusu muafiyet uygulaması muhtasar beyannamesi tahakkuku şeklinde terkin edilmektedir. Bölge içindeki girişimci firmada en az bir senedir istihdam edilen Ar-Ge, tasarım ve yazılım personellerinin projenin bölge dışında sürdürülmesi zorunlu olan süre karşılığında elde ettiği ücret de teşvik kapsamı içinde değerlendirilmektedir. Şöyle ki, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın bilgisi dahilinde yüksek lisans öğrencileri için 1,5 yıl, doktora öğrencileri için 2 yıl süresince projeye mahsus teknopark dışında bulunulan süre neticesinde ücret, aslı ücretin %100’ ünü aşmamak kaydıyla ayrı ayrı ya da birlikte belirlenen kısım, gelir vergisi stopajı teşviki çerçevesinde değerlendirilmektedir²¹

5746 sayılı Kanun kapsamında, “ücreti gelir vergisi stopaj teşvikine konu edilecek destek personeli tam zaman eş değer sayısının toplam tam zaman eş değer Ar-Ge veya tasarım personeli sayısının %10’unu aşamaz. Bu oranın aşıldığı durumlarda brüt ücreti en az olan destek personelinin ücretinden başlamak şartıyla hangi destek personelinin istisnaya tabii olacağı, işveren tarafından belirlenmektedir. Kısmi zamanlı olarak çalışan personelin Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine ayırdığı zamanın toplam çalışma süresine oranı hesaplanarak ortaya çıkan sonuç Ar-Ge harcaması olarak kabul edilmekte ve teşvik kapsamı içinde değerlendirilmektedir. Kısmi zamanlı çalışan personelin hak edilen aylık ve yıllık ücretli izin ya da mazeret süreleri için elde edilen ücret ödemesi gelir vergisi stopajı teşvik kapsamı dışında” kalmaktadır²²

²¹ GİB 4 Seri Nolu 5746 Sayılı Kanun Genel Tebliği

²² 100 Soruda Ar-Ge Teşvikleri

Teknopark bölgelerinde Ar-Ge faaliyetlerinde görevli personele ödenen ikramiye, ayni yardım, prim gibi ek ödemeler ücret matrahına eklenerek gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilmektedir. Periyotları belirlenmiş (3 ayda bir gibi) maaş ikramiyesi ödemelerinin, ikramiye tutarının tahakkuk edildiği aya ait ücret tutarı dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri için harcanan sürenin hesaplanmasında da tahakkukun yapıldığı dönem dikkate alınmaktadır (Çaltekin, 2014).

3.3.3.3 Asgari Geçim İndirimi (AGİ)

“Asgari Geçim İndirimi, devletin bir işçinin kendisi ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler için uyguladığı gelir vergisi indirimidir” 16 yaşını doldurmuş, medeni durum ve bakmakla yükümlü olunan çocuk sayısına göre hesaplanarak çalışanın aylık gelirin bir kısmı vergiden muaf tutulur. İşçinin elde ettiği kazancından maliyeye ödemesi gerekli gelir vergisi tutarından mahsup edilen kısımdan AGİ tutarı işçiye iade edilmiş olmaktadır. Söz konusu işleyişten dolayı ‘İndirimi’ tamlaması kullanılmaktadır.

AGİ işçinin yasal hakkıdır ve işveren tarafından işçiye AGİ’ nin ödenmemesi gibi durum söz konusu olamaz. Dolayısıyla AGİ çalışanın prime yeniden eklenmeyerek ayrıca belirtilerek ödenir. Aksi takdirde, brüt ücret üzerinden sigorta prim kesintisi yapılan çalışanın prime esas kazancına bu tutarın yeniden eklenmesi mükerrer sigorta primi tahakkukuna sebep olmaktadır²³

3.3.4 Katma Değer Vergisi Açısından Sağlanan Teşvikler

Teknoparklarda faaliyet gösteren mükelleflerin kazançları “gelir ve kurumlar vergisinden istisna olduğu süre zarfında (31.12.2023’e kadar) bu bölgelerde ürettikleri sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve

²³ Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanun Desteklenmesi Hakkında Prime Esas Kazancın Hesaplanması

*askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetler katma değer vergisinden” istisnadır.*²⁴

KDV istisnasından bölgedeki etkinlik alanı yazılım, lisans ve program olan kuruluşlar faydalanabilirken bölgedeki yönetici şirket KDV istisnası dışındadır. Teknoparklarda faaliyet gösteren girişimci firmaların faydalandığı KDV istisnası, kısmi istisna niteliğindedir. Mükelleflerin istisnaya konu faaliyetlerinde yüklenilen KDV’nin, vergiye tabi işlemlerinde hesaplanan KDV’ den düşmeleri KDVK md. 30/a kapsamı dışındadır. Bu durumda indirilemeyen KDV işin durumuna göre gider ya da maliyet faktörü olarak dikkate alınmaktadır (Güneş, 2009).

Teknoparklarda girişimci firmaların, özellikle bu bölgede üretilen yazılımlara istinaden aldıkları her hizmet, yazılımın vergiden muaf olma durumu dikkate alınmadan KDV’ ye tabii tutulmaktadır. Aynı şekilde teknoparklarda faaliyette bulunan firmanın aynı bölge içerisinde verdiği danışmanlık hizmeti de KDV’ye dahil tutulacaktır. Söz konusu KDV istisnası sadece kanunda belirtildiği şekle uygun teslim ve hizmetler için uygulanacak olup satış sonrası verilen tüm hizmetler istisna kapsamına girmemekle birlikte KDV’ ye tabii tutulmaktadır (Arslan, 2011).

60 numaralı KDV sirkülerine göre;

- “ İşlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya vb. donanımlar ile bu donanımlara ilişkin hizmetler istisna kapsamına girmemektedir,
- Bölgede ürettiği yazılımı farklı kişilere satması ya da satışın CD veya elektronik ortamda yapılması, istisna uygulanmasına engel değildir. Ancak, bu yazılımın bayilerce satışında istisna uygulanmayacaktır,
- Bölgede üretilen yazılımın Kanunun 11. ve 12. maddeleri kapsamında ihraç edilmesi halinde bu ihracata ilişkin yüklenilen KDV'nin Kanunun 32. maddesine göre indirim ve iade konusu yapılması mümkün bulunmaktadır,
- Bölgede ürettiği eğitim yazılımları Kanunun geçici 20/1 inci maddesine göre KDV'den istisna olacaktır. Ancak, bu yazılımı teknoloji geliştirme bölgesinde

²⁴ 5035 sayılı Kanun’un 11. maddesiyle 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu

faaliyette bulunan firmadan alan firmaların satışları genel hükümler çerçevesinde KDV'ye tabi tutulacaktır”.

Teknoparklardaki kiralama, lisanslama ve hakların devredilmesinden sağlanan gelirler KDV teşvik kapsamındadır. KDV Kanunu 3/a maddesine göre; vergiden istisna edilen ve vergi kapsamı dışındaki malların teslim ve ilgili hizmetinin maliyeti içindeki KDV, indirim söz konusu dışında yer almaktadır (Mahmutoğulları, 2015).

Teknopark bölgesi içinde faaliyet gösteren bir firma, yine Teknopark içinde faaliyet gösteren başka bir firmadan, kendi üreteceği bir yazılımın alt uygulamasında kullanmak üzere bir yazılım satın aldığı ve kendi ürettiği yazılımının satışında Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı 28.08.2013 tarihli, 934 nolu özelgesinde uygulanacak teşvik şu şekilde belirtilmiştir:

“KDV Kanununun 30/a maddesinde ise vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan KDV’ nin indirim konusu yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre, Teknokent bölgesinde faaliyet gösteren bir firmadan aldığınız, yine teknokent bölgesinde, kendi uygulamalarınız ile web servisleri ve API’ leri kullanarak bir alt uygulama entegre etmek suretiyle belediyelerin kullanımı için özelleştirdiğiniz arşivleme yazılım programı, söz konusu programın sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulamalarına yönelik genel anlamda yazılım programlarından olması kaydıyla KDV’ den istisna tutulacaktır”

Bölgede bulunan mükellefler 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’nda bulunan 18. madde çerçevesinde KDV istisnasından vazgeçebilirler. Bu durum sonrasında mükellefler teslim ve hizmetlerinde KDV hesaplanması ve KDV indirimi yapmaları söz konusu olmaktadır (Çaltekin, 2014).

3.3.4.1 İstisna Kapsamından Çekilme

Madde 18 : *“1.Vergiden istisna edilmiş işlemleri yapanlar, ilgili vergi dairesine yazılı başvuruda bulunarak belirtecekleri işlem türleri için vergiye tabi tutulmalarını talep edebilirler. Bu talebin dilekçede belirtilen ve dilekçe tarihinden*

sonra ifa edilen işlemlerin tamamını kapsamı şarttır. Şu kadar ki, mükellefiyetin devam etmekte olan işlemlere şümulü yoktur.

2. Kamu menfaatine yararlı dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların kuruluş amaçlarına uygun olarak işletmek veya yönetmek suretiyle ifa ettikleri teslim ve hizmetlere ilişkin istisnalar hariç olmak üzere, 17 nci maddenin (1) ve (2) numaralı fıkralarıyla (3) numaralı fıkranın (a) ve (4) numaralı fıkranın (e) bentlerinde yazılı istisnalar hakkında yukarıdaki (1) numaralı fıkra hükmü uygulanmaz.

3. İstisnadan vazgeçeceklerin talepleri üzerine vergi dairesince, vergi mükellefiyetleri talep tarihinden itibaren tesis olunur. Bu şekilde mükellef olanlar üç yıl geçmedikçe mükellefiyetten çıkamazlar. Mükellefler üç yıllık sürenin bitiminden önce mükellefiyetten çıkma talebinde bulunmadıkları takdirde mükellefiyet yeniden üç yıl süre ile uzatılmış sayılır”²⁵

3.3.4.2 Serbest Bölgelerde Bulunan Teknoparklar İçin KDV Muafiyeti

Türkiye sınırları içinde bulunan fakat gümrük bölgelerinin kapsamı dışında kalan özel alanlar ‘serbest bölge’ olarak adlandırılmaktadır. İhracat odaklı yatırımları teşvik etmek için kurulan bu serbest bölgelerde yer alan teknoparklar da KDV istisnası kapsamındadır. 2019 yılı Ticaret Bakanlığının yayınladığı önemli bir yazıya istinaden; öncesinde KDV istisnasından faydalanamayan serbest bölgelerdeki teknoparklar 2019 Temmuz ayı itibarıyla bu istisnadan faydalanmaya başlamışlardır. Teknoloji serbest bölgesinde üretilen yazılımların, satışı ve kiralanması konusunda bölgede geliştirilen yazılım teslimi ve hizmetlerinde KDV uygulanmamaktadır (Özmen, 2020).

3.3.4.3 KDV İndirim ve İade Tespiti

Ar-Ge faaliyetleri kapsamında ortaya çıkan yeni bir ürün ya da yazılımın tam istisna kapsamında satıldığı durumda KDV indirim ve KDV iadesi mümkündür.

²⁵ 3065 Katma Değer Vergisi Kanunu

Maliyet unsuru olarak değerdendirilen, indirilemeyen KDV tutarı ve ilgili proje adına yüklenilen KDV için KDV indirimi alınması söz konusu değildir. İndirilecek KDV' nin hesaplanan KDV' den yüksek olması durumunda iade hakkı doğmaktadır. KDV Kanunun 32. maddesi dışında kalan istisnalar kısmi istisna olarak belirtilmekle birlikte indirim veya iade kapsamı dışındadır. Bu kapsamda ödenen KDV tutarı maliyet olarak dikkate alınmaktadır (Savcı ve Yayla 2016).

3.3.5 Sosyal Güvenlik Ödemeleri Açısından Sağlanan Teşvikler

Firmaların bünyelerinde çalışan personeller adına firmaların devlete ödemekle yükümlü oldukları vergiler mevcuttur. Bu durum da şirketler için iş gücü maliyetini arttırmaktadır. Hali hazırda Ar-Ge çalışanlarının belirli bir nitelik ve donanımına sahip olmaları sebebiyle yüksek ücretler ödemekte olan girişimci firmalar için bu bağlamda 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun çerçevesinde sigorta prim desteği sağlanmaktadır²⁶ İlgili sigorta primi desteğine kanunun 3. maddesinde şu şekilde yer verilmektedir;

“Kamu personeli hariç olmak üzere teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütölen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde ve tekno-girişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile 26.06.2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2. maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personelin; bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, her bir çalışan için beş yıl süreyle Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır”

²⁶ 28.02.2008 Tarihli 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerini Desteklenmesi Hakkında Kanun

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu hükümlerine istinaden; sağlanan prim desteği ücretleri gelir vergisinden istisna olan personel için uygulanmaktadır. Denetimde söz sahibi olan şirketten sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanmaya hak kazandıklarını belgelemeleri ile şirket bünyesindeki tüm Ar-Ge personelinin tamamı bu destekten yararlanmaktadır (Yıldız, 2012)

Söz konusu istisnadan faydalanabilecek personeller için meslek kolları 4691 sayılı Kanunun 3. ve Kanunun uygulama yönetmeliğinin 4. maddesinde aşağıdaki şekilde açıklanmıştır²⁷

“Ar-Ge Personeli: Ar-Ge faaliyetlerinde doğrudan görevli araştırmacı, yazılımcı ve teknisyenleri

Araştırmacı: Ar-Ge faaliyetleri ile yenilik tanımı kapsamındaki projelerde, yeni bilgi, ürün, süreç, yöntem ve sistemlerin tasarım veya oluşturulması ve ilgili projelerin yönetilmesi süreçlerinde yer alan en az lisans mezunu uzmanları

Teknisyen: Mühendislik, fen ve sağlık bilimleri alanında yükseköğrenim görmüş ya da meslek lisesi veya meslek yüksekokullarının teknik, fen ve sağlık bölümlerinden mezun teknik bilgi ve deneyim sahibi kişileri

Yazılımcı Personel: Yazılım olarak tanımlanan süreçte çalışıp program geliştiren, üreten, alanında yeterli deneyime veya eğitime sahip nitelikli personeli

Destek Personeli: Ar-Ge faaliyetlerine katılan veya bu faaliyetlerle doğrudan ilişkili yönetici, teknik eleman, laborant, sekreter, işçi ve benzeri personel”

Ar-Ge ve destek personeli için Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu 6170 sayılı Kanun değişikliği ile 31.12.2023’ e kadar bu iki kavram arasında ayrım yapılmaksızın vergi istisnası söz konusu hale gelmiştir. Teknoparklardaki Ar-Ge

²⁷ T.C 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

Çalışanları ile birlikte teknisyen ve destek personelleri de sosyal güvenlik primi desteği kapsamına dâhil edilmişlerdir (Aktaş, 2011).

5746 sayılı Kanun çerçevesinde ıkarılan, Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği 48'nin 11. maddesi gereğince destek personellerine Ar-Ge personellerinin %10'u oranında olmak koşuluyla sosyal güvenlik primi desteği uygulanmaktadır (ankır, 2013). Toplam tam zamanlı olarak bu oranın aşılması durumunda brüt creti en az olan destek personelinden başlayarak sigorta primi işveren payı teşviki uygulanmaktadır. Brüt cret tutarları aynı olduğu durumda ise işveren tarafından teşvik uygulanacak personel belirlenmektedir. İşsizlik primi bu teşvik kapsamı dışında tutulmuştur (Sağlam, 2004).

5746 nolu kanun çerçevesinde sigorta primi işveren hissesi teşvikinden sadece sigortalı alışanların Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar karşılığında elde edilen ücret kapsamında yararlanabilmektedir. Bu bağlamda Ar-Ge personellerine ödenen ikramiye, prim vb gibi ek demeler ve teknolojik gelişim faaliyetleri dışında kazanılan ücretler bu teşvik kapsamı dışında kalmaktadır (Narin, 2013).

En az 4 yıllık lisans ve temel bilimler alanlarından mezun olan Ar-Ge ve yazılım personeli için ödenen maaşın ilgili sene içinde belirlenmiş asgari ücretin brüt aylık tutarı, 2 sene süresince bakanlığa ait bütçeden karşılanmaktadır. Bu istisnadan faydalanabilmek için işletmenin ilgili çalışanın sosyal güvenlik prim dökümü ile ücret bordrosu ve maaşın tam yatırıldığına dair banka dekontu ile çalışana ait diploma fotokopisini ilgili kuruma göndermesi gerekmektedir (Yığın, 2019).

4691 Sayılı Kanun çerçevesinde bölgedeki işletmeler biyoloji, fizik, matematik, kimya vb. gibi ana bilimler alanında yüksek lisans diplomasına sahip personeli için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinden ilgili senede ödenen aylık asgari ücretin brüt kısmına denk gelen tutarı 2 sene boyunca karşılanmaktadır. Bu kapsamda, teşvikten yararlanılacak personel sayısı firmada çalışan personel sayısının %10'unu aşamaz. Ayrıca teşvik kapsamında değerlendirilen personellerin, ilk istihdam edildikleri yer -01.07.2017 tarihi sonrası için- ilgili Teknoparkta bulunan şirket olmalıdır (Tüm ve Dokuzoğlu, 2020).

3.3.6 Damga Vergisi ve Harçlar İçin Sağlanan Teşvikler

Teknoparklarda sağlanan vergisel teşvik ve desteklerden bir diğeri de Türk Vergi Sistemi'nde yapılan harcamalar üzerinden alınan vergiler başlığı altında yer alan Damga Vergisi ve devletin sağladığı bir hizmet, kişiye sağlanan özel bir fayda karşılığında alınan harçlar kapsamında sağlanan teşviklerdir (Yusufoğlu, 2014).

Teknoparklarda faaliyet gösteren şirketlerin damga vergisi kapsamında muaf sayıldıkları *“Bu kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile ilgili olarak düzenlenen kâğıtlardan damga vergisi alınmaz”* şeklinde 5746 nolu Kanun 3.maddesinde yerini almıştır ²⁸

Bölgede faaliyette bulunup damga vergisinden muaf olan işletmelere bildirim yükümlülüğü getirilmiştir. Teknoparklarda faaliyette bulunan, istisnaya konu edilen ve ödenmeyen damga vergisine ilişkin detaylar hakkında Maliye Bakanlığı tarafından belirlenecek olan bildirim, işlemin gerçekleştiği tarihi izleyen 1 ay içerisinde işletmenin kayıtlı olduğu vergi dairesine bildirilmektedir (Kurdoğlu, 2008).

Damga vergisi ve harçlar istisnasından yararlanmak isteyen firmaların, başka kuruluşlarca desteklenen Ar-Ge ve yazılım projeleri için, kanunda belirtilen kıstaslara uygun bir proje olduğunu gösteren, projenin desteklendiğini doğrulayan bir yazı ve bununla birlikte proje hibe sözleşmesi ya da proje bilgi formunun noter, ilgili diğer resmi kurumlar vb. gibi kurumlara ibraz edilerek belgelenmesi gerekmektedir (Yığın, 2019).

3.4 Teknoparklarda Uygulanan Diğer Teşvik ve Destekler

3.4.1 Ortak Genel Gider ve Amortisman Dağılımı

Teknoparklarda yürütülen faaliyet sonucu kapsam dâhilinde yer alan faaliyetler ile bu kapsam dışında tutulan etkinliklerin bir arada ifa edildiği durumlarda ortak genel giderlerin, bu etkinliklere ait ilgili sene içinde oluşan maliyetlerin birbirine oranı

²⁸ 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

yöntemi ile hesaplanarak ilgili alanlara aktarılması gerekmektedir (Tuncer, 2010). Örnek olarak, teknoparkta faaliyette bulunan işletmelerde elektrik, su, iletişim, ısınma, bilişim, gibi değişken ve kira gibi sabit ortak genel giderler ve yıpranma payları bulunmaktadır.

Müşterek genel giderler ve yıpranma paylarının istisna kapsamında kabul edilen ya da edilmeyen etkinliklere pay edilmesinde Gelir Vergisi Kanunu'nun 43. maddesinde *“yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde ortak genel giderler ve amortismanların dağıtılmasında izlenen yöntem’ e benzer bir ayrıştırmalı takip sistemi”* şeklinde vurgulanmıştır²⁹

Teknoparklarda faaliyette bulunan firmaların demirbaş tedarikleri KDV ödemesinden muaflardır. Bu istisnadan yararlanmak amacıyla, makine ve teçhizat almak isteyen firmalar, teknopark Ar-Ge ve tasarım merkezinde bulunduğu ve satın alacağı makine ve teçhizatı yine Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerinde kullanacaklarını taahhüt eden bir belge olarak bağlı bulundukları vergi dairesine başvurmaları gerekmektedir. Bu çerçevede demirbaş alımlarında KDV ödemeyecekleri istisna bir belgeye sahip olmaktadır (Özmen, 2020).

Şekil 6 Katma Değer Vergisi ödemeden demirbaş alım süreci

Kaynak : (Özmen, 2020)

İşletmelerin muafiyet kapsamı dışında kalan makine, teçhizat vb. araçların yıpranma payları, her bir faaliyette kullanıldıkları gün sayısına bölüldüğü bir hesaplama ile belirlenmektedir. İstisna faaliyetleri içinde yer alan kazançlar, *“Kurumlar Vergisi beyannamesinin Zarar Olsa da İndirilecek İstisnalar başlığı altında bulunan Teknoloji Geliştirme Bölgesinde Elde Edilen Kazançlar”* alanında belirtilecektir. İstisna kapsamındaki faaliyetlerden oluşan zararlar, Kanunen Kabul

²⁹ Kurumlar Vergisi Sirküleri/1

Edilmeyen Giderler alanında beyan edilir. Geçici Vergi beyannamesi için de aynı şekilde uygulanmaktadır (Yıldız, 2020).

3.4.2 Teknoparklarda Seri Üretim

Teknopark içerisinde üretimi gerçekleştiren ürünler için seri üretime geçilebilir ve artık bu firma için gayri maddi hak olarak adlandırılır. Üretilen bu üründen elde edilen kazancın lisans veya patente denk gelen kısmı, kurumlar ve katma değer vergisinden muaf tutulmaktadır. Bu açıdan, girişimci firmaların projeleri için lisans ve patent almaları önem teşkil etmektedir. Üretilen ürün için birim maliyet ve harcamaların titizlikle hesaplanarak istisnaya tekabül eden tutar önemle hesaplanmalıdır (Özmen, 2020).

Teknoparklarda Ar-Ge faaliyetleri kapsamındaki ürünler seri üretim ile pazarlanmakta ise kazanç tutarının patent ve lisans gibi gayri maddi hak tutarına denk gelen kısmı, transfer fiyat yöntemine göre ayrıştırarak istisnadan yararlanılmaktadır. Transfer fiyat yöntemine göre 5520 nolu Kurumlar Vergisi Kanununu 13. maddesinin 4 / 5 fıkrasında yer aldığı gibi kurumlar uygulayacağı fiyat ya da bedellerini aşağıdaki yöntemler kapsamında belirlemektedir:

- *“Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi,*
- *Maliyet artı yöntemi,*
- *Yeniden satış fiyatı,*
- *İşlemsel kar yöntemleri (işleme dayalı net kâr marjı yöntemi ve kâr bölüşüm yöntemi),*
- *Mükellefin, işlemin niteliğine uygun olarak kendi belirleyeceği bir seçenek (en son tercih edilebilecek aşama)”*

Yukarıda belirtilen yöntemlerden en uygunu seçilerek, Maliye Bakanlığı ile anlaşarak uygun fiyat ya da bedel belirlenmektedir. Üç yıl kesinlik sağlayacak seçilen bu yöntem çerçevesinde belirlenen gayri maddi hak bedeline isabet eden kazanç, kurumlar vergisinden istisna edilirken; geri kalan tutar için ise pazarlama ve üretim

sebebi ile ortaya çıkan kazanç, kurumlar vergisi istisnası dışında değerlendirilmektedir (Akan, 2018).

3.4.3 Gümrük Vergisi Kapsamında Sağlanan Teşvikler

Teknoparklarda bulunan girişimci firmalar teknoloji, yeni bir buluş ve yazılım projelerine ait araştırma faaliyetlerinde kullanmak için ithal ettikleri eşyalara ait gümrük vergisinden muaftır. Ayrıca bu kapsam içindeki muamele ve kağıtlar her türlü harçtan ve damga vergisinden de muaftır (Avcı, Erek, Etc ve 2019).

Şekil 7 Teknopark Gümrük Vergisi istisnası

Kaynak: Özmen, 2020

4691 sayılı kanun kapsamında teknoparklarda Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan firmalar, bu istisnadan yararlanabilmek için öncelikle yönetici şirkete başvurmak durumundadır. Yönetici şirket tarafından yapılacak değerlendirmeler sonucunda onaylandığı takdirde, firmanın bir sonraki aşama olarak Ticaret Bakanlığı'na başvurması gerekmektedir. Bakanlık tarafından kabul gördüğü takdirde firma, uygunluk belgesini almaya hak kazanır. Firma bu belge ile bundan sonraki ithalat işlemlerinde gümrük vergisi istisnasından faydalanabilmektedir.

3.4.4 Hibe, Bağış ve Yardımlar Kapsamında Vergisel Avantajlar

Teknoparklarda faaliyetlerini sürdüren girişimci firmalar için ilgili Ar-Ge giderlerinin ve masrafların karşılanması konusunda bağış ve yardımlar büyük önem taşımaktadır. 4691 sayılı Kanun kapsamında teknoparklarda bulunan işletmelere makbuz karşılığında destek olunarak gerçekleşen yardım ve bağışlar, 193 nolu Gelir

Vergisi Kanunu 89. maddesi (2) numaralı bendi ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 14. maddesinin (6) numaralı bendinde indirim tabii olduğu bildirilmiştir. Aynı maddede yardım ve bağışların gelir vergisi matrahından indirilmesi için gerekli şartlar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (Delichasanoglou, 2007):

- Bağış ve yardım belli kurumlara yapılmalıdır,
- Yardım ve bağışlar bir makbuz ile belgelendirilmelidir,
- Yardım ve bağış beyan edilen gelirin %5'ini aşmamalıdır, bu oran gelişmekte olan öncelik verilmiş bölgelerde ise %10'u aşmamalıdır,
- TGB Kanununda özel hüküm bulunmakla birlikte, 89/2.maddede, bilimsel Ar-Ge etkinlikleri gerçekleştiren işletmelere yapılacak yardım ve bağışlar da matrahtan indirilmektedir,
- Yardım ve bağışların nakit olarak yapılmadığı durumlarda, söz konusu yardım veya bağış konusuna ait mal ya da hakkın mukayyet değeri, bu değerin olmadığı durumlarda VUK hükümlerince komisyon tarafından takdir edilen değer kabul edilmektedir.

Teknoparklarda Ar-Ge ve yenilikçi faaliyetlere istinaden proje bazlı destekler TÜBİTAK, KOSGEB, TTGV, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi kuruluşlar tarafından verilen karşılıksız nakdi teşvikler kapsamındadır (Aktaş, 2012).

Tablo 5 Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Verilen Destekler

Kaynak: Ankara Teknokent, 2017; Konya Ticaret Odası 2017

GİRİŞİMCİLERE VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1512-Girişimcilik Aşamalı Destek Programı
2238-Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışmaları Programı
2239-Girişimcilik ve Yenilikçilik Eğitim Ve Araştırma Faaliyetlerini Destekleme Programı
1514-Girişim Sermayesi Destekleme Programı (GİSDEP)
1601-Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılması Yönelik Destek Programı
KOSGEB Tarafından Verilen Destekler
Girişimcilik Destek Programı
Laboratuvar Hizmetleri
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Teknogirişim Desteği
Verimlilik Proje Ödülleri
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP
AKADEMİSYEN VE BİLİM ADINA VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1001 – Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı
1002 – Hızlı Destek Programı
1003 – Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
1005 – Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı
1007 – Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
1008 – Patent Başvurusu Teşvik ve Destekleme Programı (1602)
1513 – Teknoloji Transfer Ofisi Destekleme Programı
3001 – Başlangıç Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
3501 – Ulusal Genç Araştırmacı Kariyer Geliştirme Programı İkili Proje Destekleri
ERA-NET
COST (Bilimsel ve Teknik İşbirliği Alanında Avrupa İşbirliği)
2221 – Konut veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı
2236 – Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşım Destek Programı
5002 – Akademik e-Ders Çağrısı
5001 – Akademik e-Kitap Çağrısı
4003 – Bilim Merkezi Kurulması Destek Programı
4004 – Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları
4005 – Bilim ve Toplum Yenilikçi Eğitim Uygulamaları
4006 – TÜBİTAK Bilim Fuarları Destekleme Programı
4006 – TÜBİTAK Bilim Fuarları Destekleme Programı
AB 7. Çerçeve Programı

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
Teknoloji Desteği
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
ÜNİVERSİTE SANAYİ İŞBİRLİĞİNE VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1503 – Proje Pazarları Destekleme Programı
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
KOSGEB Tarafından Verilen Destekler
İşbirliği Güçbirliği Destek Programı
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri
Kümelenme Destek Programı
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP
TİCARİLEŞME AMAÇLI SAĞLANAN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
1507 – TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
KOSGEB Tarafından Verilen Destekler
Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek Programı
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP
KOBİLERE VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1501 – TÜBİTAK Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
1507 – TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
1509 – TÜBİTAK Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
KOSGEB Tarafından Verilen Destekler
KOBİ Proje Destek Programı
Tematik Proje Destek Programı
İşbirliği Güçbirliği Destek Programı
Genel Destek Programı
Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı
Gelişen İşletmeler Piyasası Kobi Destek Programı
Kredi Faiz Desteği
Laboratuvar Hizmetleri
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler

Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
Kalkınma Ajansları Tarafından Verilen Destekler
Mali Destek Programları
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP
KAMU VE BÜYÜK ŞİRKETLERE VERİLEN DESTEKLER
TÜBİTAK Tarafından Verilen Destekler
1007 – Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı
AB 7. Çerçeve Programı
1512 – Girişimcilik Aşamalı Destek Programı
1501 – TÜBİTAK Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
1503 – Proje Pazarları Destekleme Programı
1507 – TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
1509 – TÜBİTAK Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
1511 – TÜBİTAK Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projelerini Destekleme Programı
1514 – Girişim Sermayesi Destekleme Programı
1602 – TÜBİTAK Patent Destek Programı
1505 – Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
1515 – Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı
1601-Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılması Yönelik Destek Programı
1513 – Teknoloji Transfer Ofisi Destekleme Programı
T.C. Maliye Bakanlığı Ar-Ge İndirimi
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Tarafından Verilen Destekler
Sanayi Tezleri Programı (SAN-TEZ)
TTGV Tarafından Verilen Destekler
İleri Teknoloji Projeleri Desteği -İTEP

3.4.4.1 Hamle Programı

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı öncülüğünde, rağbet durumu göz önünde bulundurularak orta seviyenin üzerindeki teknoloji sektörüne ve sektörün Ar-Ge sürecine ait çıktılar adına totaliter destek programıdır. Destek planı, Bakanlık tarafından belirlenen çağrılara başvuruların gerçekleşmesi ile başlar, başvurular Program Değerlendirme Komitesi tarafından değerlendirilir ve öncelik sıralaması yapılır. Destek süresi, çeşidi ve süresinin komite tarafından belirlenen yatırım ve projelerin sürdürülmesinde TÜBİTAK ve/veya KOSGEB sürece ilk elden katkıda bulunabilir³⁰

³⁰ Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yatırım Teşvik Uygulamaları

Şekil 8 Hamle Programı

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yatırım Teşvik Uygulamaları³¹

3.4.4.2 TÜBİTAK Ar-Ge Desteği

Sanayi Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı kapsamında TÜBİTAK' ın desteklediği projeler, dönemsel desteklemeye ait harcama tutarına uygulanan destek oranı ile desteklenmektedir. Her bir proje için desteklenen en uzun süre 36 ay olmakla birlikte, projenin her bir dönemi için %75 oranında desteklenmektedir. Aşağıdaki gider kalemlerinde kullanılabilen Ar-Ge desteğinin proje tahmini bütçesinin %25'i – 2 Milyon TRY'yi geçmemek şartıyla- ön ödeme şeklinde sağlanabilmektedir ³²

- İşçi masrafları
- Projede görev alan çalışanların şehir dışı yolculuk harcırahları
- Alet, teçhizat, yazılım ve yayın giderleri
- Malzeme ve sarf giderleri
- Yurtiçi/Yurtdışı danışmanlık hizmeti ve diğer hizmet alım masrafları
- Farklı kuruluşlara ödenen araştırma ve geliştirme sürecine ait masraflar

3.4.4.3 KOSGEB - KOBİ Teknoyatırım Destek Programı

³¹ <https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri>

³² TÜBİTAK Destek Kapsamı

Bakanlık tarafından girişimci firmalar için sağlanan Hamle Programı kapsamında KOSGEB tarafından “KOBİ’lere yatırım sürecinde destekleme esas tutarın %25’i erken ödeme olarak yapılırken 5 milyon TRY’ yi aşmayacak şekilde makine ve teçhizat için %60 geri ödemesiz %40 geri ödemeli destek sağlanmaktadır. Makine ve teçhizat desteği dışında, yazılım ve personel giderleri desteği, bilgi transfer desteği, test/analiz ölçümleme ve referans numune desteği ile hizmet alım desteği için de %60 geri ödemesiz” olacak şekilde ödenek sağlanmaktadır

KOBİ Teknoyatırım Destek Programı’ndan yararlanabilmek için Ar-Ge çalışmaları sonucunda ortaya çıkan ürünün 5 yıl önce ortaya çıkması şartıyla projenin başarılı bir şekilde sonuçlandırıldığını belgeleyen doktora tezi, patent belgesi, teknolojik ürün deneyim belgeleri ile birlikte ilk örnek çalışma süresinin tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca önceden belirlenen ürün listesindeki şartlara uyması ve ilgili ürün için paydaş ile işbirliği yapılması gerekmektedir. Ürün listesindeki bir ürün için söz konusu projenin 10 Milyon TRY’yi geçmemesi gerekmektedir³³

3.4.5 Ar-Ge İndirimi

Gelir Vergisi Kanunu 89. madde çerçevesinde teknoparklarda bulunan mükelleflerin bünyesinde gerçekleştirdikleri yenilik, teknoloji, bilgiye ulaşmak gibi araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ait harcamalarının tamamında hesaplanan ‘Ar-Ge İndirimi’ söz konusudur. Kurumlar Vergisi Kanunu 10. maddesinde Ar-Ge indiriminin senelik beyannamede indirim tabii olduğu ve ilgili indirim tutarının bir sonraki seneye devretmediği belirtilmiştir. Bünyesinde 500 ve daha fazla tam zamanlı Ar-Ge personeli bulunan işletmeler, aynı sene içindeki yenilik ve Ar-Ge harcamalarının önceki seneye istinaden artışının yarısı da indirim tabii olarak kabul edilebilmektedir. İndirimden faydalanabilmek için ilgili projenin 1 senelik başlangıç yılını tamamlaması gerekmektedir. Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından Ar-Ge faaliyeti olarak nitelendirilen projelere ait harcamaların belirli bir kısmı hibe edilebilir ya da geri ödeme şartıyla sermaye desteği sağlanabilmektedir. Diğer kurumlardan hibe

³³ KOSGEB Teknolojik Üretim ve Yerleştirme Destekleri

şeklinde sağlanan destek tutarları, ticari kazanç gibi değerlendirilerek kazanca dahil edilmektedir (Öz ve Gülten, 2018).

Bölgedeki mükelleflerin *“Ar-Ge alanındaki harcamalarından hesaplanan ar-Ge indirimi gelir vergisi matrahının tespitinde gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannamelerinde bildirilerek”* gelirden indirilmektedir. Ar-Ge faaliyetleri dışında kalan harcamalar ve bu faaliyetler dışında kullanılan amortismanla ait iktisadi kıymetler için hesaplanan amortisman payı kısmından Ar-Ge indirimi uygulanmamaktadır. İlgili dönem içerisinde matrah yetersiz gelir ise bir sonraki dönem söz konusu tutar sonraki hesap dönemlerine devredilebilmektedir, fakat bir sonraki yıla devretmemektedir. 2004 yılında %40 olan ar-Ge indirim oranı 5746 sayılı kanun ile %100’ e çıkartılmıştır. Diğer ülkeler için ise %100’ün de üstünde oranlar kullanılmaktadır. Örneğin Avustralya ve İngiltere %125 oranında indirim uygulayarak önceki yılı aşan tutar içinse %175 oranı kullanmaktadır (Çaltekin 2014).

3.4.6 Teknoloji Ürün Yatırımı

Teknoparklarda faaliyet gösteren işletmeler, “bölgede başlattıkları ve sonuçlandırdıkları Ar-Ge projeleri karşılığında elde ettikleri teknolojik ürünün üretilmesi için gerekli olan yatırımı, yönetici şirketin onayı ve Bakanlığın izni ile bölge içerisinde” yapabilmektedirler. 213 sayılı VUK’ a göre muhtasar defterlerde firmanın yatırımlara ait faaliyetleri, teknoparkta sürdürülen projelere ait etkinliklerinden farklı hesaplarda takip edilmektedirler. Teknopark bölgesi içinde gerçekleşen bu yatırım faaliyetine ait çalışan personel ve elde edilen kazançlar, bölge dışındaki işletmelerin ve personeller için geçerli olan esaslar çerçevesinde vergilenmektedirler (Çaltekin, 2014).

3.4.7 Faiz / Kar Payı Desteği

Teknoparklarda yer alan girişimci firmalar için *“Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında en az bir yıl vadeli krediler için sağlanan bir finansman desteğidir. Teşvik belgesinde belirtilen sabit yatırım tutarının %70’ ine kadar kullanılan krediye ait faiz veya kar payının belirli bir kısmı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından karşılanmaktadır. Bu destek, stratejik yatırımlar, Ar-Ge ve çevre yatırımları için*

bölgesel teşvik ve öncelikli yatırımların teşviki uygulamaları kapsamında yapılacak yatırımlar için” uygulanmaktadır ³⁴

³⁴ Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yatırım Teşvik Uygulamaları

4 TEKNOPARKLARDA YAPILAN HATA VE HİLELER

Bu bölümde muhasebede hata, muhasebede hile, muhasebede bilanço maskelenmesi açıklanmaktadır.

4.1 Muhasebede Hata ve Hile

Muhasebe alanında yapılan kontrol ve denetlemelerin sonucuna bakıldığında 'hata ve hile' kelimelerinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. 'Hata ve hile' sözcüklerinin sıklıkla ve birlikte kullanılması her iki kelimenin de etik olmayan bir hareket şeklinde görülmesine sebep olmaktadır. Muhasebe çerçevesinde, gerçek anlamda 'hata ve hile' kelimeleri ile kural ve ilkelere aykırı hareketler akla gelirken; her iki kelime de farklı kavramlara karşılık gelmektedir (Zeytin, 2007).

4.1.1 Muhasebede Hata

Hata kelimesi TDK' da “*İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan yanlış, kusur, yanılma, yanılğı*” şeklinde tanımlanmaktadır³⁵ Muhasebesel açıdan ise hata, finansal tablolardaki kasti olmadan gerçekleşen yanlışlıklardır. Hata olarak adlandırılan bu yanlışlıklar, kaydedilmesi gereken muhasebesel bir işlemin, tutarın ya da açıklamanın finansal tablolara eklenmemesi veya gerçekleşen bu işlemin tutarının yanlış kaydı ile gerçekleşmektedir (Güredin, 2007). Muhasebede hataların sebebi; unutkanlık, dikkatsizlik, ihmal, bilgisizlik, ya da tecrübesizlik olabilir. Hatalar “*kanunlara, yönetmelik ve yönerge gibi yasal mevzuata, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile işletme politikalarına ve doğruluğu kabul edilen diğer ilke ve prensiplere aykırı olmak ile birlikte kasıt unsuru*” içermemektedirler. İşin yoğunluğu ya da diğer özel sebeplerden dolayı kaynaklanan stres faktörünün önem taşıdığı muhasebede yapılan hatalar için en önemli özellik kasıt unsuru taşımamalarıdır (Kirik, 2007).

Muhasebede yapılan hatalar için her ne kadar kasıt unsuru bulunmasa da yani yapılan yanlışlık bilerek ve isteyerek yapılmamış olsa da cezai sorumluluk

³⁵ <https://sozluk.gov.tr/>

gerektirmektedirler. Yapılan yanlışlıklar sonucunda vergi ziyanına neden olabileceği için cezai sorumluluk doğuran davranışlar olarak nitelendirilmektedirler (Zeytin, 2007). İstem dışı ortaya çıkabilecek hatalar için her geçen gün gelişen teknoloji ile hataları fark eden ve bu konuda uyaran yazılımlar geliştirilmektedir. İnsan tarafından yapılan manuel işlemlerde hatanın önüne geçmek için uyarıcı robotik uygulamaların kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Genel olarak yapılan hatalar; bilanço hataları, matematik hataları, unutma ve tekrarlama hataları gibi gruplar halinde ele alınabilir (Katkat, 2007).

4.1.2 Muhasebede Hile

Hile, “kelime anlamı olarak herhangi bir kişi ya da grubun zararına sebep olacak bir şekilde, bir yarar sağlamak amacıyla, kasıtlı olarak aldatma faaliyetinde bulunmaktır (Bozkurt; 2011). Hile kelimesine muhasebe penceresinden bakacak olursak; yönetim, üst yönetimden sorumlu olanlar, çalışanlar veya üçüncü kişiler tarafından bir ya da birden fazla kişiler tarafından haksız ya da yasalara aykırı bir menfaat elde etmek amacıyla yapılan, aldatma içeren ve kasıtlı olarak yapılan eylem” şeklinde açıklanmaktadır ³⁶

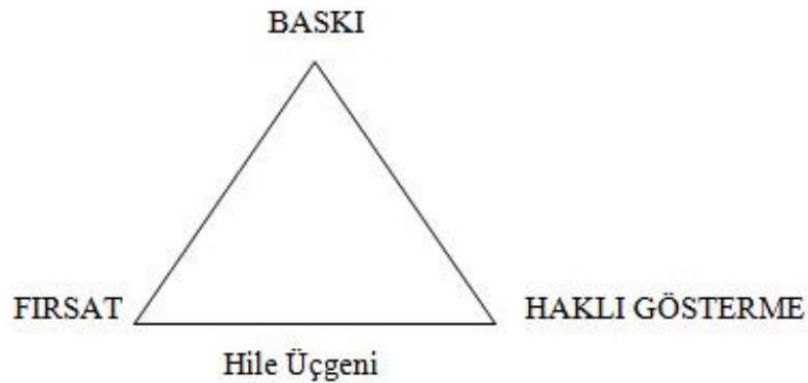
Muhasebede hileyi hatadan ayıran özellik, kasıtlı şekilde önceden planlanarak yapılan bir eylem olmasıdır. Hile ve sonuçları sadece yöneticileri değil tüm çalışanlar dahil işletmedeki tüm kişiler adına yakinen geçerli olan ve etkileyen bir durumdur (Küçük, 2008). Kasıtlı ve bilinçli olarak yapılan hile, bir açıdan işletmenin işlem, kayıt ve belgelerinin belli bir amaç çerçevesinde değiştirilmesi anlamına gelmektedir (Terzi, 2012).

Muhasebede hile yapmanın sebeplerinden en önemlileri; zimmetlerin gizlenmesi, yolsuzlukların gizlenmesi, ortakların birbirini yanıltma isteği, kar tutarını daha az gösterme ve daha az oranlarda kar dağıtma isteği, teşviklerden haksız yere yararlanma arzusu ve vergi kaçırma düşünceleri gelmektedir (Kirik, 2007).

³⁶ Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Bağımsız Denetçinin Hileye İlişkin Sorumlulukları

Firmalarda yöneticilerce yapılan hilelerin birçok sebebi olsa da en büyük amaç, vergi kaçırma isteği ve eylemidir. Bu amaca uygun şekilde ya giderler yüksek ya da gelirler düşük gösterilmektedir. Bu sistem sayesinde kar oranı daha düşük görünerek daha az vergi ödeme olanağı doğmaktadır. Ayrıca cironun saklanması, stoklar üzerinde amacına uygun oynamalar, yüksek tutarlarda amortisman ve karşılık ayrılması yöntemleri de karın az gösterilmesinde kullanılan diğer hile yöntemleridir. Tam tersi bir işlem olarak zarar yerine karın yüksek gösterilmesi, genel olarak halka açık şirketler tarafından tercih edilen bir hile yöntemidir. Bu sayede şirket finansal durumunu olduğundan iyi göstermiş olarak piyasa değerini arttırmış olmaktadır. Kârın düşük gösterilerek gerçekleşen hile yöntemi çoğunlukla küçük ve orta ölçekli işletmeler tarafından tercih edilirken kârın yüksek gösterilmesi ise büyük ölçekli işletmeler tarafından tercih edilmektedir (Bozkurt, 2011).

Muhasebede yapılan hilelerin sebepleri her zaman merak ve araştırma konusu olmuş ve Dr. Donald Cressey da bu alanda araştırmalar yapan en önemli isimlerden birisi olmuştur. Hilelerin önüne, sorunun kaynağına inilerek geçilebileceği inancı çerçevesinde psikolojik ve sosyolojik birçok araştırma yapılmıştır. Dr. Donald Cressey da hile sebebiyle hapisanede olan 200 mahkûm ile birlikte sürdürdüğü bir araştırma neticesinde hile üçgeni teorisini geliştirmiştir. Bu teoriye göre *“kişilerin hileye eğilimleri; baskı, fırsat ve kendini haklı gösterme isteği bir araya geldiğinde”* artmaktadır (Korucu, 2018).

Şekil 9 Hile üçgeni, Dr. Donald Cressey

Hile üçgeni şemasını inceleyecek olursak işletme içerisindeki muhasebe çalışanı, kendi özel hayatında büyük bir borcun altına girmiş ve sonrasında bu borcu ödeyebilecek bir gelir sağlayamamıştır; Baskı. Sonrasında çalıştığı şirket içerisindeki iç kontrol ve iç denetim mekanizmasının da zayıf olması açıklığından faydalanarak şirket bütçesinden kendi zimmetine para geçirmiştir; Fırsat. Nihayetinde zimmetine geçirdiği tutarı, zamanı geldiğinde yerine koyma düşüncesi ile kendisini rahatlatarak içsel ve dışsal bir gerekçe oluşturmuştur; Haklı Gösterme (Müjder, 2017).

Vergi alanında yapılan hileler, uydurma hesaplar açma veya belge sahtekârlığı ile yapılmaktadır. Daha fazla vergi ödememek adına, giderlerin fazla gösterilmesi ya da ilgili kazancın saklanması amacıyla var olmayan kişi adına yanıltıcı hesaplar açılabilmektedir. Bu sahte hesaplar, sonrasında uygun bir hesapla karşılaştırma yapılarak kapatılmaktadır. Ayrıca muhasebede ‘tarafsızlık ve belgeleme’ ilkesi çerçevesinde kaydedilen her gider ya da harcamanın bir belgeye bağlanması gerekmektedir. VUK’ a göre bu bağlamda, ilgili bir muamele ya da durum söz konusu olmadığı halde bir belge düzenlenmesi sahte belge olarak belirtilmektedir. Ortada gerçek bir muamele ya da durum olsa dahi mahiyet ve/veya miktar farklılığı da sahte belge olarak adlandırılmaktadır (MHUD, 2017).

4.1.3 Muhasebede Bilanço Maskeleyesi

“Bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlık ve bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren” bilanço, bu özelliği ile ilgili işletmenin maddi gücünü yansıtmaktadır. Bundan dolayı, bilanço oluşturma ya da bilanço üzerindeki düzenlemeler ‘bilanço düzenleme ilke ve esasları’ na uyularak yapılmalıdır. İlgili ilke ve esaslara uyulmadan şirketin maddi gücünü olduğundan farklı bir şekilde göstermek amacıyla yapılan düzenlemeler, bilanço maskeleyesi olarak nitelendirilmektedir. Kasıtlı olarak yapılan bu işlemin amacı, işletmenin finansal ve ekonomik yapısı ile ve de karlılık oranıyla ilgili yanlış ve aldatıcı bir raporlama sunarak mütenevvi –hak edilmemiş- hak ve fayda sağlanmaktır. Kasıtlı olarak yapılan bu bilanço maskeleyesi, muhasebe ‘hile’ olarak adlandırılmaktadır (Rodoplu, 2020).

Bilanço maskeleyesi iyi ve kötü olarak iki şekilde yapılmaktadır. Bilançonun iyi şekilde maskelenmesi de yapılan işlemi hile olmaktan çıkarmamaktadır (Okay, 2011) Bilançonun kötüleştirerek maskelenmesinin amaçları şunlardır:

- Vergi kaçırmak,
- Kar dağıtmamak ya da az dağıtmak,
- Hisselerin borsa değerini düşürerek vurgun yaratmak şeklinde sıralanabilir (Bayraklı, Erkan ve Elitaş, 2012)

- Bilançonun iyi (olumlu) şekilde maskelenmesinin amaçları ise şunlardır:

- Yüksek oranda kredi almak,
- Fazla sayıda ortak bulunan işletmelerde ortakların maddi tatmini adına yüksek oranda kar dağıtmak,

- İşletmenin kamuoyundaki imajını güçlü göstermek,
- Vergi ödeyebilmek,
- Borsada hisselerin fiyatlarını arttırmak,
- Yeni ortakların işletmeye katılmalarını teşvik etmek şeklinde sıralanabilir (Bayraktar, 2007).

4.2 Teknoparklarda Yapılan Hata ve Hileler

4.2.1 Teknopark Kazanç İstisnasının Kurumlar Vergisi Beyannamesinde Yanlış Beyan Edilmesi

Teknopark kazanç istisnasının “kurumlar vergisi beyannamesinin ‘Zarar olsa dahi indirilecek istisna ve indirimler’ tablosunda yer alan Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar satırına yazılarak beyan edilmesi gerekir. Bu çerçevede teknoparklarda faaliyette bulunan mükelleflerin bölge içindeki Ar-Ge ve yazılım faaliyetlerinden elde edilmiş kazançları istisna olarak beyan etmeleri” gerekir (Yıldız, 2012). Teknoparkta faaliyet gösteren işletmeler, bu ayrıma dikkat etmeksizin bölge içi ya da dışı; Ar-Ge faaliyeti ya da Ar-Ge dışı faaliyet işlemlerini muhasebe hesaplarında birbirine karıştırdıklarında ya da tek bir hesap altında takip ettiklerinde Kurumlar Vergisi Beyannamesi’nde hata ya da hileler söz konusu olmaktadır.

4.2.2 Teknoparklarda Ar-Ge ve Yazılım Faaliyetlerinden Doğan Zararın Yanlış Beyan Edilmesi

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 3. maddesinde; *“iştirak hissesi alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararların istisna dışı kurum kazancından indirilmesinin kabul edilmeyeceği hükmedilmiştir. Bu nedenle teknoparklardaki Ar-Ge ve yazılım faaliyetleri sonucunda doğan zararın KKEG olarak dikkate alınması”* gerekmektedir (KVK, 2003).

İşletmeler bölge içerisinde yürüttükleri yazılım, tasarım ve Ar-Ge etkinlikleri çerçevesinde oluşan zararı, diğer bir kurum kazancından indirmeleri yanlış beyana sebep olmaktadır ve ilgili zararın KKEG olarak beyan edilmesi gerekmektedir (Vural, 2018). Fazla tutarda vergi ödemek istemeyen işletmenin söz konusu zararı KKEG olarak göstermek istememesi ve ilgili tutarı diğer kurum kazancından indirmesi hile olarak adlandırılmaktadır.

4.2.3 Teknopark İstisna Kazanç Tutarının Yanlış Hesaplanması

Teknopark istisnası, *“kazanca dayalı bir istisnadır. İstisna kapsamındaki faaliyetlerden elde edilen hasılatın yine bu faaliyetler için katlanılan gider ve maliyetin düşülmesi sonucu bulunacak tutarın tamamı kurumlar vergisinden muaf olmaktadır. Bu açıdan kurumlar vergisi matrahının belirlenmesinde önemli bir yeri olan istisna kazancın hesaplanması, kanun uygulaması kapsamında bulunan ya da bulunmayan hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi ve istisna kapsamında olan faaliyetlere ait hasılat maliyet ve gider unsurlarının diğer faaliyetlerle ilişkilendirilmemesi ve kayıtların da bu ayrımı sağlayacak şekilde”* tutulması gerekmektedir (KVK, 2003).

Teknoparklarda yapılan faaliyetin yanı sıra işletmenin başka bir şube aracılığıyla bölge dışında sürdürdüğü faaliyeti varsa istisna kazanç tutarının hesaplanması özellik göstermektedir. Örneğin, *“Teknoparkta faaliyette bulunan bir işletmenin Ar-Ge faaliyetlerinde çalışan personeline ödediği ücretleri teknopark kazancından düşmesi gerekmektedir. Söz konusu ücret ödemelerini teknopark dışı kazançtan indirmesi, istisna kazanç tutarının ve dolayısıyla da kurumlar vergisi matrahının yanlış hesaplanmasına”* sebep olmaktadır (Yıldız, 2012).

4.2.4 Kur Farkı, Mevduat Faizi vb. Gelirlerin İstisna Kapsamında Dikkate Alınması

“Bölgede faaliyet gösteren mükelleflerin 4691 sayılı kanun kapsamı dışındaki ticari işletmelerinden elde edecekleri gelirleri ile olağandışı gelirlerinin istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu nedenle; nakitlerin değerlendirilmesi sonucu oluşan faiz, repo ve benzer gelirler ile istisna kapsamı faaliyetler dışında kalan alacaklardan kaynaklanan kur farkları istisna kapsamı dışında” değerlendirilmektedir. İstisna kapsamında gerçekleşen faaliyetler sonucunda gerçekleşen dövizli borç/alacak hesaplarının değerlemeleri sonucunda gelir ve/ve ya gider, finansal gelir ve/ve ya gider niteliğinde olduğu için yine istisna kazanca dahil edilmemektedir (Çankır, 2012).

4.2.5 Diğer Teknopark İşletmelerinden Satın Alınan Yazılımların Yenilenerek Satılması Sonucunda Oluşan Mükerrer İstisna

“Teknoparklarda faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin aynı bölgedeki kurumlardan aldıkları yazılım ve Ar-Ge ürünlerini bir takım ilaveler ile revize ettikten sonra satışından doğan kazancın tamamının istisnadan yararlanması söz konusu değildir. Revize edildikten sonra satılan ürüne ait kazancın daha önce teknopark firmasından satın alınan yazılım ve Ar-Ge ürününe denk gelen kısmı, istisna dışındadır. İlk yazılım ya da Ar-Ge ürünü geliştirerek satan teknopark firması istisnadan faydalanmaktadır” durumundan dolayı, aynı ürünün revize edilmemiş kısmına ait satışından elde edilen kazanç için mükerrer bir istisna söz konusu olacaktır. Bundan dolayı, teknoparkta faaliyette bulunan bir işletmeden satın alınan ürünün revize edildiği ya da eklemeler yapıldığı kısma denk gelen satış tutarı dikkate alınarak istisna kapsamında ele alınmaktadır (Vural, 2018).

4.2.6 Teknoparklarda KDV’den Muaf Ürün ve Hizmetlere İlişkin Yüklenilen KDV’nin İndirilecek KDV Olarak Dikkate Alınması

“KDV Kanunun geçici 20. maddesinde kısmi istisna olarak nitelendirilen ve bu kapsamında yapılan teslim ve hizmetler için yüklenilen katma değer vergisinin KDV Kanunu 30/a maddesi gereğince indirim ve iadesi mümkün olmayıp söz konusu vergi gider ya da maliyet unsuru olarak” kabul edilmektedir (GİB, 2018).

4.2.7 Teknoparklarda 4691 ve 5746 Sayılı Kanun Maddelerinden Aynı Anda Yararlanılması

Teknoparkta bulunan işletmelerin 4691 ve 5746 nolu kanunlardan eş zamanlı faydalanması konusunda “5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliğın Ar-Ge ve Yenilik Projeleri başlıklı 20 nci maddesinde; Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında Teknoloji Geliştirme Bölgeleri içerisinde gerçekleştirilen Ar-Ge faaliyetlerine yönelik olarak kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projeleri için kanunla sağlanan destek ve teşviklerden bütün hâlinde yararlanılabileceğı bu durumda, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa göre sağlanan destek ve teşviklerden ayrıca yararlanılamayacağı” vurgulanmıştır (GİB, 2015).

Bu kapsamda teknopark içerisinde faaliyet gösteren bir firma, bölge dışında başka bir Ar-Ge merkezinde yürüteceğı farklı bir proje adına 5746 nolu Kanun hükmüyle destek ve teşviklerden yararlanabilmektedir. Aynı anda 4691 sayılı kanundan faydalanamayan işletmenin bu bağlamda, teknopark bölgesi içinde yürüttüğı projesine ait Ar-Ge harcamaları hesabı ile bölge dışındaki Ar-Ge merkezinde yürüttüğı projeye ait Ar-Ge harcamalarını birbirinden ayrı şekilde takip etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, teşvik ya da istisna faydalanmasında mükerrerlik söz konusu olarak hata ve hile durumu ortaya çıkmaktadır.

4.2.8 TÜBİTAK Gibi Kuruluşlardan Hibe Şeklinde Sağlanan Desteklerin İstisna Proje Dışında Kullanılması

“Maliye Bakanlığı tarafından 04.03.2005 tarihinde yayımlanan KVK-16/2005-4/Teknoloji Geliştirme Bölgeleri-3 seri nolu sirkülerde ³⁷ yapılan açıklamaya göre teknoparklarda faaliyet gösteren işletmelerin 4691 sayılı kanunun geçici 2. maddesinde yer alan istisnadan yararlanan Ar-Ge projelerine, diğer kurumlar tarafından hibe şeklinde sağlanan destekler, söz konusu istisna kapsamında değerlendirilerek, hibe şeklindeki bu desteklerin işletmenin diğer faaliyetlerinden

³⁷ <http://www.idealymm.com.tr/yd.php?ydid=375>

doğan kazanca dâhil edilmeyerek vergilendirilmesi” gerekmektedir. Bu sirkülerde yapılan açıklamalar çerçevesinde, TÜBİTAK ve benzeri kuruluşlardan hibe şeklinde alınan Ar-Ge desteğine ait tutarlar, 649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar hesabına kaydedilerek geçici vergi dönemlerinde ve kurumlar vergisi beyan döneminde istisnaya tabi gelirler kapsamında değerlendirilmektedirler (Aktaş, 2012).

4.2.9 Müşterek Genel Giderler ve Amortismanların Yanlış Dağıtımına Tabii Tutulması

İstisna dâhilindeki etkinlikler ve istisna dâhilinde olmayan etkinliklerin eş zamanlı yapılıyor olması durumunda, ortak genel giderlerin Ar-Ge faaliyetlerine ilgili cari yıldaki maliyetlerinin arasındaki oran dikkate alınarak hesaplanmakta ve bu hesaplamaya uygun şekilde dağıtımı yapılmaktadır(Hersek,2007).

İstisna dâhilinde ve dahilinde olmayan makine, vasıta, tesisat vb. gibi sabit kıymetlerin eş zamanlı kullanılması halinde, her kullanıldıkları işte kullanılan doğru gün sayısına göre hesaplanarak dağıtımı yapılmaktadır. Eğer bu ayırım yapılamıyor ve hangi sabit kıymetin hangi iş için ne kadar süre kullanıldığı tespit edilemiyor ise amortisman tutarı müşterek genel giderlerle birlikte dağıtımına tabii tutulmaktadır (Gülbağ, bt).

Örneğin; Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi’ nde Ar-Ge ve yazılım faaliyetlerinde bulunan C. LTD.ŞTİ. merkezi bölge dışındadır. Firma istisna dâhilinde ve dâhilinde olmayan işleri eş zamanlı olarak sürdürmektedir.

İşletmenin bölge içinde yürüttüğü yazılım projesine ait 263-Araştırma ve Geliştirme Giderleri hesabına kaydetmesi gereken net maliyetler aşağıdaki gibidir:

Personel Giderleri: 2.000.000,00

Amortismanlar: 850.000,00

İlk madde ve malz. Giderleri: 400.000,00

Kira gideri: 70.000,00

Toplam: 3.320.000,00

İşletmenin istisna dışı etkinliklerine ait maliyet 5.000.000,00 TRY' dir.

Ek olarak tüm etkinlikler ile ilgili müşterek gider özelliğinde 450.000,00 TRY harcama yapılmış, ilgili bu etkinliklerde ortak olarak kullanılan ve gün esasi dağıtım yapılmamış 250.000,00 amortisman hesaplanmıştır. Toplam dağıtılacak müşterek gider 700.000,00 TRY' dir.

Müşterek Genel Giderler: İstisna dâhilindeki etkinliklerden meydana gelen maliyet

(Müşterek genel giderler dışında) Toplam maliyet:

$700.000,00 * 3.320.000,00 / 8.320.000,00 = 279.326,92$ TRY istisna faaliyete denk gelen ortak gider

$700.000,00 * 5.000.000,00 / 8.320.000,00 = 420.673,08$ TRY istisna dışı faaliyete denk gelen ortak gider

Müşterek genel giderler ve amortisman dağıtımının yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi yapılması gerekirken teknoparkta faaliyet gösteren bazı işletmeler tarafından yukarıdaki formül kullanılmadan 700.000,00 TRY' lik amortisman tutarından istisna kapsamı dışında kullanılan günler çıkarılmadan tüm tutar istisna kapsamında kabul edilmektedir. Bu durum, istisna kapsamına dahil edilmemesi gereken –istisna dışı- tutarların istisnaya tabii gösterilerek daha az hesaplanan vergi ödemelerine yol açmaktadır. Yukarıdaki örnekte 450.000,00 TRY olarak görülen müşterek genel giderler, teknoparktaki şirketler tarafından genel olarak istisna kapsamında/kapsamında değil ayrımı yapılmaktadır. Sonuç olarak, istisnaya ait maliyetler ile Ar-Ge faaliyeti dışındaki istisna kapsamına ait olmayan maliyetlerin, ilk kayıtlarından itibaren ayrı şekilde takip edilmesi ödenecek vergi tutarının hesaplanmasında yaşanacak yanlışlıkların önüne geçilmiş olacaktır.

4.2.10 Teknoparklarda Faaliyete Geçilmeden Önce Başlatılan Projelerden Sağlanan Kazançlar

Teknoparklarda faaliyet gösteren işletmeler için Kurumlar Vergisi Tebliği'nde belirtildiği üzere; *“mükelleflerin bölgede faaliyete geçtikleri tarih itibariyle tamamlamış oldukları yazılım ve Ar-Ge ye dayalı projelerden elde edecekleri kazançları istisna kapsamında”* değerlendirilmektedir. Bölgede faaliyet göstermeden önce başlatılan projelerin, bölgeye geçtikten sonraki kısmına tekabül edecek kazanç tutarının istisna kapsamında değerlendirilebileceği belirtilmiştir. Teknoparkta henüz faaliyete başlayan işletmenin, istisna tutarının doğru şekilde hesaplanmasında projenin bölgeye gelmeden önceki maliyetinin de doğru ve net bir şekilde belirlenebiliyor olması gerekmektedir. Rakamların net bir şekilde belirlenmesi aşamasında gerekli dokümantasyonun yapılamaması durumunda vergi incelemesinde eleştiriye açık bir hale gelmiş olacaktır (Çankır, 2012).

Teknoparklarda faaliyete başlayan firmalar bilerek (hile) ya da bu ayırımın önemini bilmedikleri için (hata) bölgeye geçişlerinden önce başlatılan projelerinin de tamamını Teknopark teşvik ve muafiyetleri kapsamında değerlendirmektedirler.

4.2.11 AGİ Uygulama ve İşlemlerinde Yapılan Hata ve Hileler

3 Şubat 2021 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanarak aynı gün yürürlüğe giren '7263 Sayılı 'Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile *“Bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31/12/2023 tarihine kadar her türlü vergiden müstesnadır. Gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işveren hissesine ilişkin teşviklerden yararlanacak olan destek personeli sayısı, Ar-Ge ve tasarım personeli sayısının yüzde onunu aşamaz.”* şeklinde açıklama yapılmıştır (Resmi Gazete, 2021).

Geçici madde 2 ile istisna kapsamında olduğu için personel ücretinde hesaplanmayan vergi teşvik tutarı yine personele katkı sağlarken dolaylı olarak da işverene de katkı sağlamış olmaktadır. Bu durumda, personelin hak ettiği ücret vergilendirilmemiş ve herhangi bir vergi kesintisi söz konusu olmadığından asgari geçim indirimi uygulaması da söz konusu olmamaktadır (Çaltekin, Mehmet). Dikkat

edilmesi gereken nokta, ücret üzerinde herhangi bir vergi kesintisi olmayan ve bu sebepten dolayı AGİ uygulaması söz konusu olmayan personel için ücretinin brüt ücret şeklinde ödeniyor olması gerekmektedir. Teknoparkta faaliyet gösteren birçok girişimci firma, bu önemli ayrıma dikkat etmeyerek ücreti net ücret şeklinde ödenen personel için de AGİ hesaplamayarak bordrosunda AGİ tutarını 0,00 TRY olarak göstermektedir. Sonuç olarak, ilgili personelin ücretinden yapılan vergi kesintisi için AGİ uygulanmamış olmaktadır.

Tablo 6 AGİ 0,00 gösterilmiş Net Maaş Ücret Bordrosu

			Aralık 2018/1.Ödeme		P.Kodu: (0042/2228)	
			Adı Soyadı:ECE BOZKURT			
			Tc Kimlik No:			
Sicil No:						
Tahakkuk Sahaları	Veri	Brüt	Net			
NORMAL MESAİ	30.00 Gün	4,078.91	2,500.00	SSK Gün	30.00	
SAĞLIK SİGORTASI		45.05	44.58	SSK Matrahı	4,078.91	
				SSK Primi	571.05	
				İşsizlik Sig.Primi	40.79	
SAĞLIK SİG.KESİNTİ		44.58	44.58	Vergi İndirim Günü	0.00	
BES KESİNTİSİ		122.00	122.00	Vergi İndirimi	0.00	
				Ek Vergi İndirimi	0.00	
				Özel Vergi İndirimi	44.58	
				Vergi Matrahı	3,467.54	
				Gelir Vergisi	936.24	
				Damga Vergisi	31.30	
				Brüt Ödeme Toplamı	4,123.96	
				Yasal Kes.Toplamı	1,579.38	
				Özel Kes.Toplamı	166.58	
				Net Ödenecek	2,378.00	
				Asgari Geçim İndirim	0.00	
				Toplam Net Ödenecek	2,378.00	
Net Aylık Ücreti	2,500.00		İmza :	Ödeme Tarihi:		
Kümülatif Vergi Matrahı		42,490.66				
Kümülatif Gelir Vergisi		8,352.48				

Asgari Geçim Uygulaması kapsamında Geçici Madde 2 kapsamında belirtilen “...31/12/2028 tarihine kadar bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir. Bu kapsamdaki ücretlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden istisnadır...” (Resmi Gazete, 2021) Teşvik kapsamındaki çalışanların her türlü vergiden muaf olan ücretleri bu madde ile AGİ uygulaması eklendikten sonra hesaplanması gereken gelir vergisi şeklinde değişikliğe uğramıştır. Teknoparklarda bulunan net ücret uygulamasını kullanan işletmeler, teşvik kapsamındaki personelin net ücretine AGİ tutarının eklenmesinin ardından oluşacak gelir vergisini, muhtasar beyannamesi karşılığında

ödenen tutardan düşerek takip edeceklerdir. İlgili değişiklik ile net ücret uygulamasını kullanan işveren için işçi maliyeti artmaktadır. Brüt ücret uygulamasını kullanan işveren için ise vergi hesaplaması yapıldığı için işçinin alacağı net kazanç tutarı azalmaktayken işverenin de maliyeti AGİ tutarı kadar artmaktadır (Çaltekin, Mehmet).

Tablo 7 AGİ' nin ilave edilerek net ücret hesaplaması

Kaynak: (Çaltekin, Mehmet)

Örnek Hesaplama Tablosu 2 : Yeni uygulama ile AGİ' nin ilave edilerek net ücretin ödendiği durum

TL	Mevcut	Yeni	Mevcut	Yeni	Mevcut	Yeni	Mevcut	Yeni
Brüt Ücret	4.118	5.000	5.882	7.399	8.824	11.428	11.765	15.457
SGK/İşsizlik İşçi	-618	-750	-882	-1.110	-1.324	-1.714	-1.765	-2.318
Vergi Matrahı	3.500	4.250	5.000	6.289	7.500	9.713	10.000	13.138
Gelir Vergisi	0	-750	0	-1.289	0	-2.213	0	-3.138
Damga Vergisi	0	0	0	0	0	0	0	0
Net Ücret	3.500	3.500	5.000	5.000	7.500	7.500	10.000	10.000
AGİ	0	268	0	268	0	268	0	268
AGİ Dahil Net Ücret	3.500	3.768	5.000	5.268	7.500	7.768	10.000	10.268
SGK/İşsizlik İşveren Payı	721	875	1.029	1.295	1.544	2.000	2.059	2.705
5746 SGK Piriimi İşveren								
Destek	-319	-388	-456	-573	-684	-886	-912	-1.198
Terkin Edilen Vergi	0	-482	0	-1.021	0	-1.945	0	-2.870
İşverene Maliyet	4.519	5.006	6.456	7.099	9.684	10.597	12.912	14.094
Artış		487		644		913		1.182
%		10,8%		10,0%		9,4%		9,2%

5 TEŞVİK VE İSTİSNALARIN UYGULANMASINDA FİRMA ÖRNEKLEMİ

Teknopark bölgelerinde sağlanan istisna ve teşviklerin tam anlamıyla amacına ulaşması adına sistemin içinde bulunan tüm organların fayda sağlaması gerekmektedir. Yola çıkılan ilk amacın ‘Ülke kalkınması’ olduğunun unutulmadan sistemin her aşamasında aksamadan sürdürülmelidir. Bu süreçte tabii ki, bu büyük proje içerisinde fırsatçılık yaparak ilgili teşvik ve istisnaları kendi lehine kullanan işletme ve kişiler söz konusu olacaktır. Bu bağlamda tüm aşamaların en başından en sonuna titiz bir denetim ve kontrol içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yapılmaması gereken yanlışların üzerinde durulduğu bu bölümde ‘doğru olanın’ da incelenmesi bu aşamada somutluk sağlayacaktır. Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü teknopark bölgesinde faaliyet gösteren X firması ile yapılan araştırma ile bu uygulamaların doğru ve sistemli bir şekilde nasıl olması gerektiği belirtilecektir. Sonrasında Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü teknopark bölgesinde faaliyet gösteren Y firması ile yapılan araştırmalar ile uygulamadaki yanlışlıklar ortaya konacaktır.

5.1 Teşvik ve İstisnaların Doğru Uygulamaları

5.1.1 Geçici Vergi Beyannamesi Uygulamaları

Teknopark bölgesinde faaliyet gösteren X firmasının geçici vergi beyannamesi hazırlanması aşamasında 31.03.2019 Tarihli Gelir Tablosu EK 2’de sunulmuştur.

Geçici vergi hesaplanması aşamasında ilk önemli işlem, istisna kapsamına giren ve girmeyen gelir/giderlerin tespit edilmesidir. İstisna kapsamındaki gelir tutarından bu geliri elde ederken katlanılan maliyet tutarı düşülerek brüt satış karı bulunmaktadır. Brüt satış karından da genel yönetim giderleri düşülerek 2.243.584,67 TRY’lik faaliyet karına ulaşılmaktadır. Diğer olağandışı gelir/giderler Ar-Ge projesi ile doğrudan ilgili olmadığı için bu hesaplama dâhil edilmez. Sonuç olarak 2.351.027,66 TRY’lik kazancın 2.243.584,67 TRY’si istisna kapsamında değerlendirilerek geriye kalan 107.442.99 TRY için %22 geçici vergi 23.637,46 TRY olarak hesaplanmaktadır.

X firmasının muhasebe kayıtlarında istisna kapsamında/istisna kapsamında olmayan gelir ve giderlerin ayrımını yapıyor olması geçici vergi hesaplamasında doğru rakamlara ulaştırmaktadır. Bu aşamada, istisna kapsamında yer alan ‘Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler’ in ayrıca takip edilmesine gerek yoktur fakat istisna kapsamı dışındaki giderler için ‘Kanunen Kabul Edilmeyen Gider’ söz konusu olduğunda X firması ayrıca bu tutarı göstermek zorundadır. Bu şekilde bir gideri olmadığı için X firması gelir tablosunda yer vermemiştir.

X firmasının geçici vergi beyannamesi EK 3’deki gibi düzenlenmektedir.

5.1.2 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları

Teknopark içinde yer alan firma, yıllık kurumlar vergisi beyannamesi hazırlamak ve beyan etmek ile yükümlüdür. Şirketin Ar-Ge ve yazılım projelerine ait kazançlar, kurumlar vergisine tabi tutulmamaktadır. Ticari bilanço karı belirlenirken gelir olarak ele alınan istisna kazançlar, beyannamenin istisna satırına yazılır ve vergi matrahı kapsamında değerlendirilmez.

İşletme, yazılım satış hasılatından yazılımın maliyetini düşerek yazılım satış kazancına ulaşır. Elde ettiği yazılım satışı, kar tutarına teknopark dışındaki kazanç tutarını da ekleyerek ticari bilanço karını elde eder.

5.1.2.1 Teknoparktan Kazanç Elde Edilmesi ve Şirketin Genel Olarak Karda Olması

E-beyanname partalıdan ‘Kazanç ve İlaveler’ sekmesine şirketin bilanço kar/zarar tutarını yazan X firması, vergiden muaf olan tutarı da ‘Zarar Dahi Olsa indirilecek İstisna ve İndirimler’ sekmesine ekler. İstisna tutarın matrahtan düşürülmesi için bu sekmeye ‘Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar’ başlığı eklenmiştir.

Teknoparkta faaliyet gösteren X firması, Ar-Ge projesi kapsamında geliştirdiği yazılımı bir başka firma satmıştır (tüm hakları ile birlikte). 45.000,00 TRY maliyeti olan yazılım 1.595.000,00 TRY ye satılarak satış kazancı 1.550.000,00 TRY

olarak bulunmuştur. İşletmenin teknopark dışındaki bilgisayar alım/satım kazancı da 300.000,00 TRY dir (Şekil 10)

Beyanname1 - KURUMLAR_23

Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri	Ekler	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler	Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Ticari Bilanço Karı			1.850.000
Ticari Bilanço Zararı			
6491 sayılı Türk Petrol Kanununun Mad. 12/5 kapsamında itfa payı olarak addolunan gelirler			
İLAVELER			
Turu		Tutarı	
TOPLAM			
ZARAR OLSA DAHI İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER			
Turu	Açıklama	Tutarı	
	Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar	1.550.000	
TOPLAM		1.550.000,00	
Kar ve İlaveler Toplamı		1.850.000,00	
Cari Yıla Ait Zarar, İstisna ve İndirimler Toplamı		1.550.000,00	
ZARAR		0,00	
KAR		300.000,00	
Diğer Geçmiş Yıl Zararları			
İstisnadan Kaynaklanan Geçmiş Yıl Zararları			
Mahsup Edilecek Toplam Geçmiş Yıl Zararları			
İndirime Esas Tutar		300.000,00	
KAZANCIN BULUNMASI HALİNDE İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER			
Turu	Açıklama	Tutarı	
TOPLAM			

Şekil 10 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Karda ve Şirket Genel Olarak Karda İken

Kaynak: Yazar

Vergi Bildirimi		Düzenleme Bilgileri	Ekler	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler		Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Dönem Safi Kurum Kazancı				300.000,00
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisine Tabi Matrah				
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisi Oranı				
Genel Orana Tabi Matrah				300.000,00
İşletmeden Çekilen Enflasyon Düzeltmesi Farkları				
HASILAT ESASLI VERGİLEME KAPSAMINDAKİ FAALİYETLER(G.V.K. 113. MADDE)				
G.V.K. 113. Mad. Kapsamında Elde Edilen Hasılat				
G.V.K. 113.Mad. Kapsamında Vergiye Tabi Matrah (Hasılat tutarı x %10)				
Gelecek Yıla Devreden Cari Yıl Zararları				0,00
Safi Kurum Kazancının Türkiye Dışında Elde Edilen Kısım				
VERGİ BİLDİRİMİ				
Kurumlar Vergisi Matrahı				300.000,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi				66.000,00
Hesaplanan Vergi İndirimi Tutarı (Hesaplanan Kurumlar Vergisi * %5)				
MAHSUP EDİLECEK VERGİLER				
Türü			Tutarı	
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı				
Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilerden Cari Yılda Mahsup Edilemeyip Gelecek Yıla Devr. Kısım				
Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi				66.000,00
Yabancı Ülkelerde Ödenen Ancak Tevsik Edilememesi Nedeniyle Tecil Edilen Kurumlar Vergisi				0,00
Vergi İndiriminin Mahsubundan Sonra Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi				66.000,00
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi ve/veya Geçici Vergi				0,00
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi				0,00
İadesi Gereken Geçici Vergi				0,00
Kalan Vergi İndirimi				0,00
Damga Vergisi				129,80
Kazancın Tespit Yöntemi				

Şekil 11 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Karda ve Şirket Genel Olarak Karda İken Ödenecek Vergi

Kaynak: Yazar

5.1.2.2 Teknoparktan Kazanç Elde Edilmesi ve Şirketin Genel Olarak Zararda Olması

İşletme 100.000,00 TRY maliyetindeki yazılımını, 250.000,00 TRY'ye satmış ve 150.000,00 TRY satış kazancı elde etmiştir. Bu durumun yanı sıra firma, teknopark dışında bilgisayar alım/satım sürecinde 350.000,00 TRY zarara uğramıştır. Sonuç olarak, firmanın 200.000,00 TRY 'Ticari Bilanço Zararı' ortaya çıkmıştır. Bu tutar beyannamede zarar olarak gösterilmektedir (Şekil 12)

Beyanname1 - KURUMLAR_23

Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri	Ekler	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler	Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Ticari Bilanço Karı			
Ticari Bilanço Zararı			200.000
6491 sayılı Türk Petrol Kanununun Mad. 12/5 kapsamında itfa payı olarak addolunan gelirler			
İLAVELER			
Türü		Tutarı	
TOPLAM			
ZARAR OLSA DAHI İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER			
Türü		Açıklama	Tutarı
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar			150.000
TOPLAM			150.000,00
Kar ve İlaveler Toplamı			0,00
Cari Yıla Ait Zarar, İstisna ve İndirimler Toplamı			350.000,00
ZARAR			350.000,00
KAR			0,00
Diğer Geçmiş Yıl Zararları			
İstisnadan Kaynaklanan Geçmiş Yıl Zararları			
Mahsup Edilecek Toplam Geçmiş Yıl Zararları			
İndirime Esas Tutar			0,00
KAZANCIN BULUNMASI HALİNDE İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER			
Türü		Açıklama	Tutarı
TOPLAM			

Şekil 12 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Karda ve Şirket Genel Olarak Zararda İken

Kaynak: Yazar

Beyanname1 - KURUMLAR_23			
Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri	Ekler	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler	Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Dönem Safi Kurum Kazancı			0,00
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirilmiş Kurumlar Vergisine Tabi Matrah			
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirilmiş Kurumlar Vergisi Oranı			
Genel Orana Tabi Matrah			0,00
İşletmeden Çekilen Enflasyon Düzeltmesi Farkları			
HASILAT ESASLI VERGİLEME KAPSAMINDAKİ FAALİYETLER(G.V.K. 113. MADDE)			
G.V.K. 113. Mad. Kapsamında Elde Edilen Hasılat			
G.V.K. 113.Mad. Kapsamında Vergiye Tabi Matrah (Hasılat tutarı x %10)			
Gelecek Yıla Devreden Cari Yıl Zararları			350.000,00
Safi Kurum Kazancının Türkiye Dışında Elde Edilen Kısmı			
VERGİ BİLDİRİMİ			
Kurumlar Vergisi Matrahı			0,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi			0,00
Hesaplanan Vergi İndirimi Tutarı (Hesaplanan Kurumlar Vergisi * %5)			
MAHSUP EDİLECEK VERGİLER			
Türü		Tutarı	
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı			0,00
Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilerden Cari Yılda Mahsup Edilemeyip Gelecek Yıla Devr. Kısım			
Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi			0,00
Yabancı Ülkelerde Ödenen Ancak Tevsiik Edilememesi Nedeniyle Tecil Edilen Kurumlar Vergisi			0,00
Vergi İndiriminin Mahsubundan Sonra Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi			0,00
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi ve/veya Geçici Vergi			0,00
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi			0,00
İadesi Gereken Geçici Vergi			0,00
Kalan Vergi İndirimi			0,00
Damga Vergisi			129,80
Kazancın Tespit Yöntemi			▼

Şekil 13 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Karda ve Şirket Genel Olarak Zararda İken Ödenecek Vergi

Kaynak: Yazar

Bu şartlarda işletme için ödenecek vergi çıkmamakla birlikte; 350.000,00 TRY ‘Gelecek Yıla Devreden Cari Yıl Zararı’ oluşmaktadır (Şekil 13)

5.1.2.3 Teknoparktan Zarar Elde Edilmesi ve Şirketin Genel Olarak Karda Olması

Şirket başarısızlıkla sonuçlanan projesinin maliyetini zarar olarak beyannamede göstermektedir. Teknoparklarda sağlanan istisna, kazanca dayalı olduğu için başarısız olan proje zararı, KKEG olarak beyannamede gösterilmektedir.

Yazılımın zararı (maliyeti) 75.000,00 TRY, teknopark dışında gerçekleşen alım/satımdan dolayı elde edilen kazanç 125.000,00 TRY sonucunda 50.000,00 TRY lik ‘Ticari Bilanço Karı’ ortaya çıkmaktadır (Şekil 14)

Beyanname1 - KURUMLAR_23

Vergi Bildirimi		Düzenleme Bilgileri	Ekler	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler		Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Ticari Bilanço Karı				50.000
Ticari Bilanço Zararı				
6491 sayılı Türk Petrol Kanununun Mad. 12/5 kapsamında itfa payı olarak addolunan gelirler				
İLAVELER				
Türü		Tutarı		
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler		75.000		
TOPLAM		75.000,00		
ZARAR OLSA DAHI İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER				
Türü		Açıklama	Tutarı	
TOPLAM		0,00		
Kar ve İlaveler Toplamı		125.000,00		
Cari Yıla Ait Zarar, İstisna ve İndirimler Toplamı		0,00		
ZARAR		0,00		
KAR		125.000,00		
Diğer Geçmiş Yıl Zararları				
İstisnadan Kaynaklanan Geçmiş Yıl Zararları				
Mahsup Edilecek Toplam Geçmiş Yıl Zararları				
İndirime Esas Tutar		125.000,00		
KAZANCIN BULUNMASI HALİNDE İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER				
Türü		Açıklama	Tutarı	
TOPLAM				

Şekil 14 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Karda İken

Kaynak: Yazar

Beyanname1 - KURUMLAR_23							
Vergi Bildirimi		Düzenleme Bilgileri		Ekler		Ek Bilgiler	
Genel Bilgiler		Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları				Kazanç ve İlaveler	
6491 s. Kanun 12/5 Mad. Kapsamında İtfai Payları Tablosu		G.V.K. 113. Mad. Kapsamında Hasılat Esaslı Kazanç Tablosu					
Nakdi Sermaye Artışından Kavnanılan Faiz İndirimi		Sinai Mülkiyet Haklarında İstisna Tablosu					
Ar-Ge/Tasarım Bilgileri		Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler		İndirilmiş Kurumlar Vergisi Tablosu			
Yurt Dışı Mükim Kişi ve/veya Kurumlara Verilen Eğitim Hizmetlerine İlişkin Form		Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar					
Yabancı Para Pozisyonuna İlişkin Bilgi Formu		Yurt Dışı Mükim Kişi ve/veya Kurumlara Verilen Sağlık Hizmetlerine İlişkin Form					
Dar Mükellef Ulaştırma Kurumu Hasılat Defteri		Transfer Fiyatlandırılması, Kontrol Edilen Yabancı Kurum ve Örtülü Sermayeye İlişkin Form					
Kesinti Yoluyla Ödenen Vergilere İlişkin Liste		Dar Mükellef Ortaklar		Kurum Ortaklarına ve Yönetim Kurulu Üyelerine İlişkin Bildirim			
Ayrıntılı Bilanço ve &Ayrıntılı Gelir Tablosu		Kar Dağıtım Tablosu		İşletme Hesabı Özeti		Yabancı Ülkede Ödenen Vergiler	

KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER	
Giderin Türü	Tutar
GVK m.75 uyarınca yönetim kurulu üyelerine ödenen kar payları	
KDV Kanunu m.30/d uyarınca indirilemeyen KDV tutarı	
6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu uyarınca gider yazılan özel iletişim vergisi	
MTV Kanunu m.14 uyarınca gider kaydedilen MTV'ler	
İstisna faaliyetlerden/işlemlerden doğan zararlar	75.00
6736 s. Kanun kapsamında oluşan KKEG	
7143 S.Kanun kapsamında oluşan KKEG	

KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER (DİĞER)		
Diğer	Açıklama	Tutar

Toplam	0,0000
KKGG Toplamı	75.000,0000

Şekil 15 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Karda İken KKEG

Kaynak: Yazar

Beyanname1 - KURUMLAR_23

Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri	Ekler	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler	Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Dönem Safi Kurum Kazancı			125.000,00
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisine Tabi Matrah			
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisi Oranı			
Genel Orana Tabi Matrah			125.000,00
İşletmeden Çekilen Enflasyon Düzeltmesi Farkları			
HASILAT ESASLI VERGİLEME KAPSAMINDAKİ FAALİYETLER(G.V.K. 113. MADDE)			
G.V.K. 113. Mad. Kapsamında Elde Edilen Hasılat			
G.V.K. 113.Mad. Kapsamında Vergiye Tabi Matrah (Hasılat tutarı x %10)			
Gelecek Yıla Devreden Cari Yıl Zararları			0,00
Safi Kurum Kazancının Türkiye Dışında Elde Edilen Kısım			
VERGİ BİLDİRİMİ			
Kurumlar Vergisi Matrahı			125.000,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi			27.500,00
Hesaplanan Vergi İndirimi Tutarı (Hesaplanan Kurumlar Vergisi * %5)			
MAHSUP EDİLECEK VERGİLER			
Türü		Tutarı	
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı			
Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilerden Cari Yılda Mahsup Edilemeyip Gelecek Yıla Devr. Kısım			
Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi		27.500,00	
Yabancı Ülkelerde Ödenen Ancak Tevsik Edilememesi Nedeniyle Tecil Edilen Kurumlar Vergisi		0,00	
Vergi İndiriminin Mahsubundan Sonra Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi		27.500,00	
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi ve/veya Geçici Vergi		0,00	
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi		0,00	
İadesi Gereken Geçici Vergi		0,00	
Kalan Vergi İndirimi		0,00	
Damga Vergisi		129,80	
Kazancın Tespit Yöntemi			

Şekil 16 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Karda İken Ödenecek Vergi

Kaynak: Yazar

5.1.2.4 Teknoparktan Zarar Elde Edilmesi ve Şirketin Genel Olarak Zararda Olması

Teknoparkta bulunan X firması hem bölgede ürettiği Ar-Ge ve yazılım projelerinde zararda hem de bölge dışındaki faaliyetleri konusunda zarara uğramış ise (Şekil 17);

Projelerden doğan zarar tutarı: 275.000,00 TRY

Teknopark dışında faaliyetinden doğan zarar tutarı: 550.000,00 TRY

Beyanname1 - KURUMLAR_23

Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri	Ekler	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler	Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Ticari Bilanço Karı			
Ticari Bilanço Zararı			550.000
6491 sayılı Türk Petrol Kanununun Mad. 12/5 kapsamında itfa payı olarak addolunan gelirler			
İLAVELER			
Türü		Tutarı	
Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler		275.000	
TOPLAM		275.000,00	
ZARAR OLSA DAHI İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER			
Türü		Açıklama	Tutarı
TOPLAM			0,00
Kar ve İlaveler Toplamı			275.000,00
Cari Yıla Ait Zarar, İstisna ve İndirimler Toplamı			550.000,00
ZARAR			275.000,00
KAR			0,00
Diğer Geçmiş Yıl Zararları			
İstisnadan Kaynaklanan Geçmiş Yıl Zararları			
Mahsup Edilecek Toplam Geçmiş Yıl Zararları			
İndirime Esas Tutar			0,00
KAZANCIN BULUNMASI HALİNDE İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER			
Türü		Açıklama	Tutarı
TOPLAM			

Şekil 17 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Zararda İken

Kaynak: Yazar

Beyanname1 - KURUMLAR_23	
Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri
Genel Bilgiler	Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları
Dönem Safi Kurum Kazancı	0,00
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisine Tabi Matrah	
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisi Oranı	
Genel Orana Tabi Matrah	0,00
İşletmeden Çekilen Enflasyon Düzeltmesi Farkları	
HASILAT ESASLI VERGİLEME KAPSAMINDAKİ FAALİYETLER(G.V.K. 113. MADDE)	
G.V.K. 113. Mad. Kapsamında Elde Edilen Hasılat	
G.V.K. 113.Mad. Kapsamında Vergiye Tabi Matrah (Hasılat tutarı x %10)	
Gelecek Yıla Devreden Cari Yıl Zararları	275.000,00
Safi Kurum Kazancının Türkiye Dışında Elde Edilen Kısım	
VERGİ BİLDİRİMİ	
Kurumlar Vergisi Matrahı	0,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	0,00
Hesaplanan Vergi İndirimi Tutarı (Hesaplanan Kurumlar Vergisi * %5)	
MAHSUP EDİLECEK VERGİLER	
Türü	Tutarı
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı	
Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilerden Cari Yılda Mahsup Edilemeyip Gelecek Yıla Devr. Kısım	
Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi	0,00
Yabancı Ülkelerde Ödenen Ancak Tevsik Edilememesi Nedeniyle Tecil Edilen Kurumlar Vergisi	0,00
Vergi İndiriminin Mahsubundan Sonra Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi	0,00
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi ve/veya Geçici Vergi	0,00
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi	0,00
İadesi Gereken Geçici Vergi	0,00
Kalan Vergi İndirimi	0,00
Damga Vergisi	129,80
Kazancın Tespit Yöntemi	

Şekil 18 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması-Proje Zararda ve Şirket Genel Olarak Zararda İken Ödenecek Vergi

Kaynak: Yazar

Bu durumda işletmenin gelecek yıla devreden 275.000,00 TRY cari yıl zararı ortaya çıkmaktadır.

5.1.3 KDV-1 Beyannamesi Uygulamaları

X firması projeleri sonucunda ürettikleri yazılımları sattığında beyannamedeki ekler kısmına ilgili projeleri tek tek eklemektedir. Projenin oluşum sürecinde katlanılan KDV tutarı da 'Yüklenilen KDV' kısmına eklenmektedir (Şekil 19).

Beyanname2 - KDV1_32

İstisnalar - Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler		Sonuç Hesapları	Düzenleme Bilgileri	Ekler
Genel Bilgiler	Matrah	İndirimler	İhraç Kaydıyla Teslimler	

107 ve 111 Kodlu İndirim Türleri İçin Bildirimler

3065 Sayılı Kanun'un 13 / i Maddesindeki İstisna Kapsamında Yapılan Teslimlere İlişkin Bildirim

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Makina ve Teçhizat Alımlarına İlişkin Bildirim

Türk Hava Kuvvetlerinin Güçlendirilmesine Katılma Payı Bildirimi Kısmi Tevkifat Uygulaması Kapsamındaki İşlemlere Ait Bildirim

KDV Kanunun 13/f Maddesi Kapsamında Yüklenici Firmalara Yapılan Teslim ve Hizmetlere Ait Liste

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ				
Teknopark Kapsamındaki İl-İlçe	Projenin Başlangıç Tarihi	Proje Belgesinin Numarası	Teslim Hizmet Bedeli	Yüklenilen K.D.V
İSTANBUL-BAYRAMPAŞA	01.10.2017	11111	5.000.000	60.000

Şekil 19 KDV-1 Uygulamaları Projenin Gösterilmesi

Kaynak: Yazar

Beyanname2 - KDV1_32

İstisnalar - Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler		Sonuç Hesapları	Düzenleme Bilgileri	Ekler
Genel Bilgiler	Matrah	İndirimler	İhraç Kaydıyla Teslimler	

KİSMİ İSTİSNA KAPSAMINA GİREN İŞLEMLER

İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yapılan İşlemler	5.000.000	60.000

Toplam

5.000.000,00	60.000,00
--------------	-----------

TAM İSTİSNA KAPSAMINA GİREN İŞLEMLER

İstisna Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	Yüklenilen KDV
--------------	-------------------------	----------------

Toplam

--	--

İstisna Kapsamına Giren İşlemlere Ait Toplam Teslim ve Hizmet Tutarı

5.000.000,00

Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler

İşlem Türü	Teslim ve Hizmet Tutarı	İadeye Konu Olan KDV
------------	-------------------------	----------------------

Toplam

--	--

İade Edilebilir KDV

--

Şekil 20 KDV-1 Uygulamaları İstisna Tutarının Gösterilmesi

Kaynak: Yazar

Bu aşamada yüklenilen KDV indirimine konu olmaz, gelir veya kurumlar vergisi matrah tespitinde gider, maliyet ya da KKEG olarak ele alınmaktadır. Bu ayırım 2. Bölüm’ de detaylı şekilde ele alınmıştır. Bu konuda önemli bir nokta, Ar-Ge faaliyetlerine ait harcamalar doğrudan gider yazılamaz; aktifleştirilerek muhasebeleştirilmektedir (Şekil 20)

Ar-Ge projesini 2.000.000,00 TRY’ye satan X firması, bu proje geliştirme sürecinde yapılan harcamalar karşılığında 50.000,00 TRY KDV yüklenmiştir. İşletme genel giderler için 300.000,00 TRY harcama yaparak 60.000,00 TRY de KDV yüklenmiştir. Bu aşamada işletmenin sadece Ar-Ge projesine ait tutarların hesaplanmasında çok hassas ve dikkatli ilerlemesi gerekmektedir.

İşletmenin bölge dışı faaliyet satışları ile birlikte toplam hasılat tutarı 2.500.000,00 TRY dir.

Yazılım hasılatının toplam hasılate oranı: $2.000.000,00 / 2.500.000,00 = \%80$

Genel Yönetim Giderlerinde yazılıma tabii yüklenilen KDV : $(60.000,00 * 0,80)$
= 48.000,00 TRY

Genel Yönetim Giderlerinde yazılım faaliyetleri dışında yüklenilen KDV :
 $(60.000,00 * 0,20) = 12.000,00$ TRY

5.1.4 Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Giderleri Uygulamaları

X firmasında 2018 yılında brüt ücret uygulaması kullanılmaktadır. Bu kapsamda 5.000,00 TRY ücret alan bir personelin istisna kapsamında eline geçen ve şirketten çıkan tutar aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır;

Tablo 8 Brüt Ücret Personel Gideri Hesaplanması

Kaynak: Yazar

Brüt Ücret	5.000,00
SGK Primi %15	750
Vergiye Tabii Ücret (5.000,00-750,00)	4.250,00
4691 sayılı Kanuna Göre Vergiden İstisna Gelir Vergisi Matrahı	4.250,00
Ödenecek Gelir Vergisi	0
Ödenecek Damga Vergisi	0
Asgari Geçim İndirimi	0
Personele Ödenecek Tutar	4.250,00
İşverenden Çıkan Tutar	5.000,00

Firma 2019 yılında brüt ücret uygulamasından net ücret uygulamasına geçmiştir. Aylık net ücreti 4.000,00 TRY olan bekâr bir Ar-Ge personeli, ayın yarısında teknopark içinde şubede görev alırken ayın diğer yarısı da teknopark dışındaki şubede görev almaktadır. İlgili Ar-Ge personeline ait maaş üzerinden ödenecek vergileri belirlemede aşağıdaki işlemler takip edilmektedir:

Öncelikle personelin ilgili aya ait teknopark içinde geçirdiği zaman doğru bir şekilde takip edilmiş ve işçinin ayın yarısında teknoparkta görev aldığı belirlenmiştir.

Tablo 9 Net Ücret Personel Gideri Hesaplanması

Kaynak: Yazar

Net Ücret	4.000,00
SGK Primine Esas Brüt Ücret	5.595,11
SGK İşçi Payı	783,32
İşsizlik Sigortası İşçi Payı	55,95
Ödenecek Net Ücretin Vergiye Tabii Kısmı	2.000,00
Brütleştirilecek Olan Ücret	2.000,00
Vergiye Tabii Tutar (%15 gelir vergisi dilimi)	2.352,94
Hesaplanan Gelir Vergisi	352,94
Ödenecek Gelir Vergisi (352,94-AGİ) 191,88	161,06
Brütleştirilmeyecek Ücret	2.000,00
Damga Vergisi Matrahı	3.192,21
Hesaplanan Damga Vergisi	24,23
İşveren Cebinden Çıkan Tutar	5.216,44

Net Ücret	4.000,00
SGK İşçi Primi toplamı	839,27
Hesaplanan Gelir Vergisi	352,94
Ödenecek Gelir Vergisi	161,06
Damga Vergisi	24,23
Kesintiler Toplamı	1.024,56

352,94 TRY olarak hesaplanan gelir vergisinden 191,88 TRY'lik AGİ tutarı personele ödenmektedir. Hesaplanan gelir vergisi AGİ tutarından daha az olsaydı personele hesaplanan gelir vergisi tutarında AGİ ödenecekti.

SGK Primine Esas Brüt Ücret	5.595,11
SGK İşveren Payı	1.119,02
4691 SGK Desteğine Tabii SGK İşveren Payı	559,51
SGK İşveren Payının Devlet Tarafından Karşılanan Tutarı	279,76
Şirket Tarafından Ödenecek SGK İşveren Payı	839,27
İşsizlik Sigortası İşveren Payı	111,90
İşveren Cebinden Çıkan Toplam SGK Payı	951,17

İşveren yukarıdaki tabloya göre bir Ar-Ge personeli için 279,76 TRY daha az SGK işveren payı ödemiş olmuştur.

4.000,00 TRY net ücretle çalışan Ar-Ge personelinin işletmeye maliyeti, 191,88 try AGİ ve 951,17 TRY toplam SGK payı ile birlikte de 6.167,61 TRY'dir. Yıl içinde elde edilecek teşvik tutarı artan oranlı gelir vergisi tarife uygulaması sebebiyle daha da artacaktır.

5.1.5 Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi

Tablo 10 Teknoparkta çalışan Ar-Ge personeline ait ücret tahakkuku

Kaynak: Yazar

		31.01.2019	
263.	Araştırma ve Geliştirme Gid.	6.167,61	
	01. Brüt Ücret 5.216,44		
	02. SGK İşveren Payı 839,27		
	03. İş.Sig.İşveren Payı 111,90		
136.	Diğer Çeşitli Alacaklar	191,88	
	01. Asgeri Geçim İnd.191,88		
	335. Personele Borçlar		4.191,88
	360. Ödenecek Vergi ve Fonlar		377,17
	01. Gelir Vergisi 352,94		
	(Devlete ödenen gelir vergisi+AGİ)		
	(161,06+191,88)		
	02. Damga Vergisi 24,23		
	361. Öde.Sos.Güv.Kesintileri		1.790,44
	01. SGK İşçi Payı 783,32		
	02. SGK İşveren Payı 839,27		
	03. İşsizlik Sig.İşçi Payı 55,95		
	04. İşsizlik Sig.İşveren Payı 111,90		

Tablo 11 Personele ücretinin ödenmesi

Kaynak: Yazar

		05.02.2019	
335	Personele Borçlar	4.191,88	
	102. Bankalar		4.191,88

Tablo 12 AGİ düşüldükten sonra gelir vergisi ve damga vergisinin ödenmesi

Kaynak: Yazar

	05.02.2019	
360. Ödenecek Vergi ve Fonlar	377,17	
01. Gelir Vergisi 352,94		
02. Damga Vergisi 24,23		
	136. Diğer Çeşitli Alacaklar	191,88
	01. Asgeri Geçim İnd.191,88	
	102. Bankalar	185,29

Tablo 13 Sigorta primlerinin ödenmesi

Kaynak: Yazar

	05.02.2019	
361. Öde.Sos.Güv.Kesintileri	1.790,44	
01. SGK İşçi Payı 783,32		
02. SGK İşveren Payı 839,27		
03. İşsizlik Sig.İşçi Payı 55,95		
04. İşsizlik Sig.İşveren Payı 111,90		
	102 Bankalar	1.790,44

5.2 Teşvik ve İstisnaların Yanlış Uygulamaları

5.2.1 Geçici Vergi Beyannamesi Uygulamaları

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Teknoparkta bulunan Y firmasında geçici vergi hesaplaması aşamasında en önemli basamak olan istisna kapsamına giren ve girmeyen gelir/giderlerin tespit edilmesi, sağlıklı şekilde takip edilmemektedir. 3. bölüm ‘Yapılan Hata ve Hileler’ başlığı altındaki 9. Maddede belirtildiği gibi istisnaya tabi ve/veya tabii olmayan faaliyetlerin eş zamanlı gerçekleşmesi durumunda ilgili hesapların ayrı şekilde takip edilmesi, edilemiyor ise dağılımının doğru şekilde hesaplanması gerekmektedir. Firmamız bu aşamada kullandığı makine, vasıta, tesisat vb. gibi sabit kıymetlerinin kullanma aşamasında ilgili süreleri istisna kapsamına giren ve girmeyen olarak ayırmamaktadır. Gerçekleşen tüm iş süresini istisna kapsamında ele alarak istisna dışı işlerin de istisna kapsamında ele alınmasına sebep olmaktadır.

İstisnaya tabi gelir ve giderlerin tespitinde diğer bir önemli konu ‘Diğer Olağandışı Gelir/Giderler’ in takibi olduğundan firma, Ar-Ge projesi ile doğrudan

ilgili olmayan gelir ve giderleri de sağlıklı bir şekilde ayırt edemediği için hata ve hileye açık hale gelmektedir. Geçici vergi hesaplanırken hesaplamaaya dahil edilmeyen ‘Diğer Olağandışı Gelir/Giderler’ bilerek ya da kasti şekilde Ar-Ge projesine aitmiş gibi gösterildiğinde dolaylı yoldan bu hesaplamaaya dahil edilmiş olmaktadır.

Teknopark bölgesinde faaliyet gösteren Y firmasının geçici vergi beyannamesi hazırlanması aşamasında 31.03.2019 Tarihli Gelir Tablosu EK 4’de sunulmuştur.

Tabloyu incelediğimizde örnek firmamıza istinaden, ‘Olağandışı Gelir ve Karlar’ da gösterilmesi gereken 20.000,00 TRY ‘Yurtiçi Satışlar’ da gösterilmiştir. Bu durum ‘Dönem Karı veya Zararı’ tutarını etkilemese de ‘Faaliyet Karı veya Zararı’ tutarının 20.000,00 TRY fazla çıkmasına neden olmuştur. Ödenecek geçici vergi hesaplanırken 2.351.027,66 TRY’lik kazançtan 2.263.584,67 TRY düşüldüğünde ödenecek geçici vergi $(87.442,99 \times 0,22)$ 19.237,46 TRY olarak hesaplanmaktadır. Ar-Ge projesi ile ilgili olmayan ve ‘Olağandışı Gelir ve Karlar’ da gösterilmesi gereken 20.000,00 Ar-Ge projesi gibi kabul edilip ‘Faaliyet Karı veya Zararı’ na yansıtıldığında 4.400,00 TRY daha az geçici vergi ödenmiş olmaktadır. Bu tutarın 20.000,00 TRY değil, daha fazla tutarlar söz konusu olduğunu düşündüğümüzde aradaki hata/hile makasının ne kadar açılabilceği öngörülebilir olmaktadır.

Y firması geçici vergi beyannamesi EK 5’de sunulmuştur.

5.2.2 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları

Teknopark kazanç istisnası kapsamında 3. bölüm ‘Yapılan Hata ve Hileler’ kısmında 1. maddede ele alındığı üzere bölgede faaliyet gösteren Y firması, Ar-Ge ve yazılım faaliyetlerinden elde ettiği kazancı ‘Zarar olsa dahi indirilecek ve istisna ve indirimler’ tablosunda yer alan ‘Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar’ başlığı altında göstermek ile yükümlüdür.

Teknoparkta faaliyette bulunan Y firması, Ar-Ge kapsamında ve kapsamında olmayan kazançları sağlıklı şekilde takip edemediği takdirde ödenmesi gereken vergi tutarında usulsüz indirimle giderek hata ve hile ortaya çıkmış olacaktır. Y firması istisna kapsamı dışında kalan Ar-Ge ve yazılım projelerine ait olmayan 200.000,00 TRY’ yi de ‘Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar’ altında

gösterdiğinde vergiye tabii 100.000,00 TRY kazanç ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak 44.000,00 TRY daha az vergi ödenmiş olacaktır (Şekil 21)

Beyanname1 - KURUMLAR_23

Vergi Bildirimi		Düzenleme Bilgileri	Eklr	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler		Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Ticari Bilanço Karı				1.850.000
Ticari Bilanço Zararı				
6491 sayılı Türk Petrol Kanununun Mad. 12/5 kapsamında itfa payı olarak addolunan gelirler				
İLAVELER				
Türü		Tutarı		
TOPLAM				
ZARAR OLSA DAHI İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER				
Türü	Açıklama	Tutarı		
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar		1.750.000		
TOPLAM		1.750.000,00		
Kar ve İlaveler Toplamı				1.850.000,00
Cari Yıla Ait Zarar, İstisna ve İndirimler Toplamı				1.750.000,00
ZARAR				0,00
KAR				100.000,00
Diğer Geçmiş Yıl Zararları				
İstisnadan Kaynaklanan Geçmiş Yıl Zararları				
Mahsup Edilecek Toplam Geçmiş Yıl Zararları				
İndirime Esas Tutar				100.000,00
KAZANCIN BULUNMASI HALİNDE İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER				
Türü	Açıklama	Tutarı		
TOPLAM				

Şekil 21 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları

Kaynak: Yazar

Beyanname1 - KURUMLAR_23	
Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri
Genel Bilgiler	Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları
Dönem Safi Kurum Kazancı	100.000,00
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisine Tabi Matrah	
KVK'nın 32/A Mad. Kapsamında İndirimli Kurumlar Vergisi Oranı	
Genel Orana Tabi Matrah	100.000,00
İşletmeden Çekilen Enflasyon Düzeltmesi Farkları	
HASILAT ESASLI VERGİLEME KAPSAMINDAKİ FAALİYETLER(G.V.K. 113. MADDE)	
G.V.K. 113. Mad. Kapsamında Elde Edilen Hasılat	
G.V.K. 113.Mad. Kapsamında Vergiye Tabi Matrah (Hasılat tutarı x %10)	
Gelecek Yıla Devreden Cari Yıl Zararları	0,00
Safi Kurum Kazancının Türkiye Dışında Elde Edilen Kısım	
VERGİ BİLDİRİMİ	
Kurumlar Vergisi Matrahı	100.000,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi	22.000,00
Hesaplanan Vergi İndirimi Tutarı (Hesaplanan Kurumlar Vergisi * %5)	
MAHSUP EDİLECEK VERGİLER	
Türü	Tutarı
Mahsup Edilecek Vergiler Toplamı	
Yabancı Ülkelerde Ödenen Vergilerden Cari Yılda Mahsup Edilemeyip Gelecek Yıla Devr. Kısım	
Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi	22.000,00
Yabancı Ülkelerde Ödenen Ancak Tevsik Edilememesi Nedeniyle Tecil Edilen Kurumlar Vergisi	0,00
Vergi İndiriminin Mahsubundan Sonra Ödenmesi Gereken Kurumlar Vergisi	22.000,00
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi ve/veya Geçici Vergi	0,00
İadesi Gereken Kurumlar Vergisi	0,00
İadesi Gereken Geçici Vergi	0,00
Kalan Vergi İndirimi	0,00
Damga Vergisi	129,80
Kazancın Tespit Yöntemi	

Şekil 22 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları Ödenecek KDV

Kaynak: Yazar

Ayrıca işletme başarısızlıkla sonuçlanan Ar-Ge projesini beyannamede zarar olarak göstermek zorundadır. ‘Kanunen Kabul Edilemeyen Giderler’ satırında gösterilmesi gereken ve vergiye tabi olan ilgili tutar, şirket tarafından grup içi şirketlerinden birine satış olarak da gösterebilir. Her iki durumda da hata ve hile ortaya çıkmış olacaktır (Şekil 22)

İşletmenin ticari bilanço karı 50.000,00 TRY başarısızlıkla sonuçlanan proje maliyeti de 75.000,00 TRY’ dir. Şirket 75.000,00 TRY’ yi ‘Kanunen Kabul Edilemeyen Giderler’ başlığı altında değil de ‘Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisna ve İndirimler’ başlığında gösterdiğinde aşağıdaki durum ortaya çıkmaktadır (Şekil 23)

Beyanname1 - KURUMLAR_23

Vergi Bildirimi	Düzenleme Bilgileri	Ekler	Ek Bilgiler
Genel Bilgiler	Kuruma Bağlı İşyerleri ve Geçmiş Yıl Zararları		Kazanç ve İlaveler
Ticari Bilanço Karı			50.000
Ticari Bilanço Zararı			
6491 sayılı Türk Petrol Kanununun Mad. 12/5 kapsamında itfa payı olarak addolunan gelirler			
İLAVELER			
Türü		Tutarı	
TOPLAM			
ZARAR OLSA DAHI İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER			
Türü		Açıklama	Tutarı
Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar			75.000
TOPLAM		75.000,00	
Kar ve İlaveler Toplamı		50.000,00	
Cari Yıla Ait Zarar, İstisna ve İndirimler Toplamı		75.000,00	
ZARAR		25.000,00	
KAR		0,00	
Diğer Geçmiş Yıl Zararları			
İstisnadan Kaynaklanan Geçmiş Yıl Zararları			
Mahsup Edilecek Toplam Geçmiş Yıl Zararları			
İndirime Esas Tutar		0,00	
KAZANCIN BULUNMASI HALİNDE İNDİRİLECEK İSTİSNA VE İNDİRİMLER			
Türü		Açıklama	Tutarı
TOPLAM			

Şekil 23 Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulamaları İstisna Tutarın Gösterilmesi

Kaynak: Yazar

50.000,00 TRY KDV yüklenmiştir. İşletme, genel giderler için 300.000,00 TRY harcama yaparak 60.000,00 TRY de KDV yüklenmiştir.

Bu aşamada işletme yüklendiği KDV' yi indirim konusu yapamaz ayrıca teslim ve hizmetlerine ait faturaları (KDV hariç fiyatı ile) KDV hesaplamadan düzenlemesi gerekmektedir. İlgili vergi dairesine istisnadan vazgeçtiğini beyan eden bir dilekçe vermediği sürece, yüklendiği KDV' yi indiremez ve KDV hesaplayamaz. Düzenlediği faturalar için KDV hesaplar ve KDV tutarını alıcı firmadan tahsil ederse fazla ve yersiz tahsil edilen vergi ortaya çıkmış olur. İşletme bu hatasından dolayı yaptırımlara maruz kalır. Fazla ve yersiz tahsil edilen verginin alıcı firmaya ödenmesi ve ödendiğine dair belge temin eder. Sonrasında ilgili tutarı muhasebe indirim hesaplarından çıkarır ve beyanlarını düzeltir (GİB ÖZELGE; 2019).

Ayrıca önceki aşamalarda belirtilen 300.000,00 TRY genel yönetim giderlerine istinaden katılan 60.000,00 TRY' lik KDV' nin hepsini indirime tabii tutamaz. 4.2.3. bölümde belirtildiği şekilde, istisnaya tabii kısmı gider ya da maliyetleştirilerek Ar-Ge dışında kalan tutar beyannamede indirilebilir.

5.2.4 Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Giderleri Uygulamaları

Teknoparkta bulunan işletme, brüt ücret uygulamasını kullanıyor ise istisna kapsamında olan Ar-Ge personeli için AGİ ödemez. Eğer firma net ücret sistemini kullanıyor ise AGİ tutarını personele ödemek ve bunu bordroda göstermek zorundadır.

Teknopark bölgesinde bulunan ve net ücret sistemini uygulayan Y firmasında çalışan bir personelin aralıklı olarak bordrosu aşağıdaki gibidir:

				Mayıs 2018/1.Ödeme	P.Kodu:(0040/2228)
				Adı Soyadı:ECE BOZKURT	
				Tc Kimlik No:	
Sicil No:					
Tahakkuk Sahaları	Veri	Brüt	Net		
NORMAL MESAİ	30.00 Gün	3,501.57	2,500.00	SSK Gün	30.00
SAĞLIK SİGORTASI		49.09	48.63	SSK Matrahı	3,501.57
				SSK Primi	490.22
				İşsizlik Sig.Primi	35.02
SAĞLIK SİG.KESİNTİ		48.63	48.63	Vergi İndirim Günü	0.00
BES KESİNTİSİ		105.00	105.00	Vergi İndirimi	0.00
				Ek Vergi İndirimi	0.00
				Özel Vergi İndirimi	48.63
				Vergi Matrahı	2,976.79
				Gelir Vergisi	449.84
				Damga Vergisi	26.95
				Brüt Ödeme Toplamı	3,550.66
				Yasal Kes.Toplamı	1,002.03
				Özel Kes.Toplamı	153.63
				Net Ödenecek	2,395.00
				Asgari Geçim İndirim	0.00
				Toplam Net Ödenecek	2,395.00
Net Aylık Ücreti	2,500.00		İmza :	Ödeme Tarihi:	
Kümülatif Vergi Matrahı	14,866.39				
Kümülatif Gelir Vergisi	2,233.28				

				Temmuz 2018/1.Ödeme	P.Kodu:(0041/2228)
				Adı Soyadı:ECE BOZKURT	
				Tc Kimlik No:	
Sicil No:					
Tahakkuk Sahaları	Veri	Brüt	Net		
NORMAL MESAİ	30.00 Gün	3,717.97	2,500.00	SSK Gün	30.00
SAĞLIK SİGORTASI		49.09	48.63	SSK Matrahı	3,717.97
				SSK Primi	520.52
				İşsizlik Sig.Primi	37.18
SAĞLIK SİG.KESİNTİ		48.63	48.63	Vergi İndirim Günü	0.00
BES KESİNTİSİ		111.00	111.00	Vergi İndirimi	0.00
				Ek Vergi İndirimi	0.00
				Özel Vergi İndirimi	48.63
				Vergi Matrahı	3,160.73
				Gelir Vergisi	632.14
				Damga Vergisi	28.59
				Brüt Ödeme Toplamı	3,767.06
				Yasal Kes.Toplamı	1,218.43
				Özel Kes.Toplamı	159.63
				Net Ödenecek	2,389.00
				Asgari Geçim İndirim	0.00
				Toplam Net Ödenecek	2,389.00
Net Aylık Ücreti	2,500.00		İmza :	Ödeme Tarihi:	
Kümülatif Vergi Matrahı	21,187.86				
Kümülatif Gelir Vergisi	3,497.57				

		Eylul 2018/1.Ödeme		P.Kodu:(0042/2228)	
		Adı Soyadı:ECE BOZKURT		Tc Kimlik No:	
Sicil No:					
Tahakkuk Sahaları	Veri	Brüt	Net		
NORMAL MESAİ	30.00 Gün	3,717.98	2,500.00	SSK Gün	30.00
SAĞLIK SİGORTASI		49.09	48.63	SSK Matrahı	3,717.98
				SSK Primi	520.52
				İşsizlik Sig.Primi	37.18
SAĞLIK SİG.KESİNTİ		48.63	48.63	Vergi İndirim Günü	0.00
BES KESİNTİSİ		111.00	111.00	Vergi İndirimi	0.00
				Ek Vergi İndirimi	0.00
				Özel Vergi İndirimi	48.63
				Vergi Matrahı	3,160.74
				Gelir Vergisi	632.15
				Damga Vergisi	28.59
				Brüt Ödeme Toplamı	3,767.07
				Yasal Kes.Toplamı	1,218.44
				Özel Kes.Toplamı	159.63
				Net Ödenecek	2,389.00
				Asgari Geçim İndirim	0.00
				Toplam Net Ödenecek	2,389.00
Net Aylık Ücreti	2,500.00	İmza :		Ödeme Tarihi:	
Kümülatif Vergi Matrahı	27,509.34				
Kümülatif Gelir Vergisi	4,761.87				

			Ekim 2018/1.Ödeme		P.Kodu:(0042/2228)	
			Adı Soyadı:ECE BOZKURT			
			Tc Kimlik No:			
Sicil No:						
Tahakkuk Sahaları		Veri	Brüt	Net		
NORMAL MESAİ		30.00 Gün	3,717.97	2,500.00	SSK Gün	30.00
SAĞLIK SİGORTASI			49.10	48.63	SSK Matrahı	3,717.97
					SSK Primi	520.52
					İşsizlik Sig.Primi	37.18
SAĞLIK SİG.KESİNTİ			48.63	48.63	Vergi İndirim Günü	0.00
BES KESİNTİSİ			111.00	111.00	Vergi İndirimi	0.00
					Ek Vergi İndirimi	0.00
					Özel Vergi İndirimi	48.63
					Vergi Matrahı	3,160.74
					Gelir Vergisi	632.15
					Damga Vergisi	28.59
					Brüt Ödeme Toplamı	3,767.07
					Yasal Kes.Toplamı	1,218.44
					Özel Kes.Toplamı	159.63
					Net Ödenecek	2,389.00
					Asgari Geçim İndirim	0.00
					Toplam Net Ödenecek	2,389.00
Net Aylık Ücreti		2,500.00	İmza :		Ödeme Tarihi:	
Kümülatif Vergi Matrahı		30,670.08				
Kümülatif Gelir Vergisi		5,394.02				

			Kasim 2018/1.Ödeme		P.Kodu:(0042/2228)	
			Adı Soyadı:ECE BOZKURT			
			Tc Kimlik No:			
Sicil No:						
Tahakkuk Sahaları	Veri	Brüt	Net			
NORMAL MESAİ	30.00 Gün	4,078.91	2,500.00	SSK Gün		30.00
SAĞLIK SİGORTASI		49.13	48.63	SSK Matrahi		4,078.91
				SSK Primi		571.05
				İşsizlik Sig.Primi		40.79
SAĞLIK SİG.KESİNTİ		48.63	48.63	Vergi İndirim Günü		0.00
BES KESİNTİSİ		122.00	122.00	Vergi İndirimi		0.00
				Ek Vergi İndirimi		0.00
				Özel Vergi İndirimi		48.63
				Vergi Matrahi		3,467.57
				Gelir Vergisi		936.24
				Damga Vergisi		31.33
				Brüt Ödeme Toplamı		4,128.04
				Yasal Kes.Toplamı		1,579.41
				Özel Kes.Toplamı		170.63
				Net Ödenecek		2,378.00
				Asgari Geçim İndirim		0.00
				Toplam Net Ödenecek		2,378.00
Net Aylık Ücreti	2,500.00		İmza :	Ödeme Tarihi:		
Kümülatif Vergi Matrahi		39,023.12				
Kümülatif Gelir Vergisi		7,416.24				

			Aralık 2018/1.Ödeme		P.Kodu:(0042/2228)	
			Adı Soyadı:ECE BOZKURT		Tc Kimlik No:	
Sicil No:						
Tahakkuk Sahaları		Veri	Brüt	Net		
NORMAL MESAİ		30.00 Gün	4,078.91	2,500.00	SSK Gün	30.00
SAĞLIK SİGORTASI			45.05	44.58	SSK Matrahi	4,078.91
					SSK Primi	571.05
					İşsizlik Sig.Primi	40.79
SAĞLIK SİG.KESİNTİ			44.58	44.58	Vergi İndirim Günü	0.00
BES KESİNTİSİ			122.00	122.00	Vergi İndirimi	0.00
					Ek Vergi İndirimi	0.00
					Özel Vergi İndirimi	44.58
					Vergi Matrahi	3,467.54
					Gelir Vergisi	936.24
					Damga Vergisi	31.30
					Brüt Ödeme Toplamı	4,123.96
					Yasal Kes.Toplamı	1,579.38
					Özel Kes.Toplamı	166.58
					Net Ödenecek	2,378.00
					Asgari Geçim İndirim	0.00
					Toplam Net Ödenecek	2,378.00
Net Aylık Ücreti		2,500.00	İmza :		Ödeme Tarihi:	
Kümülatif Vergi Matrahi		42,490.66				
Kümülatif Gelir Vergisi		8,352.48				

		Subat 2019/1.Ödeme		P.Kodu:(0042/2228)	
		Adı Soyadı:ECE BOZKURT		Tc Kimlik No:	
Sicil No:		---			
Tahakkuk Sahaları	Veri	Brüt	Net		
NORMAL MESAİ	30.00 Gün	3,496.94	2,500.00	SSK Gün	30.00
SAĞLIK SİGORTASI		44.98	44.58	SSK Matrahı	3,496.94
				SSK Primi	489.57
				İşsizlik Sig.Primi	34.97
SAĞLIK SİG.KESİNTİ		44.58	44.58	Vergi İndirim Günü	0.00
BES KESİNTİSİ		104.00	104.00	Vergi İndirimi	0.00
				Ek Vergi İndirimi	0.00
				Özel Vergi İndirimi	44.58
				Vergi Matrahı	2,972.80
				Gelir Vergisi	445.92
				Damga Vergisi	26.88
				Brüt Ödeme Toplamı	3,541.92
				Yasal Kes.Toplamı	997.34
				Özel Kes.Toplamı	148.58
				Net Ödenecek	2,396.00
				Asgari Geçim İndirim	0.00
				Toplam Net Ödenecek	2,396.00
Net Aylık Ücreti	2,500.00		İmza :	Ödeme Tarihi:	
Kümülatif Vergi Matrahı		5,945.64			
Kümülatif Gelir Vergisi		891.85			

2.500,00 TRY net maaşla çalışan personele yukarıda görüldüğü gibi gelir vergisi kesintisi uygulandığı halde AGİ tutarı yatırılmamıştır. Firma, personel ile her ne kadar toplam 2.500,00 TRY net maaş olarak anlaşmış olsa da bordroda AGİ tutarını göstermek zorundadır. İşletme AGİ tutarının maaşın içinde olduğunu iddia etse dahi yılbaşında AGİ tutarında yapılan zammın, maaşa yansımamış olması ilgili AGİ tutarının personele ödenmediğini açık bir şekilde göstermektedir. 2018/2019 yılları için personel net maaş sistemine tabii olsa da iki sene AGİ tutarını işletmeden tedarik edememiştir. Personel, AGİ tutarını talep ettiğinde ise ‘teknopark bölgesinde bulunduğu için AGİ ödemesinin yapılmadığı’ cevabını almaktadır. Bu aşamada işletme teknoparkta bulunmasına rağmen yetersiz bilgi ve donanımına sahip olduğundan büyük bir hata ortaya çıkmaktadır. İşçinin kazancını asgari ölçüde yükseltmeye dayanan ve işçiden kesilen gelir vergisinin bir kısmının işçiye geri ödenmesi şeklinde çalışan bu sistem, 5615 sayılı kanunla 193 sayılı GVK ile korunmaktadır. Bu sebepten, ortaya çıkan büyük hata maddi yaptırımlara dönüşen bir hile boyutunu almaktadır. Ücretli ile net maaş üzerinden anlaşılrsa dahi AGİ tutarı belirlenen net maaşa ek olarak ödenmek ve bordroda gösterilmek zorundadır. Teknopark ve türevleri bölgelerde bulunuyor olmak AGİ’ yi işlevsiz hale getirmemektedir.

“Ücretliye yansıtılacak tutar, ücret ödemesinin yapıldığı dönemde ücret bordrosunda açılan ‘Asgari Geçim İndirimi’ satırında gösterilecek ve işveren tarafından ilgili aya ilişkin verilecek muhtasar beyannamede tevkif suretiyle kesilen

vergiler toplamından mahsup edilerek kalan tevkifat tutarı ödenecektir. Muhtasar beyannamesi üzerinde asgari geçim indirimi tutarının mahsup edilebilmesi için söz konusu tutarın mutlak suretle ücretlilere ödenmiş olması gerekmektedir. Ücretlilere ödenmeyen tutarların mahsup edilmesi halinde bu tutar işverenlerce muhtasar beyanname üzerinden eksik beyan edilmiş ve ödenmemiş gelir vergisi tevkifatı olarak addolunacaktır” (Gelir Vergisi Genel Tebliği Seri No: 265).

İki sene boyunca teknoparkta bulunulduğu açıklaması ile AGİ ödemesini alamayan personel avukata başvurmuştur ve aşağıdaki şekilde ödenmeyen AGİ tutarlarının toplu olarak ve yan haklarının da giydirilmiş maaş üzerinden hesaplanarak ücretliye ödenmesine karar verilmiştir.

5.2.5 Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Giderlerinin Muhasebeleştirilmesi

Teknopark bölgesinde faaliyet gösteren Y firması bünyesinde çalışan ve %10'luk teşvik dışında kalan destek personeli için aşağıdaki şekilde bordro hesaplaması yapmakta ve de ilgili ödeme yükümlülüklerini yerine getirmektedir:

Tablo 14 Gelir Vergisi Beyannamesi Kapsamında Personel Gideri Muhasebe Kaydı

Kaynak: Yazar

Net Ücret	2.500,00
SGK Primine Esas Brüt Ücret	3.496,94
SGK İşçi Payı	489,57
İşsizlik Sigortası İşçi Payı	34,97
Özel Vergi İndirimi (Sağlık Sig.Kesintisi)	44,58
Vergiye Tabii Tutar (%15 gelir vergisi dilimi)	2.972,80
Hesaplanan Gelir Vergisi	445,92
Damga Vergisi Matrahı	3.541,92
Hesaplanan Damga Vergisi	26,88
İşveren Cebinden Çıkan Tutar	3.497,34

Net Ücret	2.396,00
SGK İşçi Primi toplamı	524,54
Hesaplanan Gelir Vergisi	445,92
Damga Vergisi	26,88
BES	104,00
Yasal Kesintiler Toplamı	997,34

SGK Primine Esas Brüt Ücret	3.496,94
SGK İşveren Payı	699,39
4691 SGK Desteğine Tabii SGK İşveren Payı	349,69
SGK İşveren Payının Devlet Tarafından Karşılanan Tutarı	349,69
Şirket Tarafından Ödenecek SGK İşveren Payı	349,69
İşsizlik Sigortası İşveren Payı	69,94
İşveren Cebinden Çıkan Toplam SGK Payı	419,63
İşverene Maliyeti	3.916,98

Tablo 15 Teknoparkta çalışan destek personeline ait ücret tahakkuku

Kaynak: Yazar

	31.01.2019	
263. Araştırma ve Geliştirme Gid.	3.916,98	
01. Brüt Ücret 3.497,34		
02. SGK İşveren Payı 349,69		
03. İş. Sig. İşveren Payı 69,94		
335. Personele Borçlar	2.396,00	
360. Ödenecek Vergi ve Fonlar	472,80	
01. Gelir Vergisi 445,92		
02. Damga Vergisi 26,88		
361. Öde.Sos.Güv.Kesintileri	944,18	
01. SGK İşçi Payı 489,57		
02. SGK İşveren Payı 349,69		
03. İşsizlik Sig.İşçi Payı 34,97		
04. İşsizlik Sig.İşveren Payı 69,94		
369 Öd.Diğer Yükümlülükler	104,00	
01. BES 104,00		

Tablo 16 Personele ücretinin ödenmesi

Kaynak: Yazar

	05.02.2019	
335 Personele Borçlar	2.396,00	
102. Bankalar		2.396,00

Tablo 17 Gelir vergisi ve damga vergisinin ödenmesi

Kaynak: Yazar

	05.02.2019	
360. Ödenecek Vergi ve Fonlar	472,80	
01. Gelir Vergisi 445,92		
02. Damga Vergisi 26,88		
102. Bankalar		472,80

Tablo 18 Sigorta primlerinin ödenmesi

Kaynak: Yazar

		05.02.2019	
361.	Öde.Sos.Güv.Kesintileri	944,18	
	01.SGK İşçi Payı 489,57		
	02.SGK İşveren Payı 349,69		
	03.İşsizlik Sig. İşçi Payı 34,97		
	04.İşsizlik Sig. İşveren Payı 69,94		
	102 Bankalar		944,18

		05.02.2019	
369	Öd.Diğer Yükümlülükler	104,00	
	01.BES 104,00		
	102 Bankalar		104,00

Görüleceği üzere, işletme destek personeli için AGİ hesaplanmamış ve de ödememiştir. Destek personeli olmasına rağmen brüt ücret ile ücretini alan Ar-Ge personeli için gelir vergisi hesaplanmadığı ve de indirilecek bir AGİ tutarı söz konusu olmadığı durumunu dikkate aldığı için hem personel AGİ ödemesini alamamıştır hem de işletme AGİ tutarı kadar fazla gelir vergisi ödemiştir. Ayrıca yönetmelik ve uygulama aşamalarını birbirine karıştıran işletme, personel ücret tahakkuk kaydında ‘263 Araştırma ve Geliştirme Giderleri’ hesabını kullanmıştır. Firma bu uygulamaları ile hem finansal hem de muhasebe usulünde hataya düşmüştür.

Aynı işletme %10 destek personeli istisnasına kapsamındaki net ücret üzerinden anlaştıkları destek personeli için aşağıdaki tahakkuk ve ödeme aşamalarını izlemiştir:

Tablo 19 Net Ücret Sisteminin Brüt Ücret Gibi Hesaplanması

Kaynak: Yazar

Net Ücret	2.500,00
SGK Primine Esas Brüt Ücret	3.496,94
SGK İşçi Payı	489,57
İşsizlik Sigortası İşçi Payı	34,97
Vergiye Tabii Tutar (%15 gelir vergisi dilimi)	2.972,40
4691 Sayılı Kanuna Göre Vergiden İstisna Gelir Vergisi Matrahı	2.972,40
Hesaplanan Gelir Vergisi	0
Damga Vergisi Matrahı	0
Asgari Geçim İndirimi	0
Hesaplanan Damga Vergisi	0
İşveren Cebinden Çıkan Tutar	3.024,54

Net Ücret	2.500,00
SGK İşçi Primi toplamı	524,54
Hesaplanan Gelir Vergisi	0
Damga Vergisi	0
Yasal Kesintiler Toplamı	524,54

SGK Primine Esas Brüt Ücret	3.496,94
SGK İşveren Payı	699,39
4691 SGK Desteğine Tabii SGK İşveren Payı	349,69
SGK İşveren Payının Devlet Tarafından Karşılanan Tutarı	349,69
Şirket Tarafından Ödenecek SGK İşveren Payı	349,69
İşsizlik Sigortası İşveren Payı	69,94
İşveren Cebinden Çıkan Toplam SGK Payı	419,63

2.500,00 TRY net ücret karşılığında çalışan personel için işletme, personele brüt ücret ödemesi yapıyormuş gibi işlem basamaklarına devam etmektedir. Personelim eline geçen 2.500,00 TRY brütleştirilerek SGK işçi primleri de düşüldükten sonra işletmenin cebinden çıkan tutar 3.024,54 TRY olmaktadır. Gelir ve damga vergisi 4691 sayılı kanun gereğince hesaplanmamaktadır.

Tablo 20 Teknoparkta çalışan destek personeline ait ücret tahakkuku

Kaynak: Yazar

		31.01.2019	
263.	Araştırma ve Geliştirme Gid.	3.444,17	
	01. Brüt Ücret 3.024,54		
	02. SGK İşveren Payı 349,69		
	03. İş.Sig.İşveren Payı 69,94		
	335. Personele Borçlar		2.500,00
	361. Öde.Sos.Güv.Kesintileri		944,17
	01. SGK İşçi Payı 489,57		
	02. SGK İşveren Payı 349,69		
	03. İşsizlik Sig.İşçi Payı 34,97		
	04. İşsizlik Sig.İşveren Payı 69,94		

Tablo 21 Personele ücretinin ödenmesi

Kaynak: Yazar

		05.02.2019	
335	Personele Borçlar	2.500,00	
	102. Bankalar		2.500,00

Tablo 22 Sigorta primlerinin ödenmesi

Kaynak: Yazar

		05.02.2019	
361.	Öde.Sos.Güv.Kesintileri	944,17	
	01. SGK İşçi Payı 489,57		
	02. SGK İşveren Payı 349,69		
	03. İşsizlik Sig.İşçi Payı 34,97		
	04. İşsizlik Sig.İşveren Payı 69,94		
	102 Bankalar		944,17

Sonuç olarak, teşvik kapsamında 2.972,40 TRY brüt ücret ödemesi alması gereken personel 472,40 TRY daha az olarak 2.500,00 TRY maaş ödemesi almış olmaktadır. Bunun yanı sıra firma ile net maaş üzerinden anlaşılan personel, net maaşına ek olarak alması gereken AGİ tutarını da alamamaktadır. İşletme 4691 sayılı kanundan brüt maaş özelliği çerçevesinde yararlanmak ve tüm vergilerden muaf olmak adına personeli mağdur etmektedir.

Ayrıca işletme reelde net ücret sistemini uygulayıp arka planda brüt ücret sistemini uyguluyormuş gibi gösterdiği için hesaplanması gereken gelir ve damga

vergileri de hesaplanmayarak devlete ödenmesi ya da mahsup edilmesi gereken vergi tutarlarının da dikkate alınmadığı bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

6 LİTERATÜR

Teknoparklarda faaliyet gösteren işletmelerin faydalandıkları teşvik ve istisnalarda, hata ve hilelerin incelendiği bu tez için yapılan literatür taramasında öncesinde yazılmış bu kapsamda bir kaynağa ulaşılmamıştır.

Teknopark teşvik ve istisnalarının, yerinde ve doğru şekilde kullanıldığını destekleyen Keleş (2007) tarafından ‘Türkiye’de Teknokentler: Bir Ampirik İnceleme’ adlı çalışmasında Teknokent yöneticilerine gönderdiği anketleri değerlendirmiştir. Sonuç olarak Ar-Ge ve Ar-Ge çalışmalarına daha fazla önemin verilmesi gerektiği, yurtdışından getirilen Ar-Ge materyallerine uygulanan gümrük geçişlerin kolaylaştırılması gerektiği ve Teknokentler çalışan personel sigorta primlerine teşvik uygulanması gerektiğine kanaat getirmiştir.

Yusufoğlu (2014) ‘Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kapsamında Teşvik Uygulamaları ve Ekonomiye Katkısının Değerlendirilmesi’ adlı çalışmasında, devletin Teknokentlerde faaliyet gösteren işletmelere sağladığı vergisel teşviklerin karşılığında 2023 Türkiye ekonomisi hedeflerinde Teknokentlerden büyük bir beklenti olduğunu vurgulamaktadır. Devletin en önemli gelir kaynağı olan vergileri, teşvik amaçlı temin etmeyerek feragat etmesi durumu sonrasında, daha fazla bir gelir sağlayacağına inanılmaktadır.

Delichasanoglou (2007), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Türkiye’deki Gelişimi, Sağladığı Vergisel Avantajlar üzerinde yaptığı anket çalışmasında; Türkiye’deki Ar-Ge adına yapılan harcamaların diğer ülkelere göre daha az olduğunu ve hükümetin teknoloji politikalarına daha fazla önem vermesi gerektiğine değinmiştir. Ayrıca TGB’lerde Ar-Ge faaliyeti dışında başka faaliyetlerde bulunan firmaların muhasebe kayıtlarının tutulmasında, karşılaştıkları sorunların daha detaylı araştırılması gerektiğini belirtmektedir.

7 SONUÇ VE ÖNERİLER

Ticari amaç güdülen, teknoloji temelli araştırma & geliştirme yapabilmek ve teknoloji transferini sağlamak adına üniversite yerleşkelerinde sanayinin de iş birliği ile yerlerini alan işletmelerin oluşturduğu bu alanlar 'Teknoloji Geliştirme Bölgeleri - Teknopark' şeklinde adlandırılmaktadır. Gerçekleştirilen işin sonucunda ortaya katma değeri olan bir ürün çıkar ve satışı sağlanarak ticari kazanç elde edilir. Bu satışlar evrensel boyuta ulaşarak ülke ekonomisine katkıda bulunur. Bu sebepten devlet Teknoparklarda bu amaçla bulunan firmalara istisnalar sağlayarak teşvik paketleri sunmaktadır. Amaçlarına göre bilim parkları, teknoloji parkları, teknoloji yenilik merkezi, kuluçka merkezi; kuruluş modellerine göre devlet esaslı, üniversite esaslı, özel sektör esaslı, yerel yönetim esaslı şeklinde incelenmektedir. Türkiye'de ilk defa Devlet Planlama Teşkilatı tarafından siyasal açıdan gündeme getirilen Teknoparklar, Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı yürütücülüğünde Birleşmiş Milletler Kalkınma için Bilim ve Teknoloji Fonu ile TUR90/T01 nolu proje imzalanarak Teknoparkların kurulduğu programlar başlatılmıştır. Teknoparkların öncelikli faydası; kendi aralarında etkileşim sağlayarak öncelikle kendilerine, sonrasında üniversiteye ve en sonunda da ülke ekonomisine katkı sağlamaktır. İstihdamın kalifiye ve yenilikçi, araştırma alt yapısının da verimli şekilde ve ülke kaynaklarının da milli hedefler doğrultusunda kullanılması hedeflenmektedir.

Teknoparklarda uygulanan vergisel teşvik ve destekler kapsamında değerlendirilen faaliyetler, bölgede araştırma, geliştirme ve yazılım etkinliklerinden kazanılan hasılatlardır. Evraklarla kanıtlanabildiği sürece bölge dışındaki araştırma ve geliştirme faaliyetleri de bu kapsamda değerlendirilmektedirler. Teknoparklarda sağlanan teşvik ve istisnalar şu şekildedir: kurumlar vergisi açısından sağlanan teşvikler, gelir vergisi açısından sağlanan teşvikler, katma değer vergisi açısından sağlanan teşvikler, sosyal güvenlik ödemeleri açısından sağlanan teşvikler ve damga vergisi ve harçlar için sağlanan teşvikler şeklinde, 4691 sayılı kanun kapsamında incelenmektedir. Teknoparklarda bulunan işletmeler, projeleri devam ettiği sürece 31.12.2023 tarihine kadar elde ettikleri kazançlar karşısında kurumlar vergisinden muaf tutulmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken önemli nokta, kazancın yazılım ve Ar-Ge faaliyetleri kapsamında elde edilen nitelikli harcamalar sınıfına girmesidir. Kurumlar vergisi tüzel kişi mükelleflerine sağlanan kazançta ait istisnalar, gelir vergisi

gerçek kişi mükelleflerine de sağlanmaktadır. Teknoparktaki işletmelerin vergi istisnalarından faydalanabilmeleri için Maliye Bakanlığı'na başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Başvuru için öncelikle işletmelerin, yönetici şirket tarafından teknoparkta bulunduklarına dair etkinlik alanlarını da kapsayan belgeyi temin etmeleri gerekmektedir.

Teknoparklardaki Ar-Ge, yazılım, tasarım ve destek personellerinin yine söz konusu kapsamda teknoloji ve yenilik ile ilgili faaliyetlerinden kazanılan ücretler her türlü vergiden muafır. Ar-Ge çalışanlarının; yüksek lisans öğrencisi olanlar için 1,5 senesi, doktora öğrencisi olanlar için de 2 seneyi geçmemek şartıyla teknopark dışı sahalarda bulunduğu süreler karşılığında kazanılan ücretin % 100' ünü aşmamak koşuluyla Bakanlar Kurulu tarafından tamamı (%100) veya bölünmüş olacak şekilde gelir vergisi stopajı teşviği kapsamındadır. Her türlü vergiden muaf olan personel ücretleri muhtasar beyannamesinde tahakkuk eden vergiden mahsup edilir.

Teknopark bölgelerinde bulunan girişimci firmalar katma değeri vergisinden kısmı istisna şeklinde muaf tutulmaktadırlar. Mükelleflerin istisnaya konu faaliyetlerinde yüklenilen KDV'nin, vergiye tabi işlemlerinde hesaplanan KDV' den düşmeleri KDVK Md. 30/a kapsamı dışındadır. Bu durumda indirilemeyen KDV işin durumuna göre gider ya da maliyet faktörü olarak dikkate alınmaktadır. Mükellefler istedikleri takdirde bu istisna kapsamından çekilebilirler. Sonrasında yüklenilen KDV tutarını indirim konusu yapabilirler.

Teknoparkta yer alan firmalarda çalışan Ar-Ge ve destek personelinin araştırma, geliştirme ve tasarım alanında gerçekleştirdikleri faaliyet sonucu elde edilen ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı her bir personel için 5 yıl süre için Maliye Bakanlığı tarafından ödenmektedir.

Teknoparklarda sağlanan vergisel teşvik ve desteklerden bir diğeri de Türk Vergi Sistemi'nde yapılan harcamalar üzerinden alınan vergiler başlığı altındaki Damga Vergisi ve devletin sağladığı bir hizmet, kişiye sağlanan özel bir fayda karşılığında alınan harçlar kapsamında sağlanan teşviklerdir.

Teknoparkların amaçları geçmişten günümüze katlanarak önemini arttırmışlardır. Üniversite, üretim yerleri, araştırma ve geliştirme kuruluşlarının eş

zamanlı işbirliği ile gerçekleşen bu amaçların başında teknoloji alanında ulusal rekabet ve dışa bağımlılıktan kurtulup rağbet gören ülkeler arasında yer almak gelmektedir. Güçlü bir rekabet gerektiren bu süreç için teknolojiyi çok iyi bir şekilde işleyebiliyor ve ticari boyutta pazarlayabiliyor olmak gerekmektedir. Bu açıdan büyük önem teşkil eden teknoparklar, teknolojik bilgiyi üretme, işleme ve de milli ticari gelir haline dönüştürme konusunda ülkenin rekabet merkezleri olarak görülmektedir. Bu amaçla, teknoparklarda yerini almış küçük, orta ve büyük ölçekli işletmeler için devlet de ülke stratejisi olarak istisna ve teşvik paketleri uygulamaktadır. Bu paketlere ait uygulamalar çerçevesinde devlet, vergi alacağından vaz geçer, ek olarak hizmet ya da maddi teşviklerde bulunur. Bunun karşılığında bir kısır döngü çemberi gibi en başta bahsedilen amaçlar ulusal beklenti olarak yerini alır.

Teknoparkların daha iyi ve amacında işlemesi ve de yapılan hilelerin önüne geçilmesi adına aşağıdaki ana başlıklar altında önerilerde bulunulmuştur:

- Yasal mevzuata eklemeler
- Yasal mevzuatta yoruma açık konuların ortadan kaldırılması
- Yönetici şirketin takip ve kontrol sisteminde iyileştirmeler
- Teknoparkta bulunan işletmelerin muhasebe kayıt ve takip sisteminde iyileştirmeler
- Dijital dönüşüm uygulamaları ve vergi idareleri ile tam entegrasyon
- Sektörel Teşvik
- Teknoparklardaki İşletmeler İçin Zorunlu ve Periyodik Eğitimler

7.1 Yasal Mevzuata Gerekli Eklemeler Yapılmalıdır

Teknopark bölgelerinde geçerli olan teşvik ve istisnaların doğru ve yerinde uygulanması adına devlete büyük görev düşmektedir. Öncelikle, kanunen ikircikli konular üzerinde durularak yoruma açık ve tereddütlü durumlar net bir şekilde çerçevelendirilmedir. Örneğin, personel ücretlerinde gerçekleşen gelir vergisi istisnası konusunda, destek personel ve bölge dışında çalışmak durumunda kalan personel sürelerine ait bir yönetmeliğin çıkarılması, bu konu hakkında yaşanan karışıklıkları ortadan kaldıracaktır. Sonrasında bu müphem hususlara Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (1 nolu)' nde ve ya 4691 Teknoloji Geliştirme Gölgeleleri Kanunu' na istinaden bir tebliğin yayınlanması uygun olacaktır.

Bölgede çalışan personeller alanlarında uzman ve ücret maliyetleri yüksek olduğundan, teknoparklarda bulunan firmalar için personel ücret teşvikleri önem teşkil etmektedir. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nda detaylı olarak yer verilmeyen personel ücretleri, yine aynı kanuna bağlı olarak ilgili bir yönetmeliğin düzenlenmesi bu konudaki teşviklerin daha sağlıklı ve doğru şekilde takibini sağlayacaktır. ‘Personel Ücretlerinde Uygulanacak Teşvik ve İstisna Uygulamaları’ başlığı altında toplanacak yeni bir yönetmelik ile günümüzü yakalayamayan geniş kapsamdaki uygulamaları da netleştirmiş olacaktır.

Teknopark bölge temsilcileri, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı ve Maliye Bakanı üyelerinin ortak görüşleri neticesinde oluşturulacak yeni bir ‘Personel Ücretleri’ yönetmeliğinde şu konulara değinerek takibi ve netleşmesi sağlanabilir:

- Maaş ödemesinin net ücret & brüt ücret netleştirilmesi
- Gerçekte net ücret ödemesi uygulanırken arka planda brüt ücret basamaklarının kullanımının önüne geçmek
- Net ücret ve brüt ücret ödemesi konularında istisnanın ayrı ayrı şekilde ele alınması ve hesaplanması
- AGİ konusunda bir netliğe gidilmesi

7.2 Yasal Mevzuatta Yoruma Açık Konular Ortadan Kaldırılmalıdır

Teknoparklarda bulunan firmalar için en ilgi çeken konunun vergi muafiyeti olduğu göz önünde bulundurularak kurumlar vergisi ve gelir vergisine ait uygulamaların özenle yeniden incelenerek tüm yoruma açık alanların titizlikle netleştirilmesi gerekmektedir. Müteakiben, bölgede bulunan işletmeler bu kapsamda daha fazla denetime tabii tutularak sonucundaki uygulanacak cezai yaptırımların caydırıcı olacağına inanılmaktadır.

İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Teknopark ve İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi bilirkişilerinden alınan görüşlere istinaden, faaliyetler ve faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi konusunda belirsizlikler söz konusudur. Kanunda ‘Ar-Ge ye dayalı faaliyetler’ tabiri kullanılsa da bu kalıp çoğu işletme tarafından çok farklı şekilde yorumlanmaktadır. Teşvik kapsamında değerlendirilecek faaliyetlerin tek tek ne oldukları, proje kapsamında bölge içinde ve bölge dışında nasıl takip

edilecekleri belirtilmelidir. Konu başlığı olarak geçerli sayılacak faaliyetler, basit görülse de teşvik işlem basamaklarının en başında bulunduğu için bu hususta önem teşkil etmektedir. Bu çerçevede ‘Ar-Ge faaliyetleri’ nin neler olacağı yasal mevzuatta tek tek belirtilmelidir. Bu çerçevede teşviklerden yararlanmak için göstermelik oluşturulan projelerin önüne geçilerek ülke kalkınmasının amacının önceliklendirilmesi sağlanmış olacaktır.

Personel ücreti stopaj istisnası kapsamında; destek personeli sayısının Ar-Ge ve tasarım personeli sayısının yüzde onunu aşmaması gerekmektedir. Burada belirtilen yüzde onluk oran, belirsizlik oluştururken firmalar için yoruma açık bir durum söz konusu olmaktadır. Söz konusu belirsizlik, ilgili oranı uygularken personelin tam gün çalışma saatine mi bakılacağı yoksa çalışan personel sayısına mı bakılacağı konusunda ortaya çıkmaktadır. Maliye bakanlığı tarafından henüz net bir bilgilendirme söz konusu olmamakla birlikte, bölgedeki firmalar bu hesaplamayı uygularken çalışan Ar-Ge ve tasarım personeli sayısının ele alınması konusunda yorumlamaktadırlar.

Teknoparklarda proje tamamlandıktan sonra seri üretime geçildiği takdirde, seri üretimden elde edilen kazanç istisna kapsamı dışındadır. Bu konuda kanunda yoruma açık alanlar mevcuttur. Tek bir projenin üretildikten sonra hiçbir değişikliğe uğramadan birden fazla işletmeye satılması seri üretim olarak nitelendirilirken, birden fazla üretilen farklı projelerin ayrı ayrı firmalara satılması seri üretim olarak nitelendirilmemektedir. Üretilen bir projenin orijinaline bağlı kalınarak teslim edileceği sektöre uygun olacak şekilde değişiklikler uygulanarak birden fazla işletmeye satılmasının seri üretim olup olmadığı kanunda netleştirilmemiştir. Bu konuda net bir ibare kullanılarak yoruma açık alanları netleştirilebilir.

7.3 Yönetici Şirketin Takip ve Kontrol Sisteminde İyileştirmeler Yapılmalıdır

Teknoparklardaki faaliyetlerin milli amaca ulaşması için bölgedeki yönetici şirkete önemli görevler düşmektedir. Firmaların bölgede bulunmasının ilk amaçları arasında, vergisel teşvikler olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda bölge içindeki takip ve kontrol sisteminin doğru şekilde işliyor olması gerekmektedir. Yönetici şirketin en fazla ağırlık vereceği konu projeler ve projelerin kalitesi olmalıdır.

Girişimci firmalar teknoparklarda bulunmak, geçerli istisna ve teşviklerden faydalanmak için tüm başvurularını öncelikle yönetici şirkete yapmaktadırlar. Bu kapsamda tüm sorumluluğun yönetici şirkette olduğu teknopark bölgelerinde üretilen projelerin de takibi yapılmalıdır. Bölgelerde bu açıdan projelerin süreleri – bitiş tarihleri- takip edilmekle birlikte, içerik ve getirilerinin takip edildiği bir sistem söz konusu değildir. Yönetici şirketlerde proje takip bölümleri kurularak bölgedeki firmaların ürettikleri projeler, içerik yönünden denetlenmelidir. Projeler; ülke ekonomisine getirisi, ülke kalkınmasında kullanılabilecek bir buluş, hali hazırda bir sorun çözümü vb. çeşitlendirilecek kategorilerde değerlendirilebilir. Buradaki amaç teknoparklarda bir bilişim firması kurarak arka planda sektörel kazancına devam eden ve de personellerinin çoğunu da bilişim firmasında bordrolandıran firmaların göstermelik ürettikleri projelerin önüne geçmektir.

Teknolojinin öneminin büyük ölçüde vurgulandığı bu tezde, takip ve kontrol sistemi olarak dijital platformlar ve uygulamalar güçlü bir şekilde savunulmaktadır. Tüm başvuru, işlem ve denetlemenin yapılabileceği; yönetici şirket, Maliye Bakanlığı ve girişimci firmanın eşzamanlı kullanılabileceği bir dijital dönüşüm uygulaması kurgulanabilir. Bu alandaki yazılım ve uygulama aşamaları yine teknoparklarda bulunan firmalar tarafından gerçekleştirilebilir.

Bölgede yer almak isteyen girişimci firmalar bu platforma üye olarak gerekli evrakları sisteme yükleyerek başvurularını gerçekleştirebilirler. Sonrasında ilgili birimlerin onay geri bildirimleri ile teşvik ve istisnalardan yararlanmaya başlayan firmalar tüm beyan ve bildirimlerini de bu platform üzerinden gerçekleştirebilirler. E-beyan portalına da bu sistem üzerinden geçiş yapılarak doğrudan maliyeye ulaşması sağlanabilir. Ayrıca üretilen projeler de bu dijital platform üzerinden yönetici şirketler tarafından takip edilebilir. Bu platform üzerinden maliye ve yönetici şirket tarafından teknoparkta bulunan işletmelere geri bildirim ve uyarılar iletilebilir. Beyannamede kullanılan yanlış kalemler, tamamlanma süreci yaklaşan ya da uzun süredir getirisi olmayan projeler için işletmelere uyarılar gönderilebilir. Uyarılar dikkate almayan işletmeler için maddi yaptırımlara gidilebilir.

7.4 Teknoparkta Bulunan İşletmelerin Muhasebe Kayıt ve Takip Sisteminde İyileştirmeler Yapılmalıdır

Bölgede bulunan teşvik ve istisnalardan faydalanan Ar-Ge firmalarının gerçekleştirdiği faaliyetlere ait araştırma, geliştirme ve diğer faaliyetler şeklinde ayrı olarak takip etmesi gerekmektedir. İstisna oran ve tutarlarını önemli ölçüde etkileyen ve haksız istisna tutarlarına sebep olan bu aşama, titizlikle proje için ya da proje için olmayan giderler olarak kayıtlara alınarak hesaplanmalıdır. Ayrıca, proje için bölge dışında bulunmak zorunda olan personellere ait çalışma saatleri titizlikle hesaplanmalıdır.

Kurumlar Vergisi ve Gelir Vergisi istisnaları açısından büyük önem teşkil eden projeye dayalı Ar-Ge ve tasarım giderlerinin ayrı bir maliyet olarak takip edilmesinin ilk basamağı muhasebe kaydı aşaması ile başlamaktadır. Bu aşamada 7.3 nolu başlıkta da belirtildiği üzere alanında uzman muhasebe personelleri tarafından kayıt işlemlerinin yapılması gerekmektedir. Girişimci şirketin de kendi bünyesindeki iç kontrol mekanizmasında bu konuda kontrollerin yapılıyor olması ve de Ar-Ge harcamaları ile diğer harcamalarının birbirine karıştırılmaması gerekmektedir. Müşterek genel giderlerin de teknopark uygulamalarına uygun bir şekilde ayrılması ve bu şekilde takip edilmesi gerekmektedir. Burada kayıt sorumluluğu bölgedeki işletmede, takip sorumluluğu ise Maliye Bakanlığı'ndadır. Bu kapsamda Maliye Bakanları 7.3' te de belirtildiği gibi dijital platformlardan takibini sürdürürken yılda bir ya da iki kere de olmak üzere anlık denetimler gerçekleştirilebilir.

7.5 Dijital Dönüşüm Uygulamalarına Önem Verilmeli ve Vergi İdarileri ile Tam Entegrasyon Sağlanmalıdır

Teknoparklarda bulunan firmaların muhasebe kayıtlarının doğruluğu konusunda ilk sorumlulukları kendileri alarak yaşanabilecek hataları kendi iç kontrol ve denetim mekanizmasında çözüyor olması gerekmektedir. Kendi bünyesinde döngü yaklaşımı çerçevesinde kullandığı ERP sistemi ile kontrolünü, anlık denetimlerden önce sağlıyor ve ilgili düzeltmeleri yapıyor olmalıdır.

Takip sisteminin sağlıklı şekilde yürütülmesi için teknoparktaki işletmenin kullandığı muhasebe programının 7.3' te belirtilen dijital platform ile eş zamanlı çalışıyor olması gerekmektedir. İşletme tarafından kaydedilen işlemler Maliye Bakanlığı tarafından da eş zamanlı kontrol edilebilir olmalıdır. İşletme, kaydettiği maliyet kaydına ilgili evrak görselini de yükleyebilir. Evrak görseli yükleme işlemi,

işletmedeki iş yükünü arttırsa da evrak kontrolü ve kayıt sistemi de eş zamanlı olarak kontrol edilmiş olacaktır. Teknoparktaki işletmeler bu yeni iş yükü için stajyer destek personel kullanabilirler.

Sağlıklı ve düzenli şekilde ilerleyen bir vergi sistemi ve tahsilatı için iyi bir vergi idaresi gereklidir. Bunun sağlanabilmesi için çağımızda bilgi teknolojilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu dijitalleşme sürecine geçildikten sonra uygulanacak doğru vergi uygulamaları ile birlikte hedeflenen mali politikaların hayata geçmesi sağlanmış olacaktır. Bu süreç ile birlikte, vergi konusunda başrol oyuncularının ticari işlemleri evrimii olarak anlık izlenebilecektir. Kayıt dışı ekonomi kontrol altına alınarak vergi idarelerinin tahsilat amacı maksimum oranda yerine gelmiş olacaktır. Mükelleflerin vergiye gönüllü uyumu ile birlikte de vergi kaçakçılığı ve sahteciliğinin önüne geçilecektir. Bu çıkarımın dünyada örnekleri mevcuttur. Örneğin vergi idarelerinde dijitalleşmeye geçtikten sonra vergi gelirleri Rusya’da %12, Meksika’da 38 ve Brezilya’da 42 oranında artmıştır.

Teknolojinin her alana kolaylık sağladığı günümüzde vergi idarelerinin dijitalleştirilmesi, kontrol mekanizması için büyük bir öneme sahiptir. Bu dijitalleşme süreci ile birlikte maliye politikaları daha sağlıklı şekilde işleyecek ve vergi konusunda yapılan usulsüzlüklerin önüne geçilmiş olacaktır. Teknoparklarda uygulanacak bu dijitalleşme ile ayrıca denetimler için zaman ve maliyetten tasarruf edilmiş olacaktır. Vergi demelerinin de bu dijital platformlar üzerinden yapılması ile tahsilat ve ödeme süreçlerinde kolaylık sağlanmış olacaktır.

Teknoparkta bulunan daha fazla mükellefi eş zamanlı olarak denetlemeyi sağlayacak dijitalleşme sürecine geçiş, planlı ve sistemsel bir şekilde olmalıdır. İlk aşama, vergi beyannamelerinin dijital portala yüklenmesi ile sonrasındaki aşama ise muhasebe işlemlerinin bu dijital portala entegre edilmesi şeklinde olmalıdır. En önemli olan son aşama ise, denetimlerin bu dijitalleşme sürecinde elektronik ortamda yapılıyor olmasıdır. Bu dijital sürece girişimci firmaların ürettikleri projeler de entegre edilerek arka planda ilgili proje, ilgili maliyet eşleşmesi gerçekleşiyor olmalıdır. Bu eşleşme ile istisna KDV otomatik olarak doğru ve kolay bir şekilde hesaplanıyor olacaktır. Muhasebe kayıtlarına ilgili evrak görüntülerinin yüklemesi ile de tarafsızlık ve belgelendirme kavramı sağlanmış olacaktır. Sonuç olarak KDV beyannameleri,

faturaları ve muhasebe defteri zorunlu olarak elektronik ortamda saklanacak bir dijitalleşme süreci gerçekleşmiş olacaktır.

Teknoparklarda faaliyet gösteren her firma için e-fatura, e-beyan ve de e-defter zorunlu hale getirilmelidir. Bunun yanında yan uygulamalar da kullanılmalıdır. Örneğin vergi idareleri radyo frekansı ile takip edilebilen bir kara aracı ile birlikte taşınan malları, elektronik belgeye entegre ederek takibini sağlamış olacaktır. Bu şekilde kayıtsız mali işlemlerin önüne geçilmiş olacaktır. Ayrıca, vergi idareleri ile tam entegrasyonun sağlanabilmesi için ayrı ayrı portallardan sağlanan erişimlerin tek bir bulut ERP sistemine geçilerek tüm işlemlerin buradan yürütülmesi gerekmektedir. Bu şekilde ilgili kontroller aylık ya da 3 aylık dönemlerde daha az maliyet ile gerçekleşmiş olacaktır.

Teknoparkta bulunan işletmeler, muhasebe kayıtları için çeşitli program ve uygulamalar kullanmaktadır. Bu durum dijital vergi denetiminin uygulanmasını imkânsız hale getirmektedir. Bunun sonucu olarak e-defter, e-fatura ve kayıt saklama verilerinin hepsini eş zamanlı dönüştürebilen ve de açabilen bir e-denetim yazılımı ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyacı karşılayacak olan yazılım Vergi Denetim Analiz Sistemi (VEDAS)' tır. *"Vergi incelemelerinin daha etkin ve kısa sürede tamamlanabilmesi amacıyla geliştirilen, mükellefler tarafından üretilen e- defter, e- fatura, kayıt saklama verileri gibi elektronik verilerin kullanıldığı yeni bir e-denetim analiz sistemidir. Yazılımın test çalışmaları için görevlendirmeler yapılmış ve geri bildirimlere göre iyileştirici bakımlar uygulanmıştır. Ayrıca, e-fatura kapsamında olmayan mükelleflerin denetiminde de kullanılabilmesi için ibraz edecekleri belgelerin standartlaştırılması düşünülerek ikincil mevzuat çalışmaları yapılmıştır. Bu durum dönüştürme maliyetinin hesaplanması için önde gelen muhasebe programcıları ile görüşülmüştür"*(Vergi Denetim Kurulu, 2016). Bu yazılım ile mükellefler tarafından sisteme yüklenen e-fatura ve e-defterler, vergi idareleri tarafından çevrimiçi kontrol edilecektir. Ayrıca dışa aktarım işlemi sırasında format uyumsuzluğu yaşandığı takdirde format değiştirilebilecek, ilgili sıralama ve filtreleme işlemleri yapılabilecektir. VEDAS üzerinden gerçekleşecek denetim sonuçları, aynı sisteme dâhil çevrim içi çalışan Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı Bilgi İşlem Sistemi'ne (VDK-BİS) bildirilecektir.

Mükellefler e-denetim öncesi başka yazılımlar ile denetim sürecine hazırlanabilirler. Bu sayede hata ve mali yaptırımların önüne geçilmiş olacaktır. Hali hazırda firmaların ön denetimlerinde kullanabilecekleri IRISH yazılımı (<http://www.irisbusiness.com>, 2017) ve yerli olan Vision Plus VerDe (<http://verde.ideateknoloji.com.tr>, 2017) ve Fit Solutions (<https://fitsolutions.com.tr>, 2017) yazılımları mevcuttur. Bu yazılımlarla birlikte e-defter sistemi ile mali tablolar üretilerek çeşitli oran analizleri yapılabilmektedir. Vergi ve muhasebe denetimleri için mevzuattaki güncellemeler bu yazılımlar tarafından takip edilerek mükelleflere hata ya da eksiklikleri bildiriliyor olacaktır. Yeni teknoloji uygulamaları ile yeni hilelerin ortaya çıkabileceği öngörüsüne karşılık, VEDAS yazılımının bu ön denetim yazılımlarını da denetliyor olması gerekmektedir. Örneğin; sahte faturanın önüne geçmek için faturaların GIB tarafından beratlanmış olup olmadığı ya da e-mühür ve e-imzanın geçerliliğinin kontrol edilmesi gerekmektedir.

VEDAS sistemine tanımlanacak ek bir panel ile proje ve maliyetlerinin özel olarak takip edilmesi gerekmektedir. Örneğin; proje çalışanları, çalıştıkları süreler, müşterek giderlerin proje payları gibi... İstisna kapsamında değerlendirilmemesi gereken personellerin proje çalışanı gibi gösterilmesinin önüne geçmek adına, personellerin iş tanım ve takiplerinin yapıyor olması gerekmektedir. İstisna kapsamında ele alınan gelir ve giderlerin VEDAS yazılımı ile daha sık aralıklarla denetleniyor olması gerekmektedir.

Dijitalleşme sürecinin hayata geçirilmesi için güçlü bir alt yapı sistemine ihtiyaç vardır. Vergi üreticileri mükellefler, vergi toplama sistemleri ve tüzel kişilerin bir araya getirildiği dijital denetim sisteminde eş zamanlılık sağlanmalıdır. Evrakların yüklenebileceği bir arşiv sistemi ve çevrimiçi ödeme hizmeti de eklenerek dijital dönüşüm sisteminden alınacak verim arttırılabilir. Dijital denetime geçilmesi ile denetim için harcanan zaman ve maliyet azalarak denetimler daha kontrollü ve düzenli bir hale gelecektir.

7.6 Sektörel Teşvikler Yapılmalıdır

Teknoparklarda oluşan sektörel tekdüzeliğin önüne geçilmesi, geniş piyasa yelpazesine cevap verecek daha kapsamlı projelerin ortaya çıkmasına öncülük edecektir. Öncelikle farklı sektörlerle ait işletmelerin de bölgeye talebini arttırarak

sınırlı ve tekdüze faaliyet alanı oluşumunun önüne geçilmesi gerekmektedir. Akabinde, bölgedeki farklı sektörlerle ait firmalardan faaliyet alanlarına uygun kaliteli ve ticari yönden güçlü projelerin ortaya konulması sağlanmalıdır.

Sorumluluğunu yönetici şirketin üstleneceği bölgede bir sektör araştırması ve raporlaması yapılmalıdır. Sektörel dağılıma göre hangi sektörlerin teşvik edilerek bölgeye çekilmesi gerektiği belirlenmelidir. Bu sayede, bölge içindeki girişimci firmaların kendi projeleri için ihtiyaç duydukları mal, ürün ve hizmetlere ulaşımı kolaylaşarak bölge iş birliği sağlanmış olacaktır. Sonuç olarak, daha kapsamlı ve verimli projeler üretilerek öncelikle bölge ve üniversite kalkınması sonrasında da milli sanayi ve uluslararası kalkınma aşamaları başarılı bir şekilde sağlanmış olacaktır.

Bölgede sayılarının az olduğu sektörler için yönetici firma tarafından seminerler düzenlenebilir, teknoparklara kaliteli yatırımların yapılması sağlanarak bölge içi sektör yelpazesinin genişletilmesi sağlanmalıdır.

7.7 Teknoparklardaki İşletmeler İçin Zorunlu ve Periyodik Eğitimler Sağlanmalıdır

Teknoparklarda faaliyetlerini sürdüren işletmeler karşılıksız sağlanan teşvik ve istisnaların sonucunda kaliteli proje üretimi ve milli kalkınmaya katkıda bulunmaktadır. Söz konusu ulusal beklentinin göz ardı edildiği ya da bir beklentinin olmadığına inanan bazı işletmeler, ilgili teşvik ve istisnaları kendi çıkarları doğrultusunda kullanabilmektedirler. Bunun sonucunda, bir tarafta ülke kalkınması ve ekonomisi için devlet, diğer tarafta ise göstermelik bir Ar-Ge firması ve içi boş projeler yerini almış olmaktadır. Bazen de firmalar yetersiz bilgi donanımı ile girdikleri bu süreçte, farkında olmadan hatalar da yapabilmektedirler. Teknopark bölgesinde bulunmanın amaçlarını ve buna bağlı olarak ilgili istisna ve teşvik konularında en güncel bilgileri takip ederek tüm işlemlerin doğru bir şekilde yapıldığından emin olunması gerekmektedir. Bununla birlikte, bu sürecin ne kadar ehemmiyetli şekilde sürdürülmesi gerektiğinin bilincinde olunması gerekmektedir. Bu konuda işletmeler teknoparkta yerlerini almadan önce zorunlu bir eğitim programına tabii tutulabilir ve de sonrasında güncel mevzuatı takip etme konusunda bu eğitimler yılın belli dönemlerinde katılımı zorunlu seminer ya da eğitimler olarak sürdürülebilir.

Firma kuruluşunda firma sahibi ve ortakları tarafından alınacak teknopark uygulamaları hakkında bağlayıcı eğitimler, sonrasında şirkette çalışacak her personel için geçerli olmalıdır. Özellikle muhasebe departmanında yaşanacak hataların sonucu maddi yaptırımlar ile sonuçlanabileceği için muhasebe personeli bu konuda uzman değil ise bölgedeki yönetici firma tarafından tedarik ve takip edilecek bir eğitim ve sertifika sürecinden geçmelidir. Yönetici işletme bünyesinde, bu eğitim süreci alanıyla ilgili bölümler oluşturularak uzman kişiler tarafından teknopark uygulamalarının nasıl muhasebeleştirileceği konusunda eğitimler verilmelidir. Teknopark bölgesinde işe başlayacak bir personel muhasebe alanında uzman iken, teknopark uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmayabilir. Buradaki eksiklik yönetici firma sorunluluğunda ve takibinde profesyonel şekilde çözüme ulaştırılmalıdır. Söz konusu eğitimler güncel uygulamalar çerçevesinde sürdürülerek her bir katılım periyodu için belirli sınıf sertifika uygulaması yapılabilir. Temelden profesyonele doğru aşamalarla tedarik edilen sertifikalar tüm teknoparklarda geçerli olarak uzmanlık alanı oluşturulabilir.

Ülke kalkınmasındaki teknoparkların pastadaki payını daha fazla büyütmek için iktisadi ve idari bilimler fakültelerinde teknopark uygulamaları ile ilgili dersler eklenebilir. İleride teknopark bölgelerinde muhasebe işlemlerini gerçekleştirecek uzman adaylarına bu konudaki eğitim daha erken sağlanarak ileride yaşanacak hataların önüne geçilmiş olacaktır.

8 KAYNAKÇA

- 100 Soruda Ar-Ge Teşvikleri. (2011).
https://www.vergidegundem.com/documents/10156/79656/EY100soru_AR-GE_2011.pdf adresinden alındı
- 28.02.2008 Tarihli 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerini Desteklenmesi Hakkında Kanun. (2008).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5746.pdf> adresinden alındı
- 3065 Katma Değer Vergisi Kanunu. (1984).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3065-20140910.pdf> adresinden alındı
- 365 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği. (2006). Gelir İdaresi Başkanlığı:
<https://www.gib.gov.tr/node/88265> adresinden alındı
- 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Üretilen Yazılımlara İlişkin Kurumlar Vergisi İstisnası Sınırı Nedir? (tarih yok).
<https://www.istanbulymmo.org.tr/Data/Platform/212.pdf> adresinden alındı
- 5035 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu . (2004). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/01/20040102m1.htm> adresinden alındı
- 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun. (2008). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5746.pdf> adresinden alındı
- Açar , F. (2021). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde İstisna Kazanç Tutarının Tespit Edilmesi. *Mali Çözüm*, 163-233.
- Akan, N. (2018). Teknokentlerde Girişimcilere Sağlanan Yararlar ve Vergisel Boyutta İncelenmesi ve Bir Uygulama. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, Aydın Üniversitesi.

Aksis Denetim. (2020). Teknokentlerde Vergi Muafiyeti ve Destekler: <https://aksisdenetim.com/teknokentlerde-vergi-muafiyeti-ve-destekler> adresinden alındı

Aktaş , A. (2012). Teknoloji Serbest Bölgesi'nde Uygulanan İstisna, Muafiyet ve Destekler. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, İstanbul Üniversitesi.

Aktaş, A. (2011). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler Neler Getiriyor? *E-Yaklaşım*, 91,98.

Aktaş, A. (2012). Teknoloji Serbest Bölgesinde Uygulanan İstisna, Muafiyet ve Destekler. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Alkibay, S., Orhaner, E., Korkmaz, S., & Ayşegül , S. E. (2012). Üniversite Sanayi İşbirliği Çerçevesinde Teknoparklar, Yönetimsel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 2.

Alp, M. A. (2012, Sayı: 287). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Uygulanan Destekler. *Vergi Sorunları Dergisi*, s. 91-98.

Arslantekin, S. (2007). Teknokent ve Üniversitelerimiz, Elektronik Gelişmeler.

Aslan, H. (2018). Teknokent Kazanç Tutarının Tepiti ve Nitelikli Harcamalar. *Kapsam Denetim*.

Atalay, B. (2018). Maddi Olmayan Duran Varlıkların İhtiyaca Uygun Sunumunun Şirket Değerine Etkisi Türkiye Örneği. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: T.C. Başkent Üniversitesi.

Atay, T. (2004). *Son Değişiklikler Çerçevesinde Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Sağlanan Vergisel Teşvikler*. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.

AURP. (2014). <http://www.aurp.net/history> Erişim:22.03.2014.

Avcı, M., Ereğ, D., & Erci, H. (2019). Türkiye'de Teknoparkların Gelişimi ve Sağlanan Vergisel Avantajlar Üzerine Bir Değerlendirme. *IV.International*

Entrepreneurship, Employment and Career Congress. Muğla, Muğla Üniversitesi.

Ay, M. (1996). Teknoparkların Dünyadaki Durumu Ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.* Ankara.

Aygün, G. (2007). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Yer Alan Kurumların Yazılım ve Ar-Ge faaliyetlerinden Elde Ettikleri Kazançların Kurumlar Vergisi İstisnası Açısından Ayırıştırılması. *Vergi ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi*, 140-230.

Babacan, M. (1995). *Dünyada ve Türkiye’de Teknoparklar, (Bilim ve Teknoloji Parkları.* İzmir: Asil Ofset Matbaası.

Bayındır, S. (2005). *KKTC’de Teknoloji Geliştirme Atılımı”, II. Teknoparklar Zirvesi, Uluslararası Projelere Açılımda Teknoparklar Arası İşbirliği, Bildiriler.* Gazimagosa Teknoloji Geliştirme Bölgesi.

Bayraklı, H., Erkan, M., & Elitaş, C. (2012). *Muhasebe ve Vergi Denetiminde Muhasebe Hata ve Hileleri.* Bursa: Seçkin.

Bayraktar, A. (2007). Türkiye’de Muhasebe Hileleri Tarihi. *Yüksek Lisan Tezi.* Edirne, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilgili, A. (2008). Üniversite Sanayi İşbirliğinde Teknoparklar: Bursa Ulutek Teknoloji Geliştirme Bölgesi Örneği Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bozkurt, N. (2011). *İşletmelerin Kara Deliği: Hile Çalışan Hileleri.* İstanbul: Alfa Yayınları.

Brooking, A. (1996). Intellectual Capital. *Thomson Business Press,UK.*

Çağıl, C. T. (2007). Türkiye’de Ulusal Teknoloji Politikaları ve Teknoparkların Bölgesel Gelişmeye Etkileri. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.* T.C. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü , İstanbul.

- Çakmakçı, M., Küçükçınar, A., & Özpınar, P. (2005). Öğrenen Bölgelerin Gelişiminde Teknoparkların Rolü , II. Teknoparklar Zirvesi, Uluslararası Projelere Açılımda Teknoparklar Arası İşbirliği, Bildiriler Kitabı. *Gazimagosa Teknoloji Geliştirme Bölgesi*.
- Çaltekin, M. (2014). *Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergi ve Sosyal Güvenlik Uygulamaları*. İstanbul: PFK İstanbul.
- Çankır , B. (2012). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Gelir ve Kurumlar Vergisi İstisnası ve Uygulamaya İlişkin Özellikli Durumlar. *Vergide Gündem*.
- Çelik, A., & M. Şerif, Ş. (2014). *Meslek Yüksek Okulları İçin Genel İşletme*. İstanbul: Eğitim Yayın Evi, 11. Baskı.
- Çelik, S. (2011). Characteristics and competencies for teacher educators: Addressing the need for improved professional standards in Turkey. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(4), 73-87.
- Çiftçi, M., & Aktaş, T. (2014, Sayı 304). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Seri Üretime Tabi Tutularak Pazarlanan Yazılımların Gayrimaddi Hak Bedellerinin Ayırıştırılması Sorunu. *Vergi Sorunları Dergisi*, 122-128.
- DDK. (2009).
- Delichasanoglou, M. (2007). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Türkiye’deki Gelişimi, Sağladığı Vergisel Avantajlar ve Bir Anket Uygulaması. İstanbul.
- Demirli, Y. (2014,). Türkiye’de Teknoparklara Yönelik Teşvikler ve Teknoparkların Bilim ve Teknoloji Kapasitesinin Gelişimine Katkısı. *Maliye Dergisi*, Sayı 166.
- Deran, A., & Savaş, İ. (2013). Maddi Olmayan Duran Varlıkların Ölçümü ve Finansal Tablolarda Sunumu. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2-73 - 95.
- DPT. (1989). Üniversiteler, Araştırma Kurumları ve Endüstri Arasındaki Bağları Geliştirme Projesi. Ankara: DPT.

Dulupçu, M. (2007). Teknokent nedir? *Science / Technology Park*.

Dznkowski, R. (2000). *The Measurement and Management of Intellectual Capital:An Introduction*. London: Management Accounting,Vol.

EBN. (2005). *European Business & Innovation Centre Network* . European Business & Innovation Centre Network Statutes (EBN Tüzüğü). adresinden alındı

Emrem, A. (2004). Entelektüel Sermaye Ve Bileşenlerinin Kavramsal Analizi. *İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, Sıra: 4 / No: 186.

Erdem, U. (2007). ODTÜ Teknokent’le İTÜ Arı Teknokent’i Karşılaştırdık. *Hürriyet İK*, 9.

Erenler, Y. (2007). Teknopark Alanlarının Fiziki Planlama İlkelerinin İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Konya, Selçuk Üniversitesi FBE.

Erün, T. (2012). Ankara'daki Teknopark Firmalarının Teknopark İçerisindeki İşbirliği Uygulamalarının Teknoloji Transfer Performansları Üzerindeki Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara, Kara Harp Okulu.

Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Bağımsız Denetçinin Hileye İlişkin Sorumlulukları. (2007). Türkiye Denetim Standartları: http://denetimakademisi.com/wp-content/uploads/2017/06/BDS_240.pdf adresinden alındı

Gelir Vergisi Kanunu. (1961). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10700.pdf> adresinden alındı

GİB. (2015). <https://www.verginet.net/dtt/11/ozelge-2015-6.aspx?ozID=190> adresinden alındı

GİB. (2018). <https://www.gib.gov.tr/taxonomy/term/84053> adresinden alındı

GİB 4 Seri No 'lu 5746 Sayılı Kanun Genel Tebliği. (2016). <https://www.gib.gov.tr/4-seri-nolu-5746-sayili-arastirma-gelistirme-ve-tasarim-faaliyetlerinin-desteklenmesi-hakkinda-kanun> adresinden alındı

GİB B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 10-1971 Sayılı Özelge. (2011). Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde Ar-Ge faaliyetinde bulunan şirketin, bu faaliyetlerde görev alan şirket ortağı ve yönetim kurulu üyelerine yapılan ödemeler dolayısıyla stopaj teşviki uygulamasından yararlanılıp yararlanılmayacağı hk.: <https://www.gib.gov.tr/node/94372> adresinden alındı

Girişimciler İçin Türkiye'deki Teknoparkların Sağladığı Avantajlar ve Buralarda Yer Alabilme Koşulları. (tarih yok). https://fiyatimbu.com/blog/girisimciler-icin-turkiye-deki-teknoparklarin-sagladigi-avantajlar-ve-buralarda-yer-alabilme-kosullari_370. adresinden alındı

Görkemli, H. (2011). *Bölgesel Kalkınmada Teknoparklar*,. Konya: Çizgi Kitabevi.

Gülbağ, M. (bt). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Sağlanan Teşvik ve Desteklerin Mali Açıdan Değerlendirilmesi.

Güleç, K. (1998). *Cumhuriyetin 75. Yılında Bilim, Teknoloji, Arastırma Politikalarının Sanayilesmeye Etkileri*. Ankara: Kogeb Yayınları.

Güredin, E. (2007). *Denetim ve Güvence Hizmetleri*. İstanbul: Arıkan Yayınları.

Hamel, G., & Prahalad, C. (1996). *Geleceği Kazanmak*. İstanbul: İnkilap Yayın.

Harmancı, M., & Önen, M. (1999). Dünyada ve Türkiye'de Teknopark ve Teknokent Uygulamaları. *Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Araştırma Müdürlüğü Ankara*, 3.

Hersek, H. (2007). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergi Teşvikleri ve Ar-Ge Faaliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi* . İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .

IASP. (2014). <http://www.iasp.ws/tr/few-words> Erişim: 19.03.2014 4 (çevrimiçi) .

- Johanson, U. (1999). Mobilising Change: Characteristics of Intangibles Proposed By 11 Swedish Firms. *OECD-International Symposium, Measuring and Reporting, Amsterdam*.
- Katkat, M. (2007). Muhasebede Vergi Yönünden Denetimin Kayıt Dışı Ekonomi Üzerindeki Başarısı. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,.
- Keleş, Delichasanoglou, & Karahan. (2007/2009).
- Keleş, M. (2014). İşletmelerin Teknokent Seçiminde Hiyerarşik Electre Yönteminin Kullanımı ve Ankara Bölgesinde Bir Uygulama. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Kiraz, A. (2004, Sayı 142). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (Teknoparklar) ve Sağlanan Vergisel Avantajlar. *III. Yaklaşım*, s. 168-169.
- Kirik, Z. (2007). Muhasebe Hata ve Hileleri ile Muhasebe Mesleğinde Etik: Afyonkarahisar'da Muhasebeciler Üzerine Bir Araştırma. Eskişehir, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korucu, E. (2018). Muhasebe Hata ve Hileleri Muhasebe Mesleğinde Etik. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KOSGEB Teknolojik Üretim ve Yerlileştirme Destekleri*. (tarih yok). <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/6313/arge-teknolojik-uretim-ve-yerlilestirme-destekleri> adresinden alındı
- Kurdoğlu, S. F. (2008). Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinde Yeni Teşvik.
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ*. (tarih yok). Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180612-15.htm> adresinden alındı

Kurumlar Vergisi Sirküleri/1. (2003). Sayı KVK-1/ 2003-1 / Teknoloji Geliştirme Bölgeleri - 1: <https://www.verginet.net/FrameChild.aspx?ID=871> adresinden alındı

Küçük, İ. (2008). Finansal Raporlamada Hile-Manipülasyonlar ve Önlenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Küçük, N. (2010). Yerel Ekonomik Kalkınmada Yeni Bir Açılım: Teknoparklar. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Niğde, Niğde Üniversitesi.

KVK. (2003). <https://www.verginet.net/FrameChild.aspx?ID=871> adresinden alındı

Lambert, B. (2000). Building Innovative Communities: Lessons From Japan's Science City Projects. *Working Paper No:17*. Stockholm School of Economics, European Institute of Japanese Studies, İsveç.

Leif, E., & Malone, M. (1997). *Intellectual Capital*. USA: Harper Collins Pub.

Link, A., & Link, K. (2003). On the Growth of U.S. Science Parks. *Journal of Technology Transfer*, 28, s. 81–85.

Llach, J. (2008). Science And Technology Parks. Creating New Environments Favourable To Innovation”, . *Paradigmes, Issue no. 0*.

Mahmutoğulları, Y. (2015). Teknokentlerin Vergi İstisnası Bakımından Değerlendirilmesi. *E-Yaklaşım*, 268.

Menteş, T. (2010). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri/Teknoparklar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.

MHUD, M. H. (2017). *Denetim İlke ve Esasları*. Ankara: Acar Matbaa.

Moll, J. (1995). Biographical Memoirs . *William Bradford Shockley Washington DC: National Academy*, vol. 68.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (Tek Düzen Hesap Planı). (tarih yok). İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası:

<https://www.ismmmo.org.tr/Mevzuat/Muhasebe-Sistemi-Uygulama-Genel-Tebliğleri-Tek-Duzen-Hesap-Plani---3988> adresinden alındı

- Müjder, A. (2017). *İşletmelerde Muhasebe Hata ve Hilelerinin Önlenmesinde Kurumsal Kaynak Planlaması Sisteminin Kullanımı*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Narin, K. (2013). 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu Çerçevesinde Teknoparklara Sağlanan Vergi Avantajları İle SGK Prim. *E-Yaklaşım*.
- Nonaka, I. (1999). *Bilgi Yaratan Şirket*. İstanbul: Bilgi Yönetimi-MESS Yayını.
- Okay, S. (2011). Muhasebe Hata ve Hilelerinin Meslek Etiği Açısından İrdelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Karaman, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öz, E., & Gülten, S. (2018). Teknokent'te Faaliyet Gösteren Firmaların Vergisel Avantajları.
- Özbay , M. (2000). Bilime Dayalı Teknoloji Üretim Merkezleri veya Teknoparklar. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, XIII.4, 1109-1118.
- Özçelik, K. (2005). *TÜBİTAK MAM Teknoparkı, II. Teknoparklar Zirvesi, Uluslararası Projelere Açılımda Teknoparklar Arası İşbirliği, Bildiriler*. Gazimagosa Teknoloji Geliştirme Bölgesi.
- Özerhan, A. Y. (2008). *Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi*. Ankara : Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayını.
- Özgüven , N. (2012). Teknoparkların Üniversiteler Katkıları ve Mühendislik Eğitime Etkileri. ODTÜ Üniversitesi, Ankara.
- Özmen, E. (2020). Teknopark Firmalarına Robin Hood Yükümlülüğü. *Medium*.
- Petree, V. (2000). Risk-sensitive foraging in rats: the effects of response-effort. *Behavioural Processes*.

- Polat, Ç. (2003). Assessment Of Technology Development Activities In Turkish Technoparks. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul, T.C. Yeditepe Üniversitesi.
- Resmi Gazete. (2011). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/02/20210203-11.htm> adresinden alındı
- Resmi Gazete 2014/Sayı 28939. (tarih yok). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140312.pdf> adresinden alındı
- Resmi Gazete. (2021). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/02/20210203-11.htm> adresinden alındı
- Rodoplu, B. (2020). Muhasebe Hata ve Hilelerinin Meslek Etiği Açısından İncelenmesi. *Yükseklisans Tezi*. İstanbul, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sağlam, E. (2004). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde (Teknoparklarda) Uygulanan Vergisel Teşvikler. *Vergi Dünyası Dergisi*, 39-280.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yatırım Teşvik Uygulamaları. (2021). <https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri/md0103011615> adresinden alındı
- Sarıçiçek, H. (2006). *Teknoparklarda Başarı Ölçütleri”, II.Teknoparklar Zirvesi Bildiriler*. İstanbul: Çevrimiçi.
- Sarıhan, H. (1998). *Rekabette Başarının Yolu Teknoloji Yönetimi*. İstanbul: Desnet Yayınları, Birinci Baskı.
- Savcı, A., & Leyla, İ. (2016). Teknoloji Geliştirme Bölgesindeki Yayılan Seri Üretimlerin Vergilendirilmesi ve İki Kritik Kavram; Gayrimaddi Hak & Transfer Fiyatlandırması. *Vergi Dünyası Dergisi*, 57-65.
- Saxenian, A. (2000). Silicon Valley’s new immigrant entrepreneurs.

Science Park, T. (2007). *IASP. Science / Technology Park*, <http://www.iasp.ws/publico/index.jsp?enl=2> E.T: 07.08.2007. adresinden alındı

Seetharaman, Sooria, & Saravanan . (2002). Intellectual Capital Accounting and Reporting in the Knowledge Economy. *Journal of Intellectual Capita*, 128-148.

Sezgi, Ö. (2001). Mevzuatımızda Yeni Bir Müessese; Teknoloji Geliştirme Bölgeleri. *Vergi Dünyası, Sayı 240*, 56-66.

Sullivan, P. (1998). *Profiting From Intellectual Capital*. J.Wiley & Sons Pub.

Şenliler, N. (2006). *Teknopark Gelişmelerinin Plânlama / Tasarımı İçin Belirlemeler*. Ankara.

T.C 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu. (2001). TC. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4691&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı

Taghiyareh, F., & Hekmat, S. (2007). A New Entrepreneurial Model for Iranian Incubators.

Tarakçıoğlu, A. A. (2016). Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, V. 25, pp. 47-64.

Tarakçıoğlu, A. A. (2016). Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, V. 25, pp. 47-64.

Taş, B., & Karyağdı, N. (2018). Teknokentlerdeki şirketlerin kurumlar vergisi istisnası uygulamasında Son gelişmeler. *Vergi Algı*.

TDK / Sözlük. (tarih yok). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanun Desteklenmesi Hakkında Prime Esas Kazancın Hesaplanması. (2020). Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü: <https://kms.kaysis.gov.tr/Home/Goster/163634> adresinden alındı

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu. (tarih yok). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4691.pdf> adresinden alındı

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği. (tarih yok). Resmi Gazete: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/08/20160810-8.htm> adresinden alındı

Terzi, S. (2012). Hile ve Usulsüzlüklerin Tespitinde Veri Madenciliğinin Kullanımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 51-63.

TMMOB. (tarih yok). [www.emo.org.tr. http://www.emo.org.tr/resimler/ekler/512bd43d9caa6e0_ek.pdf.](http://www.emo.org.tr/resimler/ekler/512bd43d9caa6e0_ek.pdf) adresinden alındı

Törel, M. (tarih yok). Dünya'da ve Türkiye'de Teknoparklar. 1991. Sanayi Bildirisi Kongresi.

TÜBİTAK Destek Kapsamı. (tarih yok). <https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/1501/icerik-destek-kapsami> adresinden alındı

Tüm, K., & Dokuzoğlu, S. (2020). 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu Kapsamında Sunulan Teşviklerin Vergisel Boyutunun İncelenmesi. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi* , 14-29.

Türk Ticaret Kanunu. (2011). 13.01.2011 tarihli 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Resmi Gazete Tarihi 14.02.2011 Sayısı: 27846: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm> adresinden alındı

Türkiye Sigorta Birliği. (2005). Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi- (International Accounting Standards Committee - IASC): <https://www.tsb.org.tr/> adresinden alındı

Usoff, C. v. (Cilt:17 , Sayı:1/2, 2002). The Importance of Intellectual Capital and Its Effect on Performance Measurement Systems. *Managerial Auditing Journal*, 9-15.

Vergi Denetim Kurulu. (2016). <https://www.hmb.gov.tr/vergi-denetim-kurulu-faaliyet-raporu> adresinden alındı

Vural , İ. (2018). Teknokentlerde Vergi ve Muhasebe. İstanbul.

WTA. (2014). *Global Network Leading to Sustainable Technopolis Development*. http://www.wtanet.org/pdfFile/2012_WTA_Brochure.pdf. Erişim:22.03.2014. adresinden alındı

www.mersin.edu.tr. (tarih yok). <http://www.mersin.edu.tr/haberler/346517/mersin-teknopark-zirvedeki-yerini-korudu>. adresinden alındı

www.sanayi.gov.tr/b.t. (tarih yok). <https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri/md0103011615> adresinden alındı

www.yildizteknopark.com.tr. (tarih yok). <https://www.yildizteknopark.com.tr/tr/teknopark-2/basvuru-8.html> adresinden alındı

www.yildizteknopark.com. (tarih yok). <https://www.yildizteknopark.com.tr/tr/teknopark-2/basvuru-8.html>. adresinden alındı

Yavuz, Ö. (2008). Teknoloji Geliştirme Merkezlerinde Finansman Sorunları. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara, T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yığın, Y. (2019). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Ekonomiye Katkısı ve Vergilendirilmesi . *Yüksek Lisans Tezi*. Denizli, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yıldız, M. A. (2010). Tüm Yönleriyle Teknokent ve Ar-Ge Teşvik Rehberi. *Ankara SMMM Odası Yayın No:75*.
- Yıldız, M. A. (2012). Ar-Ge ve Teknokent Faaliyetlerine Sağlanan Vergisel Teşvikler. *Yıldız YMM, Mersin*.
- Yıldız, M. A. (2020). *Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi*. Ankara: TÜRMOB-TESMER.
- Yorulmaz, V. (2018). *Sınav Kazandıran Muhasebe Standartları Notları*. İstanbul.
- Yusufoğlu, A. (2014). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kapsamında Teşvik Uygulamaları ve Ekonomiye Katkısının Değerlendirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Denizli, Pamukkale Üniversitesi.
- Zeytin, M. (2007). Bağımsız Muhasebe Meslek Mensuplarını Hata ve Etik Dışı Davranışlara Yönlendiren Faktörler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zhang, H., & Sonobe, T. (2011). Development of Science and Technology Parks in China, 1988–2008. China.

9 EKLER

EK 1

1	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Ankara	Aktif	2000
2	TÜBİTAK Marmara Teknokent	TÜBİTAK	Kocaeli	Aktif	2001
3	Ankara Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Bilkent Üniversitesi	Ankara	Aktif	2002
4	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	İzmir	Aktif	2002
5	GOSB Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sabancı Üniversitesi	Kocaeli	Aktif	2002
	Bilkent Cyberpark	Bilkent Üniversitesi	Ankara	Aktif	2002
6	Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hacettepe Üniversitesi	Ankara	Aktif	2003
7	İTÜ Arı Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul Teknik Üniversitesi	İstanbul	Aktif	2003
8	Eskişehir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir	Aktif	2003
9	Selçuk Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Selçuk Üniversitesi	Konya	Aktif	2003
10	Kocaeli Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kocaeli Üniversitesi	Kocaeli	Aktif	2003
11	Yıldız Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Yıldız Teknik Üniversitesi	İstanbul	Aktif	2003
12	İstanbul Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul Üniversitesi	İstanbul	Aktif	2003
13	Batı Akdeniz Teknokenti Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Akdeniz Üniversitesi	Antalya	Aktif	2004
14	Erciyes Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Erciyes Üniversitesi	Kayseri	Aktif	2004
15	Trabzon Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Trabzon	Aktif	2004
16	Çukurova Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Çukurova Üniversitesi	Adana	Aktif	2004
17	Mersin Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Mersin Üniversitesi	Mersin	Aktif	2005
18	Göller Bölgesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Süleyman Demirel Üniversitesi	Isparta	Aktif	2005

19	Ulutek Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Uludağ Üniversitesi	Bursa	Aktif	2005
20	Erzurum Ata Teknokent Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Atatürk Üniversitesi	Erzurum	Aktif	2005
21	Gaziantep Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gaziantep Üniversitesi	Gaziantep	Aktif	2006
22	Ankara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara Üniversitesi	Ankara	Aktif	2006
23	Gazi Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gazi Üniversitesi	Ankara	Aktif	2007
24	Fırat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Fırat Üniversitesi	Elazığ	Aktif	2007
25	Pamukkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Pamukkale Üniversitesi	Denizli	Aktif	2007
26	Cumhuriyet Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Sivas	Aktif	2007
27	Dicle Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Dicle Üniversitesi	Diyarbakır	Aktif	2007
28	Trakya Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Trakya Üniversitesi	Edirne	Aktif	2008
29	Sakarya Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sakarya Üniversitesi	Sakarya	Aktif	2008
30	Tokat Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Tokat	Aktif	2008
31	ASO Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Ankara	Aktif	2008
32	Boğaziçi Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Boğaziçi Üniversitesi	İstanbul	Aktif	2009
33	Bolu Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Bolu	Aktif	2009
34	Malatya Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İnönü Üniversitesi	Malatya	Aktif	2009
35	Kütahya Dumlupınar Tasarım Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Dumlupınar Üniversitesi	Kütahya	Aktif	2009
36	İstanbul Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İstanbul Ticaret Üniversitesi	İstanbul	Aktif	2009
37	Samsun Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Samsun	Aktif	2009
38	Düzce Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Düzce Üniversitesi	Düzce	Aktif	2010

39	Harran Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Harran Üniversitesi	Şanlıurfa	Aktif	2010
40	Kahramanmaraş Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sütçü İmam Üniversitesi	K.Maraş	Aktif	2011
41	Namık Kemal Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Namık Kemal Üniversitesi	Tekirdağ	Aktif	2011
42	Çanakkale Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Onsekiz Mart Üniversitesi	Çanakkale	Aktif	2011
43	Muallimköy Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gebze Teknik Üniversitesi	Kocaeli	Aktif	2011
44	İzmir Bilim ve Teknoloji Parkı Teknoloji Geliştirme Bölgesi	İzmir Ekonomi Üniversitesi	İzmir	Aktif	2012
45	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Van	Aktif	2012
46	Çorum Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hitit Üniversitesi	Çorum	Aktif	2012
47	Celal Bayar Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Celal Bayar Üniversitesi	Manisa	Aktif	2012
48	Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Dokuz Eylül Üniversitesi	İzmir	Aktif	2013
49	Bozok Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Bozok Üniversitesi	Yozgat	Aktif	2013
50	Kırıkkale Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kırıkkale Üniversitesi	Kırıkkale	Aktif	2013
51	Niğde Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Niğde Üniversitesi	Niğde	Aktif	2013
52	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi MAKÜ- BAKA Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Burdur	Aktif	2013
53	Finans Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Boğaziçi Üniversitesi	İstanbul	Yapım aşamasında	2014
54	Marmara Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Marmara Üniversitesi	İstanbul	Aktif	2014
55	Ege Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ege Üniversitesi	İzmir	Aktif	2014

56	Ankara Teknopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Ankara	Aktif	2014
57	OSTİM Ekopark Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara Üniversitesi Hacettepe Üniversitesi Atılım Üniversitesi Çankaya Üniversitesi Başkent Üniversitesi TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Ankara	Aktif	2014
58	Hatay Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Mustafa Kemal Üniversitesi	Hatay	Aktif	2014
59	Balıkesir Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Balıkesir Üniversitesi	Balıkesir	Aktif	2014
60	Karaman Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	Karaman	Yapım aşamasında	2015
61	Muğla Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sıtkı Koçman Üniversitesi	Muğla	Yapım aşamasında	2015
62	Konya Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Selçuk Üniversitesi Necmettin Erbakan Üniversitesi Aksaray Üniversitesi Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi KTO Karatay Üniversitesi	Konya	Aktif	2015
63	Afyon-Uşak Zafer Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kocatepe Üniversitesi Uşak Üniversitesi	Afyon Uşak	Aktif	2015
64	Adnan Menderes Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Adnan Menderes Üniversitesi	Aydın	Aktif	2016
65	Gaziantep OSB Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	G.Antep	Aktif	2017
66	Zonguldak Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Bülent Ecevit Üniversitesi	Zonguldak	Aktif	2017
67	Batman Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Batman Üniversitesi	Batman	Yapım aşamasında	2017
68	Osmaniye Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	Osmaniye	Yapım aşamasında	2017
69	Karabük Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Karabük Üniversitesi	Karabük	Yapım aşamasında	2017
70	Kapadokya Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Nevşehir	Aktif	2018

71	Gebze Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gebze Teknik Üniversitesi	Kocaeli	Aktif	2018
72	Sağlık Bilimleri Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi Sağlık Teknokenti	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	İstanbul	Aktif	2018
73	Dudullu OSB Boğaziçi Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Boğaziçi Üniversitesi	İstanbul	Aktif	2018
74	Antalya OSB Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Akdeniz Üniversitesi Antalya Bilim Üniversitesi	Antalya	Yapım aşamasında	2018
75	İstanbul Sebahattin Zaim Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Sebahattin Zaim Üniversitesi	İstanbul	Yapım aşamasında	2018
76	İstanbul Medeniyet Üniversitesi Teknoloji Geliştirme B.	Medeniyet Üniversitesi	İstanbul	Yapım aşamasında	2018
77	Mersin Tarım Gıda İhtisas Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Mersin Üniversitesi	Mersin	Yapım aşamasında	2018
78	Kırklareli Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kırklareli Üniversitesi	Kırklareli	Yapım aşamasında	2018
79	Teknohab Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Gazi Üniversitesi	Ankara	Yapım aşamasında	2018
80	Çankırı Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Karatekin Üniversitesi	Çankırı	Yapım aşamasında	2018
81	Kastamonu Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Kastamonu Üniversitesi	Kastamonu	Yapım aşamasında	2018
82	İskenderun Teknik Üniversitesi Teknoloji Geliştirme B.	İskenderun Teknik Üniversitesi	Hatay	Yapım aşamasında	2019
83	Giresun Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Giresun Üniversitesi	Giresun	Yapım aşamasında	2019
84	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve Türk-Alman Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Türk-Alman Üniversitesi	İstanbul	Yapım aşamasında	2019
85	ASBÜ Sosyal İnovasyon ve Girişimcilik Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Ankara	Yapım aşamasında	2019

EK 2

AYRINTILI GELİR TABLOSU	31.03.2019
A-BRÜT SATIŞLAR	7.100.088,33
1-Yurtiçi Satışlar	7.100.088,33
2-Yurtdışı Satışlar	-
3-Diğer Gelirler	-
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	-
1-Satıştan İndirimler(-)	-
2-Satıştan İskontolar(-)	-
C-NET SATIŞLAR	7.100.088,33
D-SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	4.644.783,32
1-Satılan Mamüller Maliyeti	-
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti(-)	-
3-Satılan Hizmet Maliyeti(-)	4.644.783,32
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	2.455.305,01
E-FAALİYET GİDERLERİ(-)	211.720,34
1-Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri(-)	-
2-Genel Yönetim Giderleri(-)	211.720,34
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	2.243.584,67
F-DİĞER FAALİYETLERDEN DOĞAN GELİR VE KARLAR	103.308,38
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	-
2-Faiz Gelirleri	78.493,87
3-Konusu Olmayan Karşılıklar	-
4-Kambiyo Karları	24.814,51
5-Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar	-
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR(-)	10.601,16
1-Komisyon Giderleri(-)	-
2-Karşılık Giderleri(-)	-
3-Kambiyo Zararları(-)	10.601,16
4-Diğer Olağan Gider ve Zararları(-)	-
H-FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	6.093,87
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri(-)	6.093,87
OLAĞAN KAR VE ZARARLAR	2.330.198,02
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	28.838,35
1-Önceki Dönem Gelir ve Karları	-
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	28.838,35
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	8.008,71
1-Önceki Dönem Gider ve Zararları(-)	-
2-Diğer Olağandışı Gider ve Zararları(-)	8.008,71
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	2.351.027,66
K-VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI	16.069,65
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	2.334.958,01

EK 3

		ZARAR	KAR
7	Ticari Kazanç (Kurum Kazancı)	-	2.351.027,66
8	Serbest Meslek Kazancı	-	-
9	KKEG	-	-
10	Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisnalar	2.243.584,67	-
11	Kar ve İlaveler Toplamı (7-8-9)		2.351.027,66
12	Zarar ve İndirimler Toplamı (7-8-10)	2.243.584,67	
13	Zarar (12-11)	-	-
14	Kar (11-12)	-	107.442,99
15	Mahsup Edilecek Geçmiş Yıl Zararları	-	-
16	İndirime Esas Tutar (14-15)	-	107.442,99
17	Risturnlar	-	-
18	Yatırım İndirimi	-	-
19	İştirak Kazançları (KVK Mad.8/1)	-	-
20	Bağış ve Yardımlar	-	-
21	Diğer İndirimler	-	-
22	TOPLAM (17-18-19-20)	-	-
23	Dönem Zararı (22=13)	-	-
24	Geçici Vergi Matrahı (16-21)	-	107.442,99
	VERGİ BİLDİRİMİ	-	-
25	Geçici Vergi Matrahı (24=23)	-	107.442,99
26	Hesaplanan Geçici Vergi (24*0,22)	-	23.637,46
27	Önceki Dönemlerde Hesaplanan Geçici Vergi	-	-
28	Ödenmesi Gereken Geçici Vergi (25-26)	-	23.637,46
29	Mahsup Edilecek Tevkifat Tutarı	-	-
30	Mahsup Edilecek Geçici Vergi ve Tevkifat Tutarı Toplamı (26-28)	-	-
31	Ödenecek Geçici Vergi (25-29)	-	23.637,46
32	Sonraki Döneme Devreden Tevkifat Tutarı (28-27)	-	-

EK 4

AYRINTILI GELİR TABLOSU	31.03.2019
A-BRÜT SATIŞLAR	7.120.088,33
1-Yurtiçi Satışlar	7.120.088,33
2-Yurtdışı Satışlar	-
3-Diğer Gelirler	-
B-SATIŞ İNDİRİMLERİ(-)	-
1-Satıştan İndirimler(-)	-
2-Satıştan İskontolar(-)	-
C-NET SATIŞLAR	7.120.088,33
D-SATIŞLARIN MALİYETİ(-)	4.644.783,32
1-Satılan Mamüller Maliyeti	-
2-Satılan Ticari Mallar Maliyeti(-)	-
3-Satılan Hizmet Maliyeti(-)	4.644.783,32
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	2.475.305,01
E-FAALİYET GİDERLERİ(-)	211.720,34
1-Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri(-)	-
2-Genel Yönetim Giderleri(-)	211.720,34
FAALİYET KARI VEYA ZARARI	2.263.584,67
F-DİĞER FAALİYETLERDEN DOĞAN GELİR VE KARI	103.308,38
1-İştiraklerden Temettü Gelirleri	-
2-Faiz Gelirleri	78.493,87
3-Konusu Olmayan Karşılıklar	-
4-Kambiyo Karları	24.814,51
5-Faaliyetle İlgili Diğer Olağan Gelir ve Karlar	-
G-DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLARI	10.601,16
1-Komisyon Giderleri(-)	-
2-Karşılık Giderleri(-)	-
3-Kambiyo Zararları(-)	10.601,16
4-Diğer Olağan Gider ve Zararları(-)	-
H-FİNANSMAN GİDERLERİ(-)	6.093,87
1-Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri(-)	6.093,87
OLAĞAN KAR VE ZARARLAR	2.350.198,02
I-OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR	8.838,35
1-Önceki Dönem Gelir ve Karları	-
2-Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	8.838,35
J-OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR(-)	8.008,71
1-Önceki Dönem Gider ve Zararları(-)	-
2-Diğer Olağandışı Gider ve Zararları(-)	8.008,71
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	2.351.027,66
K-VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIK	16.069,65
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	2.334.958,01

EK 5

		ZARAR	KAR
7	Ticari Kazanç (Kurum Kazancı)	-	2.351.027,66
8	Serbest Meslek Kazancı	-	-
9	KKEG	-	-
10	Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisnalar	2.263.584,67	-
11	Kar ve İlaveler Toplamı (7-8-9)		2.351.027,66
12	Zarar ve İndirimler Toplamı (7-8-10)	2.263.584,67	
13	Zarar (12-11)	-	-
14	Kar (11-12)	-	87.442,99
15	Mahsup Edilecek Geçmiş Yıl Zararları	-	-
16	İndirime Esas Tutar (14-15)	-	87.442,99
17	Risturnlar	-	-
18	Yatırım İndirimi	-	-
19	İştirak Kazançları (KVK Mad.8/1)	-	-
20	Bağış ve Yardımlar	-	-
21	Diğer İndirimler	-	-
22	TOPLAM (17-18-19-20)	-	-
23	Dönem Zararı (22=13)	-	-
24	Geçici Vergi Matrahı (16-21)	-	87.442,99
	VERGİ BİLDİRİMİ	-	-
25	Geçici Vergi Matrahı (24=23)	-	87.442,99
26	Hesaplanan Geçici Vergi (24*0,22)	-	19.237,46
27	Önceki Dönemlerde Hesaplanan Geçici Vergi	-	-
28	Ödenmesi Gereken Geçici Vergi (25-26)	-	19.237,46
29	Mahsup Edilecek Tevkifat Tutarı	-	-
30	Mahsup Edilecek Geçici Vergi ve Tevkifat Tutarı Toplamı (26-28)	-	-
31	Ödenecek Geçici Vergi (25-29)	-	19.237,46
32	Sonraki Döneme Devreden Tevkifat Tutarı (28-27)	-	-